

Komunitator

Časopis KONCERNA KOLEKTOR Letnik 14 Pomlad 2014

številka
70

Sanacija posledic rudarjenja
Mestni čebelnjak z novo podobo
Stojanu Petriču priznanje za življenjsko delo
110 let idrijskega planinstva

Novi Kasko karambol

za avtomobile
starejše od 6 let.

Tudi s
starejšim
avtomobilom
se ne splača
voziti na srečo.

Trčenje

Naravne nesreče

Tatvina

VIHAR

VSE BO V REDU

TOČA

VSE BO V REDU

VSE BO V REDU

POTRES

V REDU

VSE

  @TriglavGroup

Vse bo v redu.

triglav

www.triglav.si

Polona Rupnik
Glavna in odgovorna urednica

V znanju je moč

Ste se kdaj vprašali, kaj pravzaprav je znanje? Pogosto se definira kot razumevanje, ki ga ima posameznik in ga uporablja za učinkovito doseganje svojih ciljev. To znanje je specifično za vsakega posameznika. Sicer pa je znanje tudi eno najbolj čarobnih in učinkovitih orodij, ki jih ima človek na voljo za svoj razvoj. Zato je pot odkrivanja znanja, njegovega zbiranja in uporabe tako vznemirljiva. Ob prebiranju knjig, spletnih strani, časopisov, revij se lahko počutimo kot pravi raziskovalci, ko odkrivamo novosti in preko njih dostopamo do novih znanj; do tistih, ki nas bogatijo, nas naredijo močnejše, bolj pripravljene za življenje.

Idrija je od nekdaj veljala za zibelko znanja. Nedvomno o tem priča tudi najstarejša realka, ki je »vzgojila« številne strokovnjake na najrazličnejših področjih. Danes ni nič drugače; njeni dijaki nas vsako leto razveseljujejo z izjemnimi rezultati na maturi. Pa znamo vse to znanje, ki ga imamo doma, tudi obdržati in izkoristiti? Mladi bodo v okviru mladinskega centra nedvomno poskrbeli zase. Z aktivnostmi, ki jih izvajajo, si širijo obzorja in daljšajo seznam neformalno pridobljenih znanj in veščin, ki postajajo vse pomembnejše na posameznikovi karierni poti.

Da je znanje vrednota in da brez znanja ni uspeha, je dokazal tudi koncern Kolektor, ki že vrsto let velik delež sredstev vlaga prav v izobraževanje. Prihodnji mesec mu bo Andragoški center Slovenije uradno podelil priznanje za učečo se organizacijo, ki si ga je prislužil s številnimi projekti za zaposlene, štipendiste in šolajočo se mladino. Tu so laboratorijske vaje za dijake pa delavnice za nadarjene

učence, tehniški dnevi, raziskovalno delo, številna strokovna ciljno usmerjena izobraževanja za zaposlene in interna petkova izobraževanja, ki so namenjena prav vsem zaposlenim. Kot generator idej in inovacij je Kolektor ob 50-letnici delovanja razpisal nagradni natečaj Poganjajmo znanje, s katerim je iskal najboljše rešitve s področij mobilnosti, prihodnosti, energetske oskrbe prihodnosti in samozadostnih stavb prihodnosti. Ker se je prvi primer natečaja izkazal za uspešnega, ga bo Kolektor organiziral tudi v prihodnje. Najbolj pa veseli dejstvo, da ima koncern v svojih vrstah tudi ambasadorja znanja, katerega poslanstvo je, da bo med mladimi poiskal tiste, ki izstopajo s svojim delom, imajo ideje ali pa sodelujejo pri zanimivih in dobrih projektih. Nikoli ne prenehajmo odkrivati novih, svežih znanj in nikomur ne dovolimo, da zaduši našo ustvarjalno moč. Znanje nam je pri vsem tem v veliko oporo in predstavlja pomembno orodje. Zato znanje je in bo vedno ostalo pomembna človeška vrednota.

HOTEL JOŽEF

Marko Hatlak

solo koncert v hotelu Jožef

V četrtek, 17. aprila 2014 ob 19. uri, vas vabimo v hotel Jožef na solo koncert priznanega harmonikaša **Marka Hatlaka**, ki vas bo popeljal v svet tanga, sodobne, baročne, klasične in etno glasbe. Vse skupaj bo začinil s svojo lastno, originalno interpretacijo vsake posamezne skladbe, ki ne glede na stil vzbudi v publiko čustveno poglobljeno in podoživeto izkušnjo. Po koncertu sledi še druženje, kjer si boste lahko izmenjali vtise o koncertu ter poklepetali z nastopajočim.

Harmonikar Marko Hatlak se na tujih in domačih koncertnih odrih pojavlja od leta 2000. Igral je kot solist s simfoničnimi orkestri v Sloveniji in tujini ter v komornih zasedbah s številnimi mednarodno priznanimi glasbeniki. V tem času je posnel številne plošče z različnimi glasbenimi repertoarji. Delal je glasbo za film, teater in otroške predstave za osnovnošolce. Izkušnje, ki jih je pridobil skozi različne projekte in žanre, tokrat združuje v solističnem koncertu, kar je pravzaprav Hatlakov temeljni kamen. Ravno preplet vseh teh skladb v enem večeru daje koncertu prav poseben čar, saj poslušalec doživlja harmoniko kot instrument z izjemno širokim spektrom.

Informacije in rezervacije vstopnic:

www.hotel-jozef.si ali

preko tel. št. **08 20 04 250**

Cena vstopnice znaša 12 EUR

Sponzor dogodka:

KOLEKTOR

KOLEKTOR ORODJARNA d.o.o.

Vljudno vabljeni!

Komunitator

Časopis KONCERNA KOLEKTOR Letnik 14 Pomlad 2014

Fotografija na naslovnici
Bojan Tavčar

Izdaja: FMR - MEDIA založništvo publikacije in promocija d. o. o., **Direktorica:** Tadeja Golob, **Glavna in odgovorna urednica:** Polona Rupnik, **Uredništvo:** Arkova 43, 5280 Idrija, **E-mail:** polona.rupnik@kolektor.com, **tel.:** (05) 37 50 599, **GSM** 051 689 204, **Grafični oblikovalec:** Andrej Potočnik **Sodelavci:** Silva Skok Bačnar, Marija Benčina, Brane Brelih, Sabina Carli, Claudia Costa, Andra Dodič, Darja Petrič Florjančič, Roman Hodnik, Robert Jereb, Zmago Jereb, Špela Kenda, Polona Troha Kleindienst, Silvo Kovač, Gorazd Lapanja, Blaž Miklavčič, Saša Pečelin, Tit Primožič, Polona Rupnik, Jernej Sever, Klavdija Kobal Straus, Robert Šabec, Filip Šemrl, Maja Vojska, Anka Vončina **Fotografije:** Boštjan Brelih, Marko Čuk, Iztok Hvala, arhiv PB Idrija, arhiv Vrtca Idrija, arhiv ZD Idrija, Špela Kenda, Martin Kolenc, arhiv Kolektor Kolling, Aleš Lapajne, Gregor Lapajne, Nejc Menard, arhiv Energetika. NET, arhiv Darija Novaka, arhiv Mirana Podobnika, Albin Rogelj, Bruno Rupnik, Polona Rupnik, Urban Štebljaj, Bojan Tavčar, Anka Vončina, Robert Zabukovec **Oblikovna zasnova:** Futura DDB d.o.o. **Jezikovni pregled:** Anja Bolko **Naklada:** 8000 izvodov **Naročnina:** časopis je brezplačen **Tisk:** ALE d.o.o. **Distribucija:** Pošta Slovenije Časopis si lahko ogledate na spletni strani: www.fmr.si, www.kolektor.com **Naslovnica:** Ta devji

Copyright© FMR - MEDIA. Fotografije in vsebina časopisa so zaščiteni z avtorskimi pravicami. Nobenega dela časopisa ni dovoljeno razmoževati, niti kako drugače kopirati, navedbe iz njega pa je mogoče uporabiti le po predhodnem pisnem dovoljenju izdajatelja

10

Razglednice iz lokalnega okolja
Žledolom: Otoplitev je pokazala pravo razdejanje

Razglednice iz lokalnega okolja
Mestni čebelnjak, nova turistična točka sredi Idrije

(Ne)znani (ne)znanci
»Česa podobnega kot doživiš v Idriji, tudi v svetu ni lahko najti«

26

Poganjamo prihodnost
Rasti ne gradiš na zadolževanju, ampak na svojih zmogljivostih

Avtomobilska tehnika
Kolektorjeve rešitve v BMW-jevih motorjih

Aktualno
Znan je zmagovalec natečaja Poganjajmo znanje

Sanacija posledic rudarjenja je velik zalogaj

Marija Benčina

Poltisočletno rudarjenje je Idriji zapustilo izjemno, svetovno priznano tehniško zapuščino, žal pa so za njim ostale tudi za mesto škodljive posledice. Stoletni posegi v neдрje zemlje so zasekali rane, ki skelijo tudi na površini in so rezultat povzročenih premikov terena. Ti se, kot kažejo meritve, ki jih je v okviru stalnega monitoringa doslej izvajal RŽS v zapiranju, po njegovem zaprtju pa je to nalogo prevzel Center za upravljanje z dediščino živega srebra Idrija, sicer umirjajo, prisotni pa so še vedno. Ne čutimo jih fizično, so pa vidne njihove posledice v razpokah na objektih in podpornih zidovih, poškodovanih in nagubanih cestiščih, v žgalniških odpadkih, ki so prisotni po celotnem terenu in so z njimi posledično povezani problemi sevanja radona, pa morda še kje. Vedno manj očitne so te rane, mnoge so že zaceljene, za nekatere smo že našli učinkovita zdravila, za druge jih še iščemo. Ima pa vsa ta kurativa eno skupno točko – ni poceni.

Državna finančna pomoč

Mnogo držav je polnilo svoje blagajne tudi z denarjem idrijskega rudnika, bremena pa so ostala sedanji državi Sloveniji, predvsem pa Idriji in njenim prebivalcem. Da le ne bi vsa sanacija ostala na plečih lokalne skupnosti in ljudi, ki tu živijo, je država z Zakonom o preprečevanju posledic rudarjenja v Rudniku živega srebra Idrija, ki je bil sprejet leta 1987, in z na njegovi podlagi sprejetimi operativnimi programi vendarle zagotovila vsaj nekaj finančne pomoči, ki naj bi dokončno usahnila ob koncu leta 2015.

Ni naš namen ob tej priložnosti spuščati se v predpise, njihove določbe in postopke sprejemanja, vendar pa je kljub temu potrebno povedati, da brez odločne iniciative, dane s strani RŽS, članov takratnih lokalnih organov in institucij ter posebej angažiranih

posameznikov, zakona ne bi bilo ali pa bi bil za Idrijo slabši.

Brez stalnega in odločnega posredovanja vseh idrijskih županov, vseh članic in članov občinskega sveta, ki v tej zadevi, ne glede na politično pripadnost, vedno nastopajo enotno, in poslanca Sama Bevka, ki pristojne državne organe stalno opominja na obveznosti do Idrije, bi s svojimi težavami tudi po sprejemu zakona ostali od države bolj ali manj pozabljeni. To se je pokazalo tudi lani, ko smo na podlagi enotno izraženih zahtev uspeli doseči umik RŽS Idrija v zapiranju, d. o. o. iz vladne klasifikacije naložb Slovenskega državnega holdinga kot premoženje, namenjeno prodaji, kjer se je znašel kljub uvrščenosti na listo svetovne

dediščine UNESCO, in zagotoviti vsaj minimalna sredstva za dela, ki zagotavljajo varnost tukajšnjega življenja.

Kdaj zdravstvena renta, če sploh?

Gotovo bi bilo potrebno k prej navedenim naštetim še mnoge druge, ki so se in se še trudijo, da bi v Idrijo za sanacijo posledic rudarjenja usmerili čim več državnega denarja. Ker pri vsakem naštevanju vedno ponagaja striček Murphy in se nehote koga izpusti, bomo rekli, da so med njimi še domači in zunanji strokovnjaki s tega področja, morda pa je kak prispevek dodal tudi kdo, za katerega niti ne vemo. Zraven je treba prišteti tudi člane posebne komisije za rudarsko

Nekoč je kolo rudniškega izvoznega jaška Inzaghi domovalo na Prešernovi, kamor naj bi se tudi vrnilo

škodo in zdravstveno rento, ki je bila imenovana prav za obravnavo teh vsebin. Slednja si je močno prizadevala, da bi Idrija dobila tudi zdravstveno rento, saj se posledice ne odražajo le v naravi in na objektih, poznajo se tudi na zdravju ljudi. Kljub utemeljenim zahtevam je bil doslej žal trud v to smer neuspešen in glede na stanje, v katerem je trenutno država in ker ta trenutek traja že nekaj časa, skorajšnjega konca pa mu tudi še ni videti, si iz tega naslova težko kaj obetamo. Je pa res, da se državni organi v zadnjem letu skupaj z nami trudijo najti učinkovito rešitev za preprečitev sevanja radona, ki je tudi kot posledica rudarjenja prisotno v mnogo objektih v naši občini in je trenutno najbolj akutno v osnovni šoli v Črnem Vrhu.

Prav vsem se za prizadevanje iskreno zahvaljujemo, saj smo nekaj denarja za odpravo posledic rudarjenja vendarle dobili in ga porabili v skladu s predpisi, ki med drugim tudi točno določajo območje, kjer se vplivi rudarjenja lahko uveljavljajo in kjer se namenska sredstva lahko porabijo. Posebna strokovna komisija za oceno rudarske škode, ki odloča o delitvi vsakoletnih sredstev, nekaj teh sredstev na podlagi prejetih vlog dodeli neposredno občanom, ostala pa Občini Idrija.

Kaj vse smo naredili?

Če se omejimo na obdobje zadnjih let, naj povemo, da je bilo Občini Idrija leta 2012 dodeljenih približno 150.000 evrov, leta 2013 slabih 200.000, za letos pa se predvideva znesek v višini približno 250.000 evrov.

V vseh teh letih so bila po Idriji odprta mnoga delovišča, financirana iz sredstev tako imenovane rudarske škode. Ker za razliko od tistih, ki so financirana iz evropskih sredstev in morajo biti z informativno tablo tudi tako označena, ob njih ni bilo posebnih sporočil, da gre za odpravo posledic rudarjenja, je morda prav, da naštejemo, kaj vse se je doslej iz tega denarja že naredilo.

Sanirana je bila poškodovana infrastruktura v Rožni, Kosovelovi, Lapajnetovi, Prešernovi, Vodnikovi in delu Cankarjeve ulice. Zadnje večje gradbišče je bilo na Prešernovi in delu Vodnikove ulice – po Rakah, obnovili so se poškodovani podporni zidovi, vsa infrastruktura in cestišče. Na Dolinci je Idrija v sklopu te obnove dobila doslej edino, majhno in lično krožišče. Kako težko so krajani tega dela Idrije čakali

Sanacija rudarske škode na Kalvinu ni bila enostavna, sedanja podoba območja pa poplača vloženo delo

Območje ob avtobusni postaji čaka na lepšo in varnejšo podobo

na ureditev poškodovanega okolja, najbolj zgovorno pove dejstvo, da so ob zaključku del na Kalvinu priredili pravo malo fešto.

Kot smo že povedali, monitoring še vedno zaznava manjše premike s tendenco umirjanja. Najbolj so njihove posledice opazne na podpornih zidovih na Prešernovi ulici za avtobusno postajo, ki naj bi bili sanirani v letošnjem letu. V izdelavi je že projektna dokumentacija, na podlagi katere bo izveden razpis in izbran izvajalec, ki bo v okviru razpoložljivih sredstev izvedel sanacijo.

V sklopu teh del se predvideva

tudi prestavitev kolesa rudniškega izvoznega jaška Inzaghi s sedanje lokacije pri avtobusni postaji na tisto, kjer je bilo prvotno postavljeno. Na listo svetovne dediščine UNESCO vpisan element naše tehniške dediščine naj bi bil poslej na ogled postavljen nad Prešernovo ulico in bo tako še dopolnjeval njeno iz sredstev rudarske škode lepo urejeno podobo. Del podpornih zidov na Prešernovi in Lapajnetovi ulici (nad parkiriščem pri avtobusni postaji – pod Barbarami), za obnovo katerih je komisija sicer že prižgala zeleno luč, pa bo na pričetek del počakal do takrat, ko bodo točno opredeljeni ostali posegi na tem območju in bodo dela lahko izvedena skladno z njimi.

Šahovski klub Kolektor Idrija je pripravil že 17. Trohov memorialni šahovski turnir posameznikov. Na turnirju je sodelovalo 27 šahistov iz desetih slovenskih šahovskih klubov in društev ter Slovenske športne zveze Celovec. Po zanimivih štirih urah in pol borb na črno-belih poljih je zmagal mojstrski kandidat Boris Mitrovič (Fram), pred leti član idrijskih šahistov, pred lanskim zmagovalcem Dušanom Zorkom (Tomo Zupan Kranj) in Vladimirjem Vodopivcem (Nova Gorica). Med mladimi šahisti do 16 let je bil najboljši Jaša Cvek, med veterani pa Avgust Vukanič (oba Kolektor Idrija). Pokrovitelj tekmovanja je bilo podjetje Ascom.

Cerkljanska laufarija ter Drežniški in Ravenski pust sta prva dva pustna običaja pri nas, ki so ju razglasili za živo mojstrovino državnega pomena. To pomeni prvi korak k morebitnemu vpisu na Unescov seznam svetovne dediščine. Prireditev z branjem obtožnice – kalamona v pristni cerkljanščini pogosto dvigne prah v lokalni skupnosti in je najboljše ogledalo družbe, pravi direktorica Mestnega muzeja Idrija Ivana Leskovec. »Že sama laufarska družina, liki, ki so v njej nanizani, v enem delu predstavljajo družbeno strukturo našega lokalnega okolja, predvsem pa se aktualnost dogajanja v lokalnem in širšem slovenskem prostoru izraža v vrhuncu pustnega obreda – v obsodbi pusta.« Laufarje Leskovčeva deli v dve skupini mask – tiste, ki so po svojem izvoru najstarejše in pripadajo arhaičnim maskam (ta terjast, ta star in ta stara, pust ...), ter tiste, ki simbolizirajo lokalno družbo, njeno raznovrstnost in slojevitost (ta slamnat, ta loparjev, oštir, ta žakljev, ta kožuho, gospod in gospa) in značajske lastnosti ter tudi slabosti posameznih družbenih struktur ali posameznikov (ta žleht, ta pijan in ta pijana, ta smrkov).

Do konca marca je bila v Cerkljanskem muzeju na ogled fotografska razstava Maska 2014. Fotografije so nastale na istoimenskem natečaju, v okviru katerega je Foto klub Cerklje iskal fotografije na dve razpisani temi – maska in prosta tema. Na natečaj je prišla 1101 fotografija 158 avtorjev iz 37 držav. Na razstavi so na ogled postavili 232 del ter podelili 24 nagrad, modro značko FIAP za najuspešnejšega avtorja natečaja in posebno nagrado za najboljši posnetek cerkljanskih laufarjev. To fotografijo, ki krasi tudi pomladno številko Komunitorja, je posnel cerkljanski fotograf Bojan Tavčar.

Zdravstveni dom Idrija je obeležil svetovni dan ledvic. Letošnji je potekal pod sloganom Ledvice se starajo skupaj z vami. Namen akcije je izboljšati ozaveščenost ljudi o pomenu delovanja ledvic, preprečevanju nastanka kronične ledvične bolezni ter zgodnjemu odkrivanju in zdravljenju ledvičnih bolnikov. Ob tej priložnosti so v ZD Idrija postavili informacijsko točko, na kateri so opravljali meritve krvnega tlaka in krvnega sladkorja, laboranti laboratorija pa so izvajali testiranje na prisotnost beljakovin v urinu.

V Ledinah so dobili vrtec. Dvema kombiniranimi oddelkoma osnovnošolcev se je v stavbi tamkajšnje podružnične šole pridružilo še 15 malčkov, ki so do zdaj vrtec obiskovali v Spodnji Idriji, od zdaj naprej pa ga bodo v domači vasi.

Tekaško-smučarski klub Idrija je pripravil tradicionalni Tek na smučeh Vojsko 2014, memorialni tek Andreja Erjavca. Tek je imel dobrodelno noto, saj so z njim zbirali sredstva za vojskarske gasilce, ki so se v katastrofalni ujmi, ki je Vojsko za več dni odrezala od sveta, še kako izkazali. Teka se je kljub nič kaj obetavnim vremenskim razmeram udeležilo 88 tekmovalcev.

Psihiatrična bolnišnica Idrija je prejemnik nagrade Dobra praksa 2013, ki si jo je prislužila za program obravnave psihiatričnih bolnikov na domu. Revija Medicina vsako leto s to nagrado počasti dobre prakse in inovativne pobude timov na področju zdravstva, ki prispevajo k izboljšanju zdravstva, k večji kakovosti v sodelovanju in zdravljenju ter so v prid tako bolnikom kot zdravstvenemu osebju. V PBI že od leta 2008 deluje petčlanski multidisciplinarni tim za skupnostno psihiatrično obravnavo za območje Severne in Južne Primorske, ki ga sestavlja pet strokovnjakov s področja duševnega zdravja. Ključni del psihiatrične obravnave in zdravljenja na domu je podpora in pomoč osebam s hudimi oblikami duševnih motenj, omogoča pa individualno obravnavo duševnega bolnika na osnovi celovite ocene psihosocialnih potreb ter vzpodbujanje njegove aktivne vloge pri skrbi za lastno zdravje. Ekipe bolnišnice je samo v letu 2013 skupaj opravila 1.539 obiskov na domu. V zadnjih petih letih, odkar ekipa deluje, se je število sprejemov na zdravljenje na posameznega pacienta, vključenega v program obravnave na domu, zmanjšalo za 5,5-krat, čas trajanja zdravljenja v bolnišnici na pacienta pa kar za 9,6-krat.

V idrijskem Mladinskem centru so pripravili Dialog mladih 2.0: Vključujemo!, ki se ga je udeležilo več kot 40 mladih iz idrijske, cerkljanske in žirovske občine. V dveh dneh so pregledali problematiko mladih v omenjenih treh občinah in pripravili ukrepe, ki so jih predstavili odločevalcem.

Žledolom: Otoplitev je prikazala pravo razdejanje

Maja Vojska

Sonce in otoplitev sta prinesla realno sliko razdejanja, ki jo je za seboj pustil februarški ledeni oklep. Žledolom, ki je prizadel večje področje Slovenije, ni prizanesel niti Idrijsko-Cerkljanski regiji, kjer smo se spopadali s posledicami snega in ledu, lomljenjem dreves, pretrganimi električnimi vodi in komunikacijskim mrkom, več vasi in domačij pa je bilo odrezanih od sveta. Naravna nesreča, katere posledice bomo odpravljali še nekaj časa, pa je dokazala, da znamo občani v ključnih trenutkih nesebično stopiti skupaj, in pokazala, kako nenadomestljiva je moč prostovoljstva.

Prve klice na pomoč je gasilska zveza tako v Idriji kot v Cerknem prejela že v soboto, 1. februarja, v popoldanskih urah. Preko Centra za obveščanje 112 so v Cerknem prejeli prvo obvestilo o podiranju dreves na relaciji Cerkno–Kladje. Hkrati so tudi že aktivirali posamezna prostovoljna

gasilska društva, saj so pričele prihajati informacije o žledolomih tudi drugod po občini. Idrijski gasilci pa so se istega dne odzvali že, ko je bilo potrebno odpirati določene ceste in obenem pomagati pripeljati v dolino skupino otrok z obale, ki so bili v ČŠOD-u na Vojskem. V nedeljo

zjutraj je bila aktivirana celotna Gasilska zveza Idrija, ki zajema 9 prostovoljnih gasilskih društev. Po besedah poveljnika GZ Idrija, Borisa Peternelja, so ob tem organizirali tudi štab v gasilskem domu v Idriji, od koder so vodili celotno intervencijo.

Stanje se je hitro spreminjalo in slabšalo, klici o poslabšanju razmer pa so se množili iz ure v uro. »Poleg nevarnih razmer na terenu je delo zelo otežkočalo tudi prekinjanje komunikacijskih sredstev – tako mobilnih omrežij kot radijskih zvez –, zaradi česar so bile ekipe odrezane ena od druge,« pojasni predsednik Gasilske zveze Cerkno (GZC), Stanko Močnik.

Kot poudarjajo na GZ Idrija, je bilo v času ujme v občini predvsem veliko podrtih dreves, ki so onemogočala prehodnost cest. Prav tako je bil podrt velik del električne napeljave, tako visoko- kot nizkonapetostnih vodov. Edino v Cerknem, Idriji in Spodnji Idriji ni bilo večje škode, vse ostale krajevne skupnosti pa so bile tako ali drugače prizadete. Pomoč za prizadeta območja je potekala po prioritetah. Prva je bila vzpostaviti prevoznost do vseh odrezanih naselij, nato pa še do posameznih bolj oddaljenih zaselkov, hkrati pa se je dostavljalo na teren tudi gorivo za delavne stroje, agregate za črpališča vode, kruh, zdravila, plenice ter manjše agregate, skratka vse, kar je bilo potrebno za vzpostavitev osnovnih življenjskih pogojev, ki pa so bili za mnogo občanov zelo težki.

Največji problem so predstavljale vasi in domačije, ki so tudi sicer težje dostopne »Zaradi podrtih dreves je bilo največ težav na območju Vojskega in Idrijskih Krnic. Zaradi dolžine cest, ki vodita v ti dve naselji, je namreč na njih bilo posledično tudi več podrtega drevja, zato je bilo tudi odpiranje dolgotrajnejše. So pa bila zaradi posledic žledu brez elektrike in odrezana od sveta praktično vsa naselja, ki so na višji nadmorski višini od Idrije. Zaradi posledic naravne nesreče je bilo naenkrat brez elektrike in od sveta odrezanih približno 4500 občanov,« pojasni Aleš Lapanje, referent za civilno zaščito in reševanje v idrijski občini.

Ocena škode in sanacija

Odpravljanje posledic bo zagotovo trajalo še zelo dolgo. Gozdarji in lastniki gozdov se počasi prebijajo tudi do težje dostopnih območij, kjer so že začeli s popisovanjem škode. Ta ne bo majhna, saj je žled na določenih območjih uničil tudi do 80 odstotkov gozda. Vse občinske ceste so očiščene, podrti drevje pa je odstranjeno na rob cestišča. Pred upravljavci cest in gozdov je sedaj večmesečna akcija spravila podrtega drevja in čiščenja gozdov. »Skupne ocene škode, ki sta

jo povzročila žled in visok sneg, še nimamo, je pa bilo za zagotovitev intervencijskih ukrepov v primeru te nesreče porabljenih okrog 450.000 evrov,« pojasni Aleš Lapanje. Rok za prijavo škode, ki so jo utrpeli občani in občine na gozdovih, stavbah in infrastrukturi, je že mimo. Kot pravi Lapanje, bo za samo sanacijo potrebno veliko več sredstev, kot jih bo država občini priznala za vzpostavitev v prvotno stanje.

Po prijavi škode bodo sledila še preverjanja prijavljene škode s strani regijskih komisij, temu bo sledila še faza priprave sanacijskih elaboratov za sanacijo tiste škode, ki jo bo občinam odobrila država, pravi pa, da bodo bolj točne ocene škode znane čez mesec ali dva.

»Odpravljanje škode bo zagotovo še

dolgotrajen postopek, sploh ker je v odpravljanje škode v tem primeru vpletenih mnogo različnih služb, ki pokrivajo vsaka svoje področje,« pravi.

Za popravilo električnih drogov, vodov in poškodovanih transformatorskih postaj so zadolžena elektro podjetja, lokalne ceste in javne poti se bodo sanirale po sanacijskem programu, ki pa ga mora odobriti pristojno ministrstvo skladno z zakonodajo in predpisi, ki urejajo to področje. Sanacija lokalnih cest in javnih poti bi morala biti v celoti končana do jeseni, če bodo finančne zmožnosti občine to dopuščale, nujno potrebne sanacije za prevoznost cest pa so že bile izvedene. Področja, ki so v pristojnosti občin, bodo sanirana skladno s sanacijskim programom nastale škode ob naravni nesreči, ki ga bo občinam potrdila država.

- PREVOZI OSEB IN SKUPIN

- PREVOZI BLAGA

- HITRA DOSTAVA POŠILJK (Ljubljana in okolica)

- ORGANIZACIJA PREVOZOV

- RENT-A-CAR

RCT TRANS

Partizanska 8, 5280 Idrija
rctrans@amis.net
www.rctrans.si

☎ 041 648 393

☎ 051 316 999

Mestni čebelnjak, nova turistična točka sredi Idrije

Polona Rupnik

Če vas je v zadnjem času morda pot zanesla po cesti mimo občinske stavbe proti psihiatrični bolnišnici, ste le streljaj od strogega mestnega jedra nedvomno opazili hišico, ki bolj spominja na kakšno pravljico kot na realno življenje. Ta mala pravljična hišica je nič drugega kot mestni čebelnjak. Nova točka na idrijskem turističnem zemljevidu. Občini Idrija, Idrijsko-Cerkljanski razvojni agenciji, arhitektu Cvetu Kodru in čebelarstvu društvu Idrija gre vsa zahvala, da je objekt, ki bi kaj kmalu postal kup ruševin, dobil novo podobo. Kmalu bo dobil tudi svojo vsebino.

»Zgodba o obnovi objekta se je začela z uspešno prijavo Občine Idrija na razpis v okviru projekta ENJOY TOUR, s katerim so bila zagotovljena sredstva za obnovo čebelnjaka,« pripoveduje Martin Kolenc, podpredsednik

idrijskega čebelarstva društva, in dodaja: »Sledili so dogovori o odkupu objekta in parcele od takratnega lastnika podjetja Zidgrad, določitev obsega prenove, popisa del, zbiranja ponudb ter izbor ustreznih izvajalcev za obnovo. Konec lanskega avgusta se je začela obnova, ki je zajemala tako ureditev samega objekta kot tudi njegove okolice.« Od januarja letos se čebelnjak ponaša s prenovljeno podobo.

S tem pa delo oziroma obnova še ni povsem končana, pojasnjuje Kolenc. Načrtov imajo veliko. »V naslednjih mesecih nas čaka še dokončna ureditev okolice, nakup panjev in opreme ter vselitev čebeljih družin, ureditev zbirke čebelarstva opreme, ureditev učne poti s predstavitvenimi tablami in vrta medovitih rastlin, izdelava zbornika o čebelarstvu na Idrijskem in Cerkljanskem ter promocijskega materiala in seveda uradna otvoritev mestnega čebelnjaka.« Ta naj bi bila letos poleti. Čebelnjak bo imel tudi svojega oskrbnika. V čebelarstvu društvu so se odločili, da bo to Andrej Likar.

Del mestnega čebelnjaka bo na ogled za obiskovalce, del pa ga bodo zaprli in vanj naselili od tri do šest čebeljih družin. Z Idrijsko-Cerkljansko razvojno agencijo se že dogovarjajo za izobraževanja za turistične vodnike, ki bodo v bodoče turistom lahko kot znamenitost Idrije predstavljali tudi mestni čebelnjak.

Čebelarstvo Idrija je bilo ustanovljeno že leta 1951, po letih aktivnega delovanja je za nekaj časa zamrlo in ponovno začelo aktivno delovati leta 1980. Danes društvo šteje 73 članov. Ti skrbijo za približno 1300 čebeljih družin na Idrijskem. Veseli so, da so letos v svoje vrste dobili 10 novih članov in da se je v zadnjem času pojavilo večje zanimanje tudi med mlajšimi. 3–4-krat na leto organizirajo strokovna izobraževanja, predvsem s področja zdravstvenega varstva čebel, ki je izjemnega pomena, in se enkrat na leto odpravijo na čebelarstvo strokovno ekskurzijo. Predvsem pa se jih vsako leto razveselijo otroci v vrtcih v Idriji, Spodnji Idriji, Godoviču in Črnem Vrhu, ko jih obiščejo in jim predstavijo življenje in delo s čebelami, delo čebelarja in čebelarstvo opremo. Da bi v svoje vrste pritegnili kar čim več podmladka, načrtujejo za prihodnje šolsko leto čebelarstvo krožek v sodelovanju z osnovno šolo in gimnazijo.

Tolminski punt – grozljiv dogodek izpred treh stoletij

Filip Šemrl

Zakaj pravzaprav pišemo o tolminskem puntu? Ne samo zato, ker je lani minilo 300 let od tega dogodka, ki je močno zaznamoval naše sosede, temveč zato, ker je bilo v njegovem času tolminsko gospostvo večje od današnje tolminske občine. Raztezalo se je namreč tudi na Cerkljansko in Idrijsko, z izjemo Idrije, ki je imela zaradi rudnika živega srebra poseben status.

Na Cerkljanskem so na primer v Kazarsko grapo zaradi njene odmaknjenosti pribežali številni tolminski puntarji, saj so v njej imeli mir pred krutimi zasledovalci. Za upor je značilno, da ni bil uperjen proti zemljiški gospodi, temveč proti državnim oblastem zaradi novih davčnih obveznosti. Akademskega slikarja Rudija Škočirja, ki je po Pregljevih Tolmincih narisal 20 ilustracij, je ob vnovičnem prebiranju le-teh presunilo dejstvo, da kmet v tistem času ni smel posekati niti leske, ne da bi dobil predhodno soglasje oblasti. »Mirno lahko potegnemo vzporednico z današnjimi časi, ne samo pri nas, temveč tudi po svetu. Revščina in davki povsod,« je mnenja Rudi Škočir. Etnologinja in kustosinja v Tolminskem muzeju Karla Kofol, ki je med drugim imela v Idriji tudi Muzejske večere na to temo, pa je dodala, da so bili vodje upora premožnejši kmetje, ki so se ukvarjali s kmečko trgovino, in ne kmečki proletarijat, kajzarji. Čeprav so na Tolminskem že v tistih časih pridelovali sir, ga niso jedli, temveč so ga prodajali. S tako prisluženim denarjem so plačevali dajatve. Sodu pa je izbil dno davek na meso in vino. Upor se je žalostno končal, saj je bilo enajst vodij obglavljenih, številni pa so bili zaprti kar tri leta. Zaradi slabih letin, ki so sledile tolminskemu puntu, je bila beda še hujša. Splača se tudi prebrati zbornik z naslovom Tolminska v času punta, ki ga je

prav tako »zakrivila« Karla Kofol in je posvečen pokojnemu profesorju Janezu Dolencu, dolgoletnemu raziskovalcu tolminskega punta. V njem med drugim preberemo, kako so v Gorici skrbno načrtovali obsodbe tega oddaljenega zgodovinskega dogajanja. Kot avtor prispevka pa si vseeno zastavljam vprašanje, kakšna je resnična zapuščina tolminskega in drugih puntov. Kaj, če sploh kaj, smo se v stoletjih iz teh izkušenj naučili in ali je taka oblika protesta sploh smiselna? Kaj pa, če so edina puntarska zapuščina zgolj nejasno definirani kolektivni ponos, pogum in samozavest, se sprašujem poleg soavtorice zbornika tudi sam.

Tolminci so v spomin na ta dogodek pripravili številne prireditve, na vseh pa so želeli predstaviti predvsem življenje kmeta in plemiča v tistih časih in kako je bila družba organizirana, da je vse naštetu pripeljalo do punta. Ob prejšnjih obletnicah je bilo namreč veliko napisanega o puntu samem. Tudi mi vemo iz šol o puntu le skozi prizmo stereotipov in napačnega razumevanja. Vile, cepci in burkle za omenjeni punt niso bili več tako značilni, saj so premožnejši kmetje posedovali tudi strelno orožje, ostali pa so šli v Gorico s sekirami. Vile in podobno so bili značilnost prvih kmečkih uporov, zato so tudi upodobljeni. Če sredi Tolmina ustaviš domačina in ga vprašaš za tolminski punt, ti bo najprej pokazal na Kozlov rob in na porušen grad, ki pa ga v tistem času že ni bilo več. Koroninijevi in njim podobno plemstvo so namreč že živeli v poslopju, kjer danes domuje Tolminski muzej. Zato so Tolminci dogodka posvetili predvsem življenju v tistem času, to je pred 300 leti, da bi ljudje imeli boljši vpogled v dogajanje in okoliščine, ki so do tolminskega punta privedle.

Punt – najpogosteje uporabljano orodje v prvih kmečkih puntih, ki je na ogled v Tolminskem muzeju

Idrijska občinska skupščina o družbenem načrtu Večja družbena proizvodnja

Zadnja seja občinske skupščine Idrija v minulem letu naj bi bila posvečena predvsem osnovam letošnjega družbenega plana. Zato je bilo na dnevnem redu le 7. točk toda število se je še pred prehodom na dnevni red podvojilo. Ob tako obsežnem in tudi pomembnem gradivu je zanimanje za razpravo o osnovah družbenega plana bržkone upadlo in s tem tudi splahnel prvotni namen seje, da bi razprava z vseh strani osvetlila osnove družbenega plana. Žal odborniki za nobeno točko dnevnega reda niso imeli potrebnega gradiva, da bi ga lahko proučili. Spričo pomanjkljivo pripravljene seje je bilo tudi težko pričakovati boljšo in obsežnejšo razpravo.

Osnutek družbenega plana predvideva nagel gospodarski vzpon, ki je značilen že za več zadnjih let, saj predvideva porast bruto proizvoda za okoli 18 odstotkov, a narodni dohodek naj bi porastel za kakih 16 odstotkov. Bruto proizvod naj bi dosegel višino 11,5 milijarde, narodni dohodek pa dobrih 5 milijard dinarjev. Narodni dohodek na prebivalca bi se tako povečal od lanskim okoli 250 tisoč dinarjev na 292 tisoč ali za 16 odstotkov. Zanimivo je, da konstantno narašča udeležba družbene proizvodnje vsako leto za 2 odstotka, letos naj bi dosegla še 87 odstotkov skupne proizvodnje v občini, na zasebni sektor pa bi odpadlo le še 13 odstotkov.

Težišče na industriji

težišče razvoja bo na industriji. Vrednost njene proizvodnje naj bi porasla za 26 % - v tovarni kolektorjev za 86%, v lesni industriji za 56%, v ETI pa za 36% itd. Razmeroma visok porast proizvodnje je predviden tudi v obrti. Njena vrednost

naj bi se povečala za 19%. Ostale panoge naj bi dosegle različne poraste vrednosti proizvodnje in storitev, in sicer od 2% do 10% - v gozdarstvu 7%, v gradbeništvu 10 odstotkov, prav toliko v prometu, v trgovini 7%, v gostinstvu 5% in v komunalni 2%.

Znatno povečanje izvoza

Tudi izvoz naj bi se letos povečal za 19 odstotkov. V tem ko predvideva rudnik živega srebra povečanje izvoza le za 3%, menijo, da bodo v ETI izvozili kar trikrat več kot lani. Tudi lesna industrija predvideva podvojitev vrednosti izvoza. Odborniki so imeli o teh številkah, ki so razmeroma visoke, pomisleke in so priporočili, naj bi jih ponovno preverili.

Predvideni razvoj gospodarstva se v precejšnji meri naslanja na nadaljnjo porast delovne storilnosti. Ta naj bi se povečala za 17% v primerjavi z lanskim letom, v tem, ko bi število zaposlenih poraslo le za 6 odstotkov.

Dražja vstopnina ni rešitev

v razpravi so odborniki upoštevali dejstvo, da se je pri rudniku živega srebra zakasnila dobava nove rotacijske peči, zaradi česar bo po vsej verjetnosti potrebno popravljati predvideni proizvodni načrt. Izrazili so pomisleke na račun kino podjetja in njegove predvidene realizacije, ker obisk na predstavah pada, podjetje pa se namerava reševati s povišanjem vstopnine.

Kmečka problematika višinskih področij

odborniki so v razpravi načeli tudi vprašanje kmetov v višinskih predelih. Tem naj bi omogočili nabavo raznih

strojev z dolgoročnim kreditiranjem, kakor tudi manjše investicije za razne objekte, kot so gnojnične jame in drugo. Na kmetih naj bi ponovno uvedli kmetijske tečaje, na katerih bi poučevali mladino o sodobnem izkoriščanju zemlje.

Povečanje občinskih davščin

pomembna točka dnevnega reda je bila sprememba odlokov o občinskih davščinah. Zaradi pomanjkanja sredstev v občinskem šolskem skladu in proračunu je bilo povišanje davščin, za katero so se odločili odborniki, sicer dokaj nepopularen ukrep, vendar v sedanjih razmerah edini izhod iz zagate. Od 1. januarja dalje bo povišana stopnja dopolnilnega proračunskega prispevka, ki ga plačujejo delavci in uslužbenci od svojih osebnih dohodkov, od 10 na 12 %. Razlika bo v celoti pripadla skladu za šolstvo.

Povišali so tudi stopnjo občinskega prometnega davka na alkoholne pijače od sedanjih 7 na 10 % in stopnjo davka na malo prodajo od 4 na 5 %. S temi ukrepi naj bi se vsaj delno omilila stiska občine. Pripomniti pa velja, da kljub povišanju stopenj omenjenih davkov te še vedno ne dosegajo stopenj, ki so jih še pred leti predpisale ostale občine izven bivšega goriškega okraja.

Skupščina je sklenila podaljšati podjetju Kolektor status podjetja v izgradnji še za eno leto in dala soglasje rudniku za uvedbo skrajšanega 42-urnega delovnega tedna. Končno je potrdila še rebalans predračuna sklada za šolstvo za leto 1963 in sprejela več sklepov upravnega značaja.

L. B., Primorske novice, 10. januar 1964

Ob dvestoletnici rojstva Frančiška Svetličiča

Robert Jereb

Literatov, ki bi se vpisali v literarno zgodovino, premore Idrija bolj malo, zato je prav, da se jih spomnimo vsaj ob okroglih obletnicah. Pesnik in duhovnik Frančišek Svetličič se je rodil 2. aprila v hiši U malnu v idrijski Zaspani grapi.

Osnovno šolo je obiskoval v rodnem mestu, licej in bogoslovje pa v Ljubljani, kjer je bil leta 1839 posvečen v duhovnika. Od konca januarja 1840 do aprila 1843 je bil kaplan v Rovtah, v letih od 1843 do 1846 v Cerknici in zatem od 1846 do 1856 na Vrhniki. Leta 1851 je z odliko opravil župnijski izpit in po odhodu z Vrhnike do leta 1863 župnikoval v Sorici, nato je bil do upokojitve v septembru leta 1879 župnik v Godoviču, kjer se je takoj po nastopu službe lotil obnove cerkve in si prislužil škofovo pohvalo. Zatem je nekaj časa bival na Razdrtem, leta 1880 se je preselil v Ljubljano, kjer so ga ob skromni pokojnini nekaj časa gmotno podpirali duhovniki prijatelji, saj je kot delničar propadle banke Slovenija izgubil vse premoženje. 22. februarja 1881 je umrl v hiralnici.

Gospod »Fronca«

V zapisu o Svetličiču navaja Janko Lokar (Književna črtica, Dom in svet, 1903), da je bil »mož srednje, a močne rasti, prijaznega obraza in lepega obličja«, ki se je rad šalil, bil vljuden do vsakega ter zato zelo priljubljen, kjer koli je služboval, zato so gospoda »Fronca« ljudje ohranili v lepem spominu. Bil je strog učitelj ter vesten, reden in točen duhovnik, ki je pridigoval z zategnjenim glasom in izgovarjal stavke v eni sapi, kot da bi pel. Lokar poroča, da so se mu poznale značilnosti idrijskega govora.

V prostem času je zelo rad zahajal v naravo, tudi lovska strast mu ni bila tuja, posebej je bil naperjen proti kačam, ki jih je preganjal skupaj z lovskim tovarišem. Med ljudstvom je bila znana legenda, da je Svetličič, ko je služboval na Vrhniki, na poti v Zaplano videl »strašno kačo z glavo, debelo kakor mačja«, a si ni upal streljati nanjo, ker je imel pri sebi le puško enocevko. Ta ljudska pripoved je najbrž povezana z v okolici živečimi modrasi.

Prvi pesnik Kmetijskih in rokodelskih novic

V začetku je bil Svetličič privrženec Frana Metelka, ki ga je usmeril v pesništvo, kasneje pa se je precej zgledoval po Prešernu. Alfonz Gspan v Cvetniku slovenske vezane besede tako piše, da je bil Svetličič poleg Antona Žaklja najbolj vdan Prešernov epigon. Vendar je Svetličič svoje dni veljal za prvega pesnika Kmetijskih in rokodelskih novic, v katerih je objavil večino svojih pesmi (1846–1869). Urednik Janez Bleiweis je leta 1847 v pismu Svetličiču zelo pohvalil njegove pesmi, saj piše, da »so mi jako vgodne, gladko tekó [...] Vi ste res pesnik, in nedvomno si pridobite

občno priznavanje«. Leta 1852 ga je Bleiweis naprosil za nove pesmi, »ker imajo Vaše pesmi tako ceno in so tako čislane od bravcov, da Vas zamoremo zavolj pesniškiga zapopadka in vnanje oblike Vaših pesem v prvo versto slovenskih pesnikov staviti. Tako gladko Vam teče beseda brez vse sile, brez vsiga napenjanja, da malokterimu tako«. Svetličič ni objavjal le v Novicah, Anton Janežič ga je leta 1859 povabil, naj tudi v leposlovni reviji Slovenski glasnik objavi kakšno pesem. Pisal mu je, da »pesmice Vaše so lepe, krasne, veličastne«, in leto zatem ga ponovno poziva, »da bi se Vaša Modrica v novem letu prav obilno oglašala, ker je tako radi poslušamo. Vsaka cvetica iz Vaše roke bo Glasniku mila in draga, in tudi njegovim bravcem serčno zaželena«. Pesmi je Svetličič objavjal v Glasniku v letih 1860–1863.

Janežič je nameraval Svetličičeve pesmi izdati v Cvetju iz domačih in tujih logov, vendar se to ni uresničilo. Po prenehanju Slovenskega glasnika pa se je tudi Svetličič pesniško oglašil le še nekajkrat, čeprav je pisal skoraj do konca, saj je njegova zadnja pesem Slovenski junak iz

leta 1880. Skupaj z drugimi rokopisi jo je objavil J. Marn v Jezičniku (1881). Sodeloval je tudi v Vodnikovem spomeniku (1859), kjer je objavil sonet Valentin Vodniku v spomin.

Svetličičeve pesmi v šolskih berilih

Trajne pozornosti literarne zgodovine in bralstva Svetličičeva poezija ni vzbudila, njegovo ustvarjanje, zelo plodovit je bil v letih 1846–1849, sodi v čas največje slave Jovana Vesela Koseskega, naslednja doba ga z nastopom Levstika in Stritarja ni opazila. Kar nekaj zaslug za poznavanje Svetličiča kot pesnika pa imata že omenjeni Anton Janežič in Jakob Sket, ki sta Svetličičeve pesmi uvrstila v različna šolska berila, ki so izhajala potem vse do začetka naslednjega stoletja.

Kot pesnik je Svetličič prvič nastopil v Novicah leta 1846 s sonetom Življenja namen in pesmijo Najdena domovina. V lirskih pesmih, med katere sodita, prikazuje človeško življenje stvarno, kot trdo delo, kot pot »čez morje ljuto, valovito, / ki utopljenih ni in ne bo sito«, kot pot, ki je posuta s trnjem in na kateri od otroštva do končnega počitka spremlja človeka trpljenje. Tegobe življenja sprejema Svetličič vdano, na koncu in v stiskah vedno računa na Boga, na njegovo tolažbo in pomoč: »Pri tebi v raju bom prepeval srečo / v izvoljenih nebeščanov številu / uživati truda častnega plačilo« in »Visoki Bog, ki zanj trpim, pa vliva / mi v srce sladki up, da mi odgrnil / bo pot med večnih dvorov krasne zide.«

Svetličičeve pripovedne pesmi

Poleg izpovednih je pisal Svetličič tudi pripovedne pesmi, ki snovno zajemajo iz zgodovine ali se naslanjajo na pripovedke, razširjene med ljudstvom. Balada Erazem

Ravbar je na primer povzeta po Valvazorju, v pesmi Cerkniško jezero razlaga nastanek jezera, ko je služboval v Sorici, je napisal balado Turški križ, ki se nanaša na znamenje, ki se nahaja med Črno prstjo in Poreznom. Epsko pesem Na Mravljškem vrhu je napisal v času, ko je bil duhovnik v Godoviču, v njej pa opisuje viharno in bridko zgodovino naše domovine (Kranjske). Da se je Svetličič večkrat zgledoval po ljudski pesmi, kaže tudi začetek te pesmi, ki spominja na znano Hasanaginico: »Kaj se beli tam na gori / med grmovjem in med bori, / je li groblja, je li sneg? / Groblje v kraji tistem ni je, / burja studna več ne brije, / davno kopen je že breg ...« Omeniti velja še baladi Ukleti graščak, v kateri ošabnega graščaka doleti prekletstvo in se spremeni v »studno kačo« in Zaklad na hudem polju, na katerem srhljiva bela žena čuva zaklad, ki ga je deležna le vdova čiste duše, medtem ko pohlepneže čaka poguba.

Vpliv Prešernove šole

Kako se Svetličiču pozna Prešernova šola, je lepo razvidno iz uvodnih verzov balade Erazem Ravbar, ki so posneti po Povodnem možu: »Karkoli je deklic Planina rodila, / Nobena ni lepši od Mete cvetela, / Nobena ni dalje okoli slovela, / Nobena več možkih za sebe ni vnela. / Kot ima le eno danico nebó, / Ji tudi ni para na Krajnskim biló.«

Sodobniki so Svetličiču priznavali pristni pesniški dar in poudarjali, da ni bil pesnik po sili in da so »plodovi njegove Muze« dragoceni za našo književnost, čeprav bi danes marsikje oporekali njegovemu jeziku in nebrušenim verzom. To, da si je za zgled vzel prav Prešerna, ki je bil ob koncu prve polovice 19. stoletja priznan in cenjen le v ozkem krogu, pa samo zase priča o Svetličičevem literarnem okusu in pesniškem idealu.

Portret Darija Novaka

»Česa podobnega kot doživiš v Idriji, tudi v svetu ni lahko najti«

Robert Šabec

Darij Novak

Darij Novak je Idričan, ki je svoj dom in delo pred petnajstimi leti našel v Novi Gorici. Kot priznan oralni kirurg, ki obenem vodi še zasebno zobozdravstveno ordinacijo, je na Primorskem precej dobro poznan. Čeprav bi veljalo vsaj del zanimanja nameniti tej strokovni in življenjski plati njegovega delovanja, pa je našo pozornost tokrat pritegnil tisti del (življenja) Darija Novaka, ki ima z njegovimi strokovnimi kvalifikacijami vsaj na prvi pogled le malo skupnega.

Prav pred nekaj meseci se je Darij namreč vrnil z najverjetneje najbolj zahtevnega relija na svetu. Reli Pariz–Dakar je v svetu moto športa poznan kot svojevrsten preizkus tehničnih karakteristik vozila, vrhunske usposobljenosti ekipe, peklenskih razmer na progi in ob njej ter predvsem jeklenih živcev in železne volje celotne ekipe. A pojdimo lepo po vrsti. Darij Novak je namreč star znanec v svetu tega športa.

Pariz–Dakar od leta 2004 do 2014

»V Senegal sem si šel ogledat zaključek relija Pariz–Dakar. To je bilo leta 1998 ali 1999. Takrat me je povsem prevzelo. Ko enkrat začutiš Afriko in reli, te enostavno potegne,« nam o prvih afriških avanturah pove Darij. Čeprav je tisto leto v cilju zaman čakal na Mirana Stanovnika, saj slednji relija ni zaključil, ker mu je zgorel motor, sta se kasneje spoznala prav v Novi Gorici. Postala sta zelo dobra prijatelja in Darijeva prva udeležba na Dakarju je bila le še vprašanje časa. Leta 2004 se je kot član asistence v Stanovnikovi ekipi že prvič udeležil relija Pariz–Dakar. Kupil je prvo toyoto, jo z ekipo predelal in z »old lady«, kot ji

pravijo Angleži, prevozil enega izmed po zatrevanju številnih udeležencev, tudi za asistenco, najtežjih relijev v vsej zgodovini relija Pariz–Dakar.

»V Afriki so posamezne etape dolge tudi po 1200 kilometrov, od tega je zajeten del poti po brezpotjih. Del proge se je odvijal celo po blatu zaradi obilnega dežja. Na meji z Mavretanijo, ki velja za popolnoma zaprto mejo, so bila problem minska polja. Tam so vse naokoli posejane mine, zato moraš biti nadvse pazljiv. Spominjam se, da je tisto leto tragično končala ekipa novinarjev, ki so na trasi, čeprav uradno očiščeni min, »leteli v zrak«. Celotna zahodna saharska meja je bila minirana, preostali del pa je puščava. Tisto so res hude preizkušnje,« o afriški pustolovščini pove Darij. V naslednjih desetih letih je, poleg Mirana Stanovnika, postal pravi veteran priljubljenih Dakarjev. Po prvem, ki se ga je udeležil leta 2004, je ponovno nastopil leta 2007, 2009 in zadnjič prav pred nekaj meseci, leta 2014. V ekipi je nastopil kot voznik, kot sovoznik se je preizkusil Boštjan Leskovec, v njegovi ekipi pa sta bila kot mehanika tudi državni prvaki v reliju Aleks Humar in Robert Lovrečič. Darij je svoj Amaro dobro odpeljal vse do usodne pete etape, v kateri pa razmere na cesti ali bolje na brezpotju, niso dopuščale nadaljevanja. Ko nam je Darij pojasnil, da se Dakar vozi praviloma 14 dni, da je vsak dan potrebno opraviti povprečno po 800 kilometrov, da je samo »brzincev« za 500 kilometrov ..., nas je zanimala predvsem skupna značilnost tovrstnih preizkušenj ne glede, ali se vozijo v Afriki ali pa v Južni Ameriki, kjer zadnja leta poteka ta priljubljena avantura.

Pomen psihološke trdnosti

»Start je ob 8. uri zjutraj in v cilju prideš ob 4. uri zjutraj naslednji dan. Potem

Številni hobiji in zanimanja

Poleg recimo temu njegove adrenalinske avto-moto odvisnosti, pa si Darij vzame čas tudi za različne hobije, ki se jim predano posveča že več let svojega življenja in jih resnično ni malo. Med drugim je strasten lovec ter zagrizen turni smučar. Tudi tek na smučeh mu je blizu. Vsako leto v zimskem času vsaj nekajkrat obiše tudi tekaško progo na Vojskem.

Njegova druga velika ljubezen pa je morje. Poleg potapljanja je zanimiva njegova izkušnja z jadranjem. Tako kot pri religiji se je tudi v svetu jadranja kar kmalu podal v tekmovalne vode. »Kmalu po prihodu v Novo Gorico sem spoznal ekipo, ki tekmuje na regatah. Naučil sem se večin tekmovalnega jadrnja in se jim na tekmah tudi večkrat pridružil. Še danes, ko gremo z družino na jadrnanje, mi domači pravijo, naj preneham z »dirkanjem«, da so na dopustu in hočejo mirno vožnjo ... Enostavno me zanese,« med smehom še doda Darij.

Kljub vsemu pa rad pove, da ga ne zanima toliko tekmovalnost sama, temveč narava in vse, kar se dogaja v njej in okoli nje. »Zame predstavljajo sneg, morje in pesek zelo podobno okolje. Vsako izmed njih ponuja svojstveno lepoto, a je hkrati tudi zahtevno in zahteva celega človeka. To pa nenazadnje človeka krepi na praktično vseh področjih delovanja,« svojo pripoved še zaključuje Darij Novak.

Boštjan Leskovec, Darij Novak, Robert Lovrečič, Aleks Humar

moraš pripraviti avto, nekaj pojesti in kar ti ostane časa, lahko spiš. Tukaj ti dejansko zmanjka tal pod nogami,« pove Darij, ki se poglobljeno ukvarja tudi s psihologijo in psihiatrijo. Posebej ga zanimajo reakcije, ki se s posamezniki dogajajo v ekstremnih razmerah. »Vedno opazujem ljudi in v prvi vrsti sebe. Opazujem spremembe in to, kar lahko ali pa meniš, da zmoreš. Dosti moraš delati na tem, da dobiš zaupanje vase in da hkrati realno oceniš, kaj si zmožen in česa ne. Pri tem pa ni dovolj, da si le sam zbran. Pomembna je zbranost in prisebnost celotne ekipe,« o pomenu psihološke trdnosti doda Darij. Seveda se dobro zaveda, da se v tovrstnih izrednih razmerah nestrinjanja pač bolj ali manj pogosto pripetijo. »Vedno sem opazoval fante, ki so si zaradi različnih vrst nesoglasij recimo svoj šotor postavili na drug konec tabora in vedno sem si zanje vzel čas. Pogovarjal sem se z njimi, dokler se niso vrnili v

našo sredo, da smo zgladili prepir ipd. Drugače je nemogoče odpeljati reli, kot je Pariz–Dakar,« še pove Darij, ki na priljubljenem Dakardu zagotovo še ni rekel zadnje besede tudi zaradi v zadnjem letu edinstvenega tima, s katerim je nastopil na tokratni preizkušnji. »Idrija je fenomen. Toliko avto-moto športa, kot se dogaja v tem mestu, se zagotovo nikjer ne dogodi. Nikjer ni toliko zanesenjakov, ki bi delali prostovoljno. Veste, nemogoče je namreč, da bi lahko vse plačal s svojimi ali sponzorskimi sredstvi. Samo izposoja takšnih dirkalnikov lahko stane tudi okoli 800.000 evrov. V naši ekipi pa praviloma avtomobil pripravljamo sami in pri tem je precej potrebno narediti volontersko. Danes je to v svetu, kjer se vse plačuje, enostavno fenomen. Poskusil sem že z marsikatero ekipo, a česa podobnega kot doživiš v Idriji, tudi v svetu ni lahko najti,« o odlični ekipi rad pove Darij.

Začeto delo za mlade in z mladimi je potrebno nadaljevati

Sabina Carli

»Ali veste? Da vam je omogočeno delo na računalniku in kakovostno tiskanje, da se lahko preizkusite v surfanju po internetu, kjer ima KIŠ tudi svojo stran, da imamo nov telefon, kamor nas lahko pokličete, ko smo tam (73 668).« Takšna je bila vsebina obvestilnika Kluba idrijskih študentov pred dobrim desetletjem, dostopna seveda v lokalnem biltenu.

Šele ko se ozremo nanj, se tudi mladi zavemo, koliko se je v zadnjih letih spremenil svet okrog nas in kako hitro se spreminja. Od tega, da je imeti računalnik (ali tri) v vsakem domu danes povsem samoumevno, da se v surfanju po internetu ne preizkušamo več, smo pa na zares veliki preizkušnji šele takrat, ko nam v roke pomolijo nalivno pero – zdaj pa piši s pisanimi črkami. Ali ko internet ne dela in spotoma ne delata še televizija in domači telefon. Da o tem, da je imeti samo svojo spletno stran dandanes več kot staromodno in da ima vsaka institucija, ki da nekaj nase, še Facebook, Linkedin, Twitter in še kaj – od študentskega kluba do papeža.

Želja po povezovanju

Mladinsko organiziranje, povezovanje, organizacija prireditev, iskanje in urejanje mladinskih prostorov imajo v Idriji že dolge korenine, a ne glede na vse okoliščine želja po tem še vedno tli. V preteklosti sta sicer že zaživela mladinska centra, eden v prostorih pod Čipkarsko šolo Idrija, drugi v klubu Swenak. Šesto leto pa mineva od takrat, ko se je v Idriji začelo na glas govoriti o skupnih prostorih za druženje mladih, za preživljanje prostega časa, za uresničevanje njihovih projektov – kulturnih, športnih, mednarodnih, glasbenih. Avgusta leta 2008 je bila na okrogli mizi v Swenaku izpostavljena potreba po mladinskih prostorih v središču mesta in povezovanju društev.

Peticija za oblikovanje mladinskega centra v »dijaškem domu«

In kar nekaj peska je preteklo do leta 2010, ko so Klub idrijskih študentov, Rod srebrnih krtov Idrija in Studio za svobodni ples oblikovali peticijo za oblikovanje mladinskega centra v »dijaškem domu«. Zapisali so: »Podpisniki peticije pozivamo župana, občinski svet in občinsko upravo Občine Idrija, da sproži vse postopke, ki so potrebni za oblikovanje mladinskega in medgeneracijskega centra in

ureditev primernih prostorov v objektu CIU Nikolaja Pirnata. Menimo, da občina Idrija nujno potrebuje mladinski in medgeneracijski center, ki bo zagotavljal mladim in drugim socialnim skupinam asociativne načine druženja, spodbujal participacijo, prostovoljne aktivnosti in neformalno izobraževanje, prispeval k socialni povezanosti in družbeni integraciji mladih, uveljavljal mobilnost in mednarodno povezovanje mladih ter zagotavljal informiranost mladih in avtonomni mladinski prostor. /.../ Predlagamo ureditev naslednjih prostorov: informacijska pisarna (svetovanje, mednarodna pisarna), prireditveni in koncertni prostor, učilnica, razstavni prostor (galerija), računalniška soba, multimedijski prostor (»studio«), sejna soba, glasbena vadnica in pisarne za mladinska društva. /.../«

Birokratski mlini so se začeli premikati

Ker je peticija požela nemalo zanimanja, so marca 2011 Klub idrijskih študentov, Rod srebrnih

krto Idrja in KUD Avgust s podporo močnega osebnega angažmaja aktivista Matevža Strausa pripravili idejni okvir za oblikovanje in delovanje Mladinskega centra Idrja. Leta 2012 je zadeva stekla že čisto zares, prostori so bili praktično rezervirani, na nivoju Občine Idrja, ki je ustanovitev mladinskega centra vseskozi aktivno podpirala in bila odprta za možne rešitve, ki so prihajale s strani mladih, so se začeli premikati birokratski mlini, v pripravi pa so bile pogodbe o najemu prostorov. Študenti in taborniki so pripravili programski okvir in načrtovali potek del v MC Idrja, oktobra 2012 pa so tri društva, KIŠ, RSK in Idrja 2020, podpisala pogodbo in prvič vstopila v svoje bodoče prostore.

Ure prostovoljnega dela za ureditev prostorov

Začetno navdušenje je ob pogledu na prostore – zapuščene, razpadajoče, vlažne in plesnive – nekako splahnelo. Stavbo je močno načel zob časa, sicer obnovljene in urejene prostore pa so prizadeli pomanjkljivo upravljanje, vlaga in neprezračenost. Smo pa zato zavihali rokave in se lotili dela in minilo je kar nekaj vikendov ob spremljavi brusnega papirja, zidarske žlice in čopiča. Iz sedmih prostorov, ki so potrebovali obnovo stropa, ureditev sten in temeljito čiščenje, so nastale tri pisarne za mladinska društva, skupni prostor za druženje, branje, kulturne in izobraževalne prireditve, kombinirana učilnica in telovadnica, sanitarije ter velik prireditveni prostor. Vsi prostori so zasnovani tako, da jih je mogoče v čim krajšem času kar najbolj prilagoditi zahtevam dogodkov ali dejavnosti, pod urejanje skupnih prostorov pa se podpisuje študent arhitekture Iztok Hvala.

Zveza društev Mladinski center Idrja

Tekom obnove je bil mladinski center tudi formalno ustanovljen kot Zveza društev Mladinski center Idrja, njegovo vodenje pa je prevzela tabornica Manca Ogrič. Zgodbe pa seveda ne sme biti konec. Leto 2014 je prvo leto, ko program mladinskega centra in njegovih društev poteka v polnem zagonu, že v prvem letu delovanja pa je za svoje delo pridobil tudi sredstva Evropske unije. Gre za mladinsko pobudo »Znajdi se!«, katere cilji so združiti mlade, osvojiti nova znanja ter se naučiti dela v skupini in metod prenašanja znanja

na druge preko izkustvenega učenja in po načelu mladi za mlade.

Idrja s certifikatom Mladim prijazna občina?

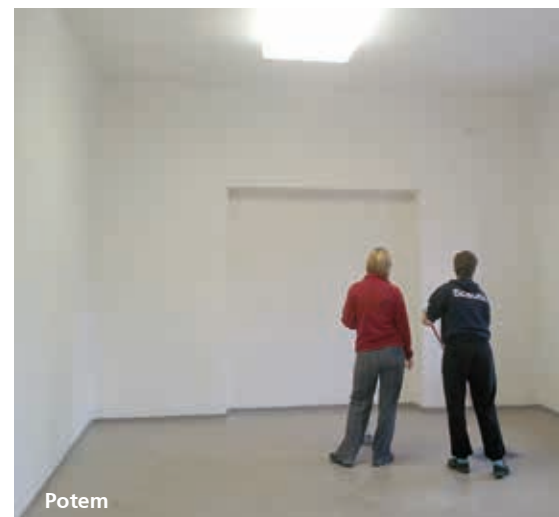
Mladinski center pa si poti utira tudi doma, kjer se je župan Občine Idrja, Bojan Sever, strinjal s pobudo, da se mladi na sejah občinskega sveta predstavijo s svojimi predlogi, ukrepi in idejami. Februarska seja se je tako v zadovoljstvo obeh strani končala s sledečim sklepom: »Občina Idrja bo v sodelovanju z Zvezo društev Mladinski center Idrja pričela s postopki za pridobitev certifikata Mladim prijazna občina. O aktivnostih in napredku bo seznanjen občinski svet Občine Idrja.« Na seji so predstavniki mladinskega centra in društva Idrja 2020 namreč predstavili pobudo za pridobitev certifikata Mladim prijazna občina. Kot so zapisali ustvarjalci certifikata, ki ga podeljuje Mladinski svet Ajdovščina pod častnim pokroviteljstvom predsednika RS Boruta Pahorja in v sodelovanju s Skupnostjo občin Slovenije, je namreč »naloga lokalnih oblasti, da mladim zagotavljajo prostor, v katerem lahko razvijajo svoje kompetence in veščine ter dosegajo svoje cilje in se tako razvijajo v avtonomnega družbeno odgovornega odraslega. Le neodvisen človek lahko namreč popolnoma prevzame odgovornost za lastno prihodnost, uresničuje svoje cilje in hkrati kot odgovoren državljan izpolnjuje svojo vlogo v družbi.« Certifikat Mladim prijazna občina prejme tista samoupravna lokalna skupnost, ki je v preteklih dveh koledarskih letih izvedla vsaj en ukrep z vsakega od osmih prednostnih področij: participacija mladih, sistemsko ukvarjanje na področju mladine, izobraževanje, mobilnost,

zaposlovanje, stanovanjska politika, informiranje mladih in mladinsko organiziranje.

Glede na težave, s katerimi se trenutno soočajo mladi in ki krojijo tudi njihovo možnost finančnega in stanovanjskega osamosvajanja, je nadaljevanje dobro začetega dela za mlade in predvsem z mladimi v občini Idrja nujno potrebno.

Prej

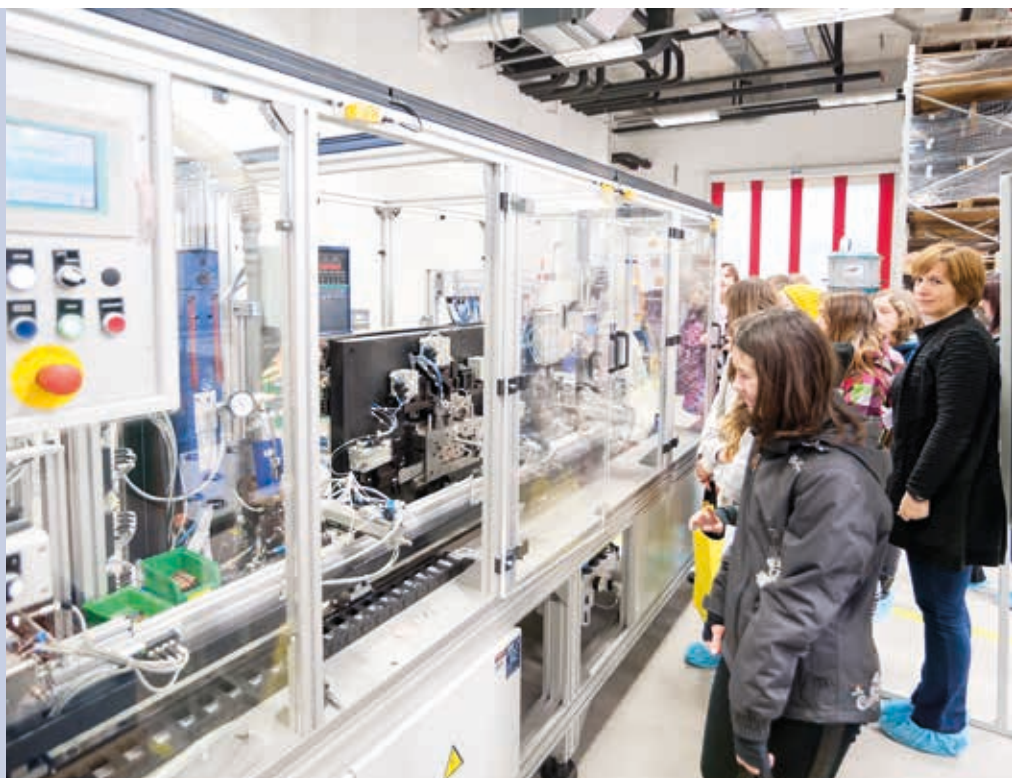

Potem

Koncern Kolektor se je hitro odzval na zadnjo naravno katastrofo, ki jo je povzročil žled. Za podjetji Kolektor ATP in Kolektor Orodjarna, poslovni center Postojna, ki ju je ta naravna katastrofa najbolj prizadela, je Kolektor takoj po izpadu električne energije zagotovil dva zmogljiva agregata, enega pa je priskrbel tudi za ameriško podjetje Fluidmaster. S tem je koncern zagotovil, da gospodarska škoda v regiji, ki se že brez te naravne katastrofe sooča s težavami, ne bo tako visoka, kot bi bila v primeru, da bi podjetja za vse dni, ko ni bilo elektrike, zaprla svoja vrata. Na pomoč pri urejanju agregatov je Kolektor priskočil tudi dvema svojim dobaviteljema, ki sta ga prosila za pomoč. Ker je tudi Idriji »grozil« električni mrk, saj je od treh električnih vodov stal in deloval samo še eden, je za idrijsko lokacijo za primer izpada električne energije in s tem zastoja proizvodnje naročil šest izjemno zmogljivih agregatov, ki bi v primeru električnega mrka omogočili nemoteno delovanje. Ker pa je Kolektor družbeno odgovoren, je sodeloval tudi s Porodnišnico Postojna, za katero je prav tako organiziral dobavo agregata, a so se na koncu v porodnišnici odločili, da bodo vzeli agregat civilne zaščite. Kolektor ima samo na idrijski lokaciji v svojih vrstah več kot 50 prostovoljnih gasilcev, ki so se noč in dan trudili pri odpravljanju posledic žledoloma. Če k tem prištejemo še vse prostovoljne gasilce, ki na delo prihajajo iz drugih krajev oziroma so zaposleni v drugih koncernovih podjetjih v Sloveniji, bi bila ta številka še bistveno večja. Ker Kolektor podpira človekoljubne in humanitarne akcije, gasilec pri njihovem humanitarnem delu vedno stoji ob strani. Tudi tokrat je bilo tako. Sicer pa je velik donator Prostovoljnemu gasilskemu društvu Idrija, ki je v tej naravni katastrofi opravil veliko delo.

Februarja je Kolektor obiskalo več kot 30 deklet, ki so se udeležila Dneva za punce, projekta, ki poteka že v 11 evropskih državah. Gre za dan, ko podjetja povabijo dekleta na ogled tipično »moških« delovnih mest in jim s tem olajšajo odločitev o poklicni karieri. Med 10 slovenskimi podjetji, ki so se odločila sodelovati, je bil tudi Kolektor. Danijela Brložnik, Andra Dodič in Veronika Hiti Carli so dekletom predstavile oddelek avtomatizacije in strojegradnje, kjer so jih seznanili s projektnim vodenjem in konstruiranjem, oddelek kakovosti in laboratorij ter razvoj in tehnologijo, kjer so jim na kratko predstavili programiranje in simulacijo motorja. Predstavnice Kolektorja so dekletom zaupale razloge za odločitev za stereotipno »moško« izobrazbo in kako so bile sprejete oziroma kako so se znašle v »moškem« svetu. Predvsem pa so jim na dušo položile, naj pri odločitvi za stereotipno »moški« poklic nikar ne pozabijo, da so ženske.

Andragoški center Republike Slovenije je konec preteklega leta razglasil dobitnike priznanj za promocijo učenja in znanja odraslih. Namen priznanj je najširši javnosti kot zgled postaviti posameznike, skupine in organizacije, ki v učenje in izobraževanje veliko vlagajo in zato tudi dosegajo dobre rezultate in velike uspehe. Kolektor je priznanje prejel v kategoriji Učeca se ustanova. Kot so zapisali, je Kolektor podjetje, ki se zaveda pomena znanja, zato veliko vlaga v znanje svojih zaposlenih, hkrati pa prispeva k promociji vseživljenjskega učenja tudi v širši lokalni skupnosti. Opravljanje obvezne prakse, počitniško delo, fizikalno-laboratorijske vaje, krožki robotike, tehniški dnevi, raziskovalni tabori, najrazličnejša strokovna predavanja za zaposlene in širšo javnost, podpora izobraževalnim institucijam pri oblikovanju novih programov in promocija tehničnih poklicev so le nekateri izmed Kolektorjevih dosežkov s področja izobraževanja in promocije znanja. Priznanja bo Andragoški center Slovenije prejemnikom slavnostno podelil maja letos na nacionalnem odprtju Tedna vseživljenjskega učenja (TVU 2014).

Proizvodna hala podjetja Kolektor GTO dobiva svojo podobo. Preden bo dokončno zgrajena in bodo vanjo preselili proizvodne linije, je na usposabljanje v Idrijo prišla skupina devetih Mehičanov. Ti se v Diviziji A Kolektor Sikoma usposablajo za delo na liniji za HB-komutatorje, ki jo bodo kot prvo linijo iz omenjene divizije preselili v Mehiko. Sodelavci iz podjetja Kolektor GTO bodo na usposabljanju v Idriji do konca julija, že ta mesec pa se jim bo pridružila skupina še 10 novih sodelavcev iz Mehike. Kot pojasnjuje Gregor Modrijan, so pretekle izkušnje pokazale, da so prav ljudje ključni dejavnik pri selitvah in zagonu proizvodnih linij na novih lokacijah. Ekipa, ki je v Idriji že dober mesec, se tu dobro počuti. Po vrnitvi v Mehiko bodo člani te ekipe pridobljeno znanje z veseljem prenašali na zaposlene, v naslednjih letih pa naj bi zasedli ključna delovna mesta v podjetju. V naslednji, poletni številki Komunitatorja si boste lahko prebrali tudi nekaj vtisov o njihovem bivanju pri nas.

Koncern Kolektor je prodal svoje podjetje s področja sanitarne tehnike Kolektor Liv. Kupec je največji globalni proizvajalec komponent za kopalniške splakovalnike in dodatke Fluidmaster. Kolektor Liv je predstavljal manj kot 5 odstotkov svetovnega prometa celotnega koncerna. »Glede na naš odgovoren pogled na posel in rast koncerna smo ocenili, da ambiciozno zastavljenih ciljev na področju sanitarne tehnike ne bomo mogli v kratkem času izpolniti, zato smo se odločili, da poiščemo strateškega partnerja, ki bo poskrbel za nadaljnjo rast podjetja boljše, kot bi mi. Kupca smo izbrali na podlagi naše družbene odgovornosti do

lokalne skupnosti in okolja, v katerem podjetje deluje, ter na podlagi kupčeve vizije nadaljnjega razvoja dejavnosti na lokaciji in ohranjanja delovnih mest,« pravi Radovan Bolko, glavni izvršni direktor koncerna Kolektor. Koncern Kolektor oziroma njegovo podjetje Kolektor ATP in Fluidmaster bosta na postojnski lokaciji ostala soseda in poslovna partnerja na izbranih področjih.

Prvi mož Kolektorja prejemnik priznanja za življenjsko delo

Združenje Manager je predsedniku koncerna Kolektor Stojanu Petriču podelilo priznanje za življenjsko delo na področju managementa za leto 2014. Omenjeno priznanje podeljuje združenje stanovskim kolegom, ki so se s svojimi dosežki in vplivom zapisali v zgodovino slovenskega managementa.

»Pod Petričevim vodstvom sta bili začrtani zdrava razvojna strategija in pametna diverzifikacija, ki sta se obrestovali v 15-krat višjih prihodkih, ki jih danes v več kot 20 proizvodnih podjetjih doma in po svetu ustvarja trikrat več zaposlenih kot pred dvema desetletjema. Skupni prihodki so zrasli na 467 milijonov evrov, EBITDA znaša 48 milijonov evrov, v vsem tem času pa Kolektor kot skupina ni nikoli posloval z izgubo. Podjetje izkazuje tudi nizko zadolženost, ki znaša 1,2-kratnik EBITDA. Tak razvojni zagon je pri Kolektorju povezan tudi s spremembami v lastništvu in

z željo po samostojnosti. Skupina Kolektor je namreč iz skupne naložbe sprva z nemškim, nato z ameriškim partnerjem po 34 letih solastništva leta 2002 izpeljala odkup in postala samostojna slovenska korporacija v lasti preko 1.000 delničarjev,« je o dosežkih prvega moža koncerna zapisala izborna komisija in zapisanemu dodala, da je »Stojan Petrič v 20 letih pustil izjemen pečat v Kolektorju, ki je postal prepoznavna svetovna družba v svoji panogi ter eden največjih koncernov v Sloveniji. Spodbuja sodelovanje Kolektorja z izobraževalnimi inštitucijami, zato so se zapisali med soustanovitelje Mednarodne podiplomske šole na Institutu Jožefa Stefana in konzorcijskega podiplomskega študija MBA na Ekonomski fakulteti v Ljubljani. Vrata Kolektorja odpirajo mladim, saj so samo v zadnjih dveh letih na Idrijskem zaposlili kar 55 mlajših od 30 let. V prostem času Stojan Petrič rad teče in igra tenis, njegova velika ljubezen pa je Idrija,

za katero si prizadeva, da postane prestolnica znanja in razvoja. Izjemni poslovni uspehi, karizma in diplomatski pristop do reševanja problemov so Petričevi atributi, ki ga uvrščajo med najbolj spoštovane managerje v Sloveniji. Leta 2002 je prejel nagrado Financ za izjemne dosežke v gospodarstvu, je predsednik Sveta za razvoj Vlade Republike Slovenije, predsednik Skupščine Gospodarske zbornice Slovenije, član sveta Ekonomske fakultete v Ljubljani, pobudnik združitve slovenskih bank Vipe in A-banke ter predsednik dveh nadzornih svetov družb znotraj skupine Kolektor. To so le nekatere izmed številnih funkcij, ki jih je opravljal zadnjih 20 let. S 1. oktobrom 2014 Stojan Petrič prevzema novo vlogo kot predsednik sosveta skupine Kolektor.«

Vsi ti dosežki so razlog, da se je Upravni odbor Združenja Manager odločil Stojanu Petriču, predsedniku koncerna Kolektor, podeliti priznanje

za življenjsko delo na področju managementa.

Ob prejemu priznanja se je Stojan Petrič zahvalil vsem svojim izjemnim sodelavcem, komisiji, Upravnemu odboru Združenja Manager in vsem, ki so ga podprli in se priznanja z njim veselijo. Pojasnil je, da priznanje pomeni tudi zavezo, da ga v teh težkih časih zagovarjaš in dokazuješ njegovo upravičenost. »To bom delal trmasto in borbeno. Pri tem mi bodo pomagali kolegi z uspešnim vodenjem koncerna Kolektor v naslednjih letih.«

Zdravo poslovanje koncerna Kolektor z jasnim in transparentnim korporativnim upravljanjem mu je največja nagrada: »Imamo izdelano vizijo, denar za nove investicije, visoke cilje in konkretno strategijo. Vse, kar delamo, delamo na tej osnovi in zato smo tudi uspešni.« Zbrane je pozval k večji složnosti in povezovanju za doseganje gospodarske rasti, ki smo jo po njegovem Slovenci sposobni uresničiti.

Poročanje medijev, da sta Kolektor in njegovo vodstvo v postopku preiskave, pa ob priznanju za življenjsko delo in ob dolgem seznamu izjemnih dosežkov vseeno pušča grenak priokus. Združenje Manager je ponovno pretehtalo svojo odločitev o dobitniku priznanja in ostalo pri odločitvi, da si Stojan Petrič za izjemne poslovne uspehe zasluži spoštovanje tako stanovskih kolegov kot tudi širše javnosti. »Vedno smo delali dobro in na pravi način, kar je povsem v skladu

s sloganom združenja slovenskih managerjev,« je očitke komentiral predsednik koncerna Kolektor Stojan Petrič in dodal: »Prav nobene pravne osnove ni, da bi kdajkoli prišlo do zavestnega oškodovanja družbe Kolektor, kakor nam je bilo očitano.

Od kod oziroma iz katere sredine prihajajo ti očitki, ki se v sredstvih javnega obveščanja pojavljajo že štiri leta, dobro vemo.

Zahteve po nakupu deleža, ki ga ima Hidria Fin v družbi FMR, se stopnjujejo. »Kolektor tega deleža ne namerava odkupiti, predvsem pa ne po taki ceni, kot jo ponujajo. Odločitev odkupa deleža je stvar družbe FMR, ki pa ima za ta namen nekaj več kot 5 milijonov evrov finančnih sredstev,« pravi Petrič. S tem so seznanjeni tudi tuji in domači mediatorji, ki so v začetku letošnjega leta stopili v stik z vodstvom Kolektorja. Prav to odklonilno stališče do nakupa deleža, ki ga je Kolektor sporočil mediatorjem, pa je povzročilo nadaljevanje medijskega pritiska na predsednika koncerna Kolektor Stojana Petriča. Uprava Hidrie Fin in nadzorni organi Hidrie so se sami odločili za nakup deleža v družbi FMR, d. d. Nihče jih ni silil k temu. Je pa ta nakup nedvomno pripomogel k povečanju zadolženosti korporacije Hidria, ki danes po poročanju sredstev javnega obveščanja znaša že preko 140 milijonov evrov.

Prvi mož Kolektorja Stojan Petrič je ponosen na priznanje za življenjsko delo v managementu, ki mu ga je podelilo Združenje Manager. Kot pravi, je to priznanje za vse zaposlene, predvsem pa za vse tiste, ki so od leta 1994, ko je prevzel vodenje Kolektorja, sodelovali z njim in soustvarjali zgodbo o uspehu Kolektorja, ki ni samo unikat v slovenskem, ampak tudi evropskem in svetovnem poslovnem prostoru.

Spoštovani Stojan,

v imenu Gospodarske zbornice Slovenije in v svojem imenu ti iskreno čestitam k priznanju za življenjsko delo na področju managementa za leta 2014, ki si ga prejel v Združenju Manager.

Prejeto priznanje le še dodatno potrjuje tvoje poslovne uspehe, izkušnje in znanje, ki so trajno spremenili tudi Kolektor v, kot mu pravijo, »malo multinacionalko« z več kot 3.000 zaposlenimi.

S tvojim delom si sooblikoval slovenski management in njegovemu razvoju vtisnil svoj pečat.

Še enkrat iskrene čestitke!

S spoštovanjem,

Samo Hribar Milič
Predsednik GZS

Gospodarska
zbornica
Slovenije

Intervju z Darjo Petrič Florjančič, izvršno direktorico za finance in računovodstvo

Rasti ne gradiš na zadolževanju, ampak na svojih zmogljivostih

Polona Rupnik

Koncern Kolektor je finančno stabilen in kapitalsko trden koncern, ki sledi konzervativni politiki zadolževanja in ima hkrati jasno izdelano vizijo rasti. Ima dobro vodstvo in dobre zaposlene. Kultura koncerna se širi skozi njegove vrednote, ki jih živijo vsi zaposleni in s pomočjo katerih uspešno uresničujejo začrtano strategijo. Z več kot dvajsetimi proizvodnimi podjetji doma in po svetu je Kolektor postal mala multinacionalka, ki je internacionalizirala in globalizirala svoje poslovne procese na vseh celinah sveta razen Avstralije in Afrike.

Kolektor je v slovenskem prostoru sinonim za zgodbo o uspehu. V času, ko gre večini slovenskih podjetij slabo, si je Kolektor oziroma njegovo podjetje Kolektor Sikom prislužilo naziv »rating tedna«, podjetje Kolektor Group pa se je uvrstilo med 50 najbolje ocenjenih slovenskih družb. Vse zapisano je več kot zadosten razlog, da smo se s Kolektorjevo izvršno direktorico za finance in računovodstvo Darjo Petrič Florjančič pogovorili o naštetih nagradah in seveda o konzervativni politiki koncerna, ki je osnova za uspešno zgodbo.

Uvodoma sem zapisala, da je koncern Kolektor finančno stabilen in kapitalsko trden koncern, ki sledi konzervativni politiki zadolževanja in ima jasno vizijo rasti. Nam lahko nekaj več poveste o politiki zadolževanja, ki je, vsaj tako se zdi, osnova Kolektorjeve zgodbe o uspehu?

Kolektor je vseskozi zasledoval politiko financiranja investicij in razvoja v višini letne amortizacije. Naj povem, da ima Kolektor kljub visoki stopnji amortizacije še vedno visok letni EBITDA v višini med 45 in 50 milijonov evrov. To nam omogoča zdravo poslovanje, finančno trdnost in doseganje ciljev tudi v prihodnosti. Tudi prevzema načeloma financiramo z najmanj 50-odstotnim lastnim finančnim vložkom.

V anketah, ki jih opravljajo banke, podjetja kot največjo težavo za poslovanje navajajo dostopnost do financiranja. Je res tako? Kakšne izkušnje imate vi?

Kolektor nima problemov pri pridobivanju virov. Naša slovenska podjetja sodelujejo s tujimi bankami, prav tako imamo kontakt do tujih bank tudi preko naših podjetij v tujini. Zaradi našega dobrega poslovanja nas v Idrijo kontaktirajo tuje banke, ki so zainteresirane za poslovanje z nami. Mislim pa, da so se tudi v Sloveniji razmere pri pridobivanju virov za dobre projekte in finančno stabilne družbe normalizirale in so nekako primerljive s tujino. Razliko občutimo le na področju pridobivanja garancij, kjer moramo zaradi slabe bonitete slovenskih bank in države pridobivati garancije oziroma kontragarancije pri tujih bankah, kar podraži celoten posel.

Kolektor posluje tako z domačimi kot tujimi bankami. Ste pri poslovanju v tujini naleteli na kakšne težave? Kako pomembno pri sklepanju poslov je stanje v državi?

Večja in uspešnejša podjetja (npr. kapital/sredstva nad 40 odstotkov, neto dolg/EBITDA pod 3) verjetno nimajo težav s pridobivanjem virov, medtem ko je za ostale to lahko kar problem. Bistvo trenutnih zavarovanj je v dobrem poslovanju podjetja včeraj, danes in jutri. Poleg tega pa večina bank zahteva tudi zavarovanje v smislu hipotek, odstopov terjatev ipd. Vendar ne razmišljajo več tako vse banke. Zavedajo se, da je zavarovanje s premičnino ali nepremičnino lahko v danem trenutku vredno zelo malo. Veliko vrednost predstavljajo dobro poslovanje, vlaganje v razvoj in vizija za naprej. Nekatere banke se

že zavedajo, da bodo morale biti v podjetju »drugi finančnik«, ostale bodo morale to še ozavestiti. To večina tujih bank že razume, pri nas pa tudi razmišljajo v tej smeri. S tujimi bankami, kot rečeno, nimamo težav. Lahko pa rečem, da naše deželno tveganje trenutno predstavlja velik premislek tuji banki.

Na kakšen način se izogibate povečanim tveganjem?

Z obvladovanim pristopom do tveganj, ki ga ravno v letošnjem letu še izpopolnjujemo in nadgrajujemo na vseh področjih poslovanja. Če jih naštejemo samo nekaj: zavarovano imamo večino terjatev do kupcev, dobro korporativno upravljamo naše družbe na način, da spremljamo vse družbe v koncernu na tedenskem nivoju po vseh področjih, pokrita imamo finančna tveganja (obrestno, tečajno, likvidnostno) ter druga tveganja delovanja. Seveda pa dnevno spremljamo gibanja na trgih tako doma kot v tujini in se tako lahko dovolj hitro odzovemo spremembam na trgu. Tako se je zgodilo tudi v letih 2008 in 2009, ko smo kljub padcu prodaje dosegli dobiček.

Kolektor Sikom je dobil naziv »rating tedna«, Kolektor Group se je uvrstil med 50 najbolje ocenjenih slovenskih družb na letni ravni. Mednje so se uvrstile družbe, ki imajo v povprečju 28 odstotkov sposojenega denarja in 72 odstotkov lastnih sredstev. Kaj ta dva naziva pomenita za Kolektor?

Da smo na dobri poti, kar pa vemo, ker od določenih načel ne odstopamo!

Trditev, da rasti ne gradiš na zadolževanju, ampak na svojih zmogljivostih, velja tudi za gospodinjstva in posameznike, ne le za podjetja. Kakšni smo Slovenci? Se te trditve dovolj zavedamo?

Če sodim po sebi, lahko zgornji trditvi samo pritrdim. So pa okoliščine, v katerih se ljudje znajdemo, lahko

različne, tako da o tem ne bi posploševala.

Kako je delati v vašem oddelku, oddelku za finance in računovodstvo, in kateri so vaši trenutno največji projekti? Kakšne načrte oziroma cilje imate za prihodnost?

V našem oddelku imamo izrazito (ampak ne čisto) ženski kolektiv, ki pa

zelo lepo sodeluje. Ker je v bistvu čas, ki ga preživimo v službi, naš »drugi dom«, si ne predstavljam, kako bi bilo delati v drugačnem ozračju, kot ga imamo. Vedno smo v pogonu in zasledujemo take in drugačne cilje. Po eni strani nas priganjajo zakonski roki, letne revizije ..., po drugi pa sodelujemo skoraj pri vseh projektih znotraj podjetij, saj brez financ

seveda ne gre. Načrti gredo v smeri učinkovitega upravljanja z denarnimi sredstvi (cash pooling), vpeljave sistema obvladovanja tveganj po odvisnih družbah, pridobivanja konkurenčnih garancijskih potencialov v tujini, vzpostavitve sistema davčnega načrtovanja in razvoja sistema poročanja v smeri večje avtomatizacije znotraj SAP.

Naše rešitve v motorjih BMW

Andra Dodič, Roman Hodnik, Blaž Miklavčič

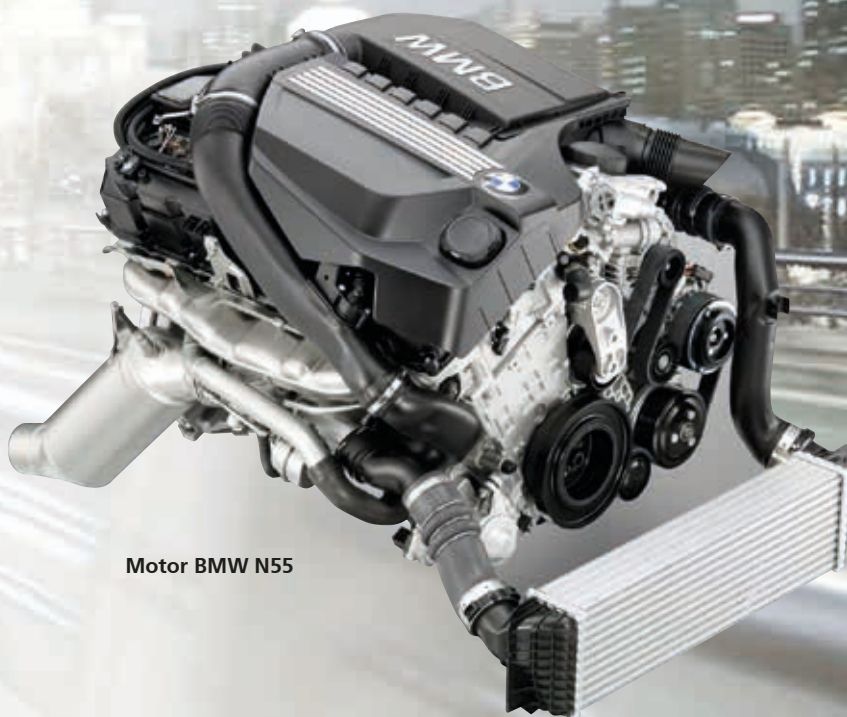
Avtomobili že več kot 100 let omogočajo osebno mobilnost ljudi. Od samega začetka in po 100 letih jih še vedno v največjem številu ženejo motorji z notranjim izgorevanjem. Vendar je podobnost med takratnimi in sedanjimi zgolj površinska. Današnji motorji z notranjim izgorevanjem sicer ohranjajo svojo osnovno funkcijo, poleg nje pa prevzemajo dodatne, kot so zmanjševanje porabe goriva, zmanjševanje izpustov ogljikovodikov, CO₂ in NO_x in vse to ob najvišjem možnem udobju in varnosti za voznika in potnike. Zato ni čudno, da je motor, ki predstavlja srce vsakega vozila, postal megalomanski sklop različnih sistemov, ki se dopolnjujejo in delujejo s skupnim ciljem omogočiti motorju delovanje v optimalnem območju, ne glede na naravo in stil vožnje voznika.

Seveda pa se razlike kot vedno skrivajo v detajlih in samo nekaterim uspe seči najvišje. Med slednje nedvomno spadajo BMW-jevi motorji, še posebej motorja N20 in N55, ki se od leta 2011 po Wardovem mnenju redno uvrščata med 10 najboljših motorjev z notranjim izgorevanjem.

Oba motorja, ki ju pri BMW-ju izdelajo približno 800.000 kosov na leto, imata med ostalimi naprednimi sistemi, kot so HPI (High Precision Injection), Twin Power Turbo Technology, vgrajeno tudi kombinacijo sistemov VVT (Variable Valve Timing – variabilno krmiljenje časa odpiranja ventilov)/VVL (Variable Valve Lift – variabilno krmiljenje dviga ventilov) oziroma Valvetronic. Aktuator za ta sistem izdeluje podjetje Continental, za katerega je Kolektor razvil in dobavlja dve zelo pomembni komponenti brezkrtačnega servo motorja – rotor in senzorsko glavo. Trenutno je na trgu tretja generacija omenjenega sistema, kjer je aktuator v celoti integriran v glavo motorja. Gre za

Motor z notranjim izgorevanjem enega prvih BMW-jevih avtomobilov Dixi iz leta 1928

Motor BMW N55

Edinstvene skice, izdelane v BMW-ju, ki kažejo začetne zamisli delovanja sistema Valvetronic.

t. i. odprt sistem motorja, kar pomeni, da ta deluje prosto v motornem olju. Tako za rotor kot senzorsko glavo je to predstavljalo dodatne razvojne izzive, za katere lahko s ponosom trdimo, da jih je podjetje izpeljalo z odliko.

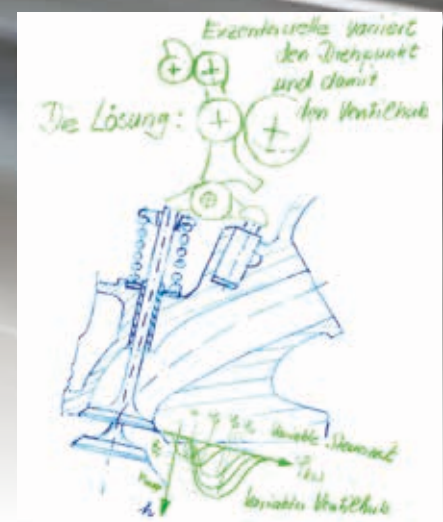
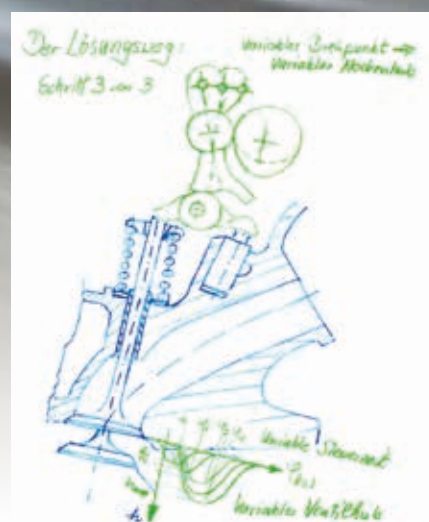
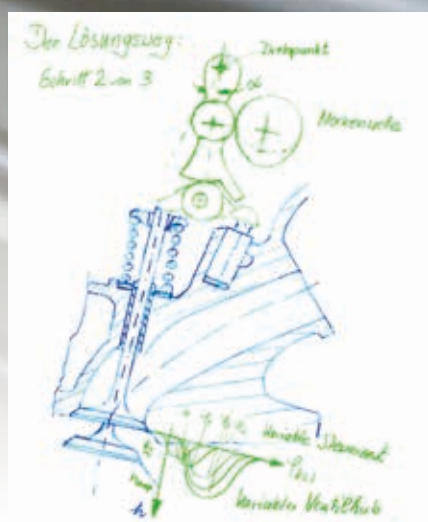
Motor, opremljen z Valvetronic sistemom, je prvi motor brez t. i. dušilne lopute (throttle valve) in njegovo delovanje je podobno človeškemu dihanju. Kadarkoli človeško telo deluje pod veliko obremenitvijo, je proces ventilacije dolg in globok. Ko pa potrebujemo manj zraka, dotoka ne omejimo, tako da bi si zamašili nos ali usta, ampak naši vdih enostavno postanejo krajši in bolj plitki. Motorji z notranjim izgorevanjem, ki imajo vgrajeno dušilno loputo, delujejo podobno kot človek, ki bi si v primeru manjše potrebe po zraku pretok slednjega omejil s pripiranjem oziroma

zatiskanjem nosu ali ust. Nasprotno pa Valvetronic sistemu omogoča, da je vedno nastavljen v skladu s trenutnimi potrebami, brez kakršnega koli pripiranja in posledično z maksimalno učinkovitostjo celotnega sistema. To omogoča sistem brezstopenjske nastavitve odpiranja sesalnega ventila. Njegova najpomembnejša lastnost je, da v celotnem področju delovanja motorja zmanjšuje porabo goriva za najmanj 10 %. Hkrati je izboljšan tudi sistem hladnega zagona avtomobila pa tudi emisije izpustov v okolje so manjše.

Prehod na omenjen tip motorja je omogočil njegovo integracijo direktno v področje glave motorja. Motor je volumsko za 60 % manjši in za 40 % lažji od svojega predhodnika, pri čemer je v sam motor integriran senzorski modul, kar posledično pomeni, da ni

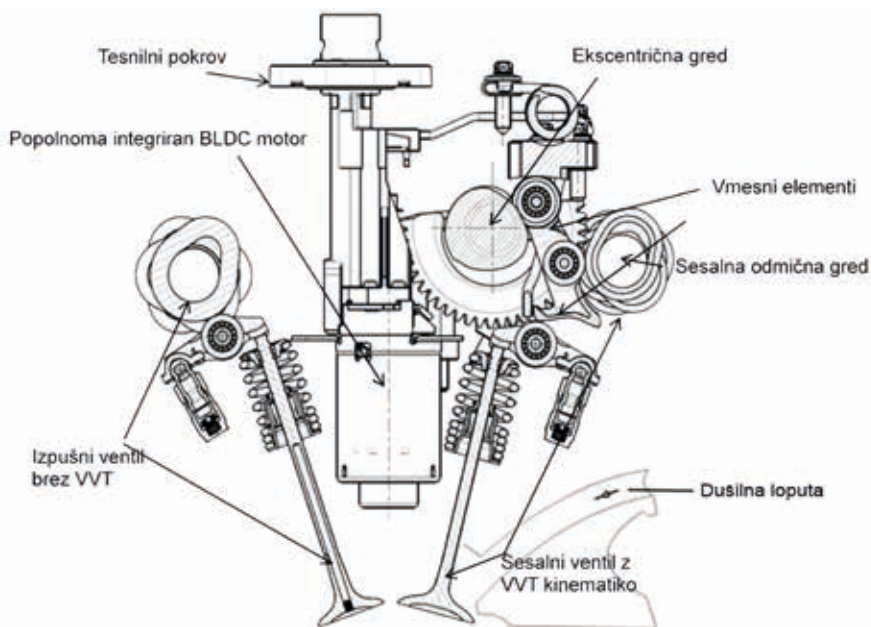
več potrebe po dodatnem, zunanjem senzorju kotne pozicije, montiranem na ekscentrični gredi. S tem se je konstrukcija celotnega sistema občutno poenostavila.

Kolektorjev prispevek k slednjemu je vse prej kot zanemarljiv in je zgleden primer integracije različnih, že obstoječih znanj znotraj koncerna in pridobivanja novih ter sodelovanja strokovnjakov različnih Kolektorjevih razvojnih centrov, kot sta Kolektor Kautt & Bux in Kolektor Group. Zaključimo lahko, da je Kolektor uspešno izpolnil kupčeva pričakovanja in si razširil sloves zanesljivega razvojnega partnerja tudi na področje BL-rotorjev in hibridnih komponent. To nenazadnje dokazujejo tudi omenjene nagrade in seveda prodajne količine, ki krepko presegajo prvotne napovedi.

Delovanje klasičnega motorja

V primeru klasičnega motorja sistem vbrzgovanja goriva nadzira količino zraka, ki pride mimo dušilne lopute in glede na sam motor določa ustrezno količino goriva. Bolj ko je dušilna loputa odprta, več zraka vstopa v zgorevalno komoro motorja. Ko je zaporna loputa skoraj v celoti priprta, bati, ki še vedno delujejo, zajemajo zrak s področja delno zaprtega sesalnega zbiralnika, kar pomeni, da se v tem področju ustvarja podtlak, ki ovira delovanje batov. Posledica so izgube v sistemu. Počasneje kot motor deluje, bolj je dušilna loputa priprta in večje so izgube v sistemu.

Delovanje motorja s sistemom Valvetronic

Motorji, opremljeni s sistemom Valvetronic, imajo vgrajeno dodatno ekscentrično gred, več vmesnih elementov in aktuator z vgrajenim BLDC-motorjem, ki glede na pozicijo prilagaja dvig ventilov. Na tak način Valvetronic omogoča »dolgi vdih« v primeru višjega dviga ventila in »kratak vdih« v primeru nižjega dviga ventila, vse v odvisnosti od potreb motorja. Izredno odzivnost sistema, ki je krajša od 0,3 s, zagotavlja vgrajen BLDC-motor. Vmesni elementi skupaj z aktuatorjem omogočajo prilagajanje višine odpiranja sesalnih ventilov brez kakršnega koli premika sesalne odmične gredi. Kontrola obremenitve motorja se na tak način prenese s sistema dušilne lopute na sistem sesalnih ventilov. Na tak način zmanjšamo izgube v sistemu ter porabo goriva in povečamo odzivnost celotnega sistema. Pri motorjih, opremljenih s tem sistemom, dušilna loputa ostaja in je v primeru, ko motor deluje, popolnoma odprta. Dušilna loputa se deloma zapre samo ob prvem zagonu motorja z namenom ustvarjanja začetnega vakuumu, potrebnega za določene funkcije motorja, kot je npr. nadzor emisij.

Rotor VVT3

Razvoj rotorja za VVT-aplikacijo sega v leto 2007, ko je Kolektor podpisal pogodbo o sodelovanju na tem projektu in definiral prve okvirne zahteve za omenjeni izdelek. S prenosom obstoječih znanj in tehnologij s komutatorskega programa je bil Kolektor svojemu kupcu v stanju ponuditi edinstveno rešitev rotorja, ki je omogočala doseganje minimalne magnetne reže in s tem maksimalne izkoristke vgrajenih magnetnih materialov. Na tak način se je na novem produktu uporabilo znanja košarične tehnologije, sidranja, brizganja duroplastov in s tem povezane konstrukcije in izdelave brizgalnih orodij. Že od samega začetka projekta se brizganje izvaja na interno razvitem in izdelanem 16-delnem brizgalnem orodju, ki preko posebnega vgrajenega sistema omogoča uporabo lameliranih jeder v tehnološko dosegljivih tolerancah.

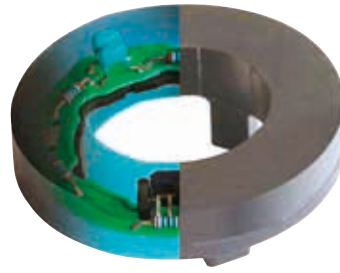
Za zagotavljanje ustreznih natisnih sil gredi v vgrajenim polžem je Kolektor v proces integralno dodatno operacijo obdelave luknje lameliranega jedra in tako zmanjšal toleranco luknje s serijsko dosegljivih 0,04 mm na 0,006 mm. Posledično se je zmanjšalo nihanje natisnih sil v procesu natisanja gredi na sprejemljivo raven.

Posebna konstrukcija rotorja omogoča pozicioniranje štirih sintranih NdFeB magnetov na površino rotorja brez dodatnega lepljenja, pri čemer je zagotovljena mehanska trdnost rotorja v najbolj zahtevnih pogojih delovanja. Ustrezna površinska zaščita

magnetov pa poskrbi za njihovo trajno obstojnost v motornem olju.

Proizvodnja teh rotorjev poteka v koncernskem podjetju Kolektor KFH na idrijski lokaciji.

Senzorska glava VVT3

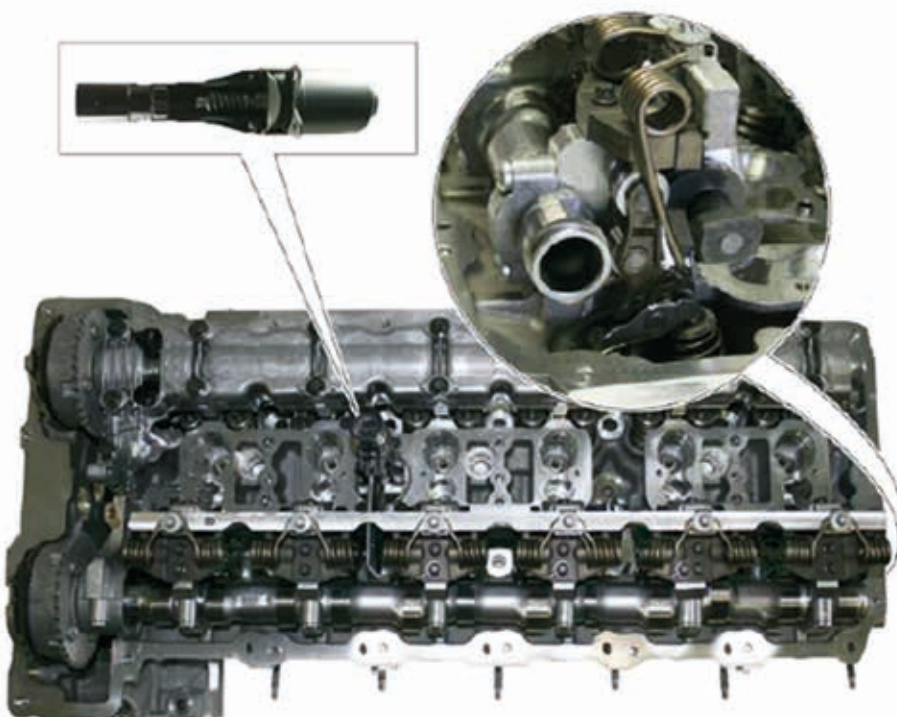
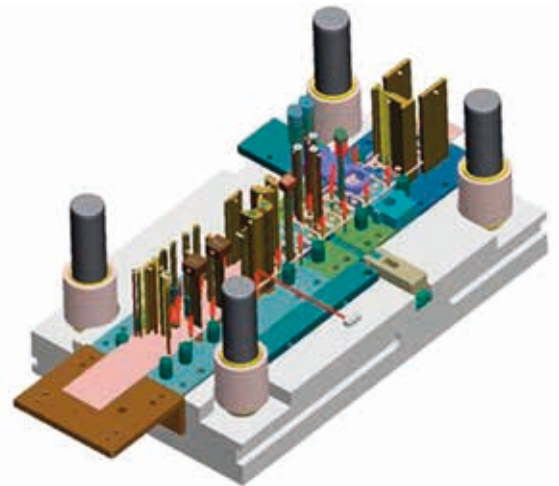
V okviru programa Plastični hibridni deli pri sistemu VVT3 sodeluje Kolektor tudi s projektom senzorske glave. Gre za komponento, ki je nameščena na odmični gredi motorja in skupaj s kontrolno enoto nadzira dotok zraka v posamezne ventile oziroma v področje izgorevanja. Senzorska glava je pravzaprav v funkciji integracije kontrolne enote (ECU), saj do nje prenaša tok iz motorja preko elektronske enote (ki je vgrajena v senzorsko glavo).

Zakaj je ta produkt unikaten in zakaj je Kolektor s to enoto tako uspešen? Eden izmed najpomembnejših vidikov pri tem je prav okolje, v katerem ta komponenta deluje. Obkroža jo motorno olje v kombinaciji z vodo oziroma vlago. Iz tega sledi, da sta bili (zaradi občutljivosti elektronske enote) zahtevani 100 % tesnost in obstojnost na visoke temperature. Kolektor je rešitev našel v tehniki

zabrizgavanja z duroplastom, ki jo tudi sicer uspešno razvija na drugih tipih senzorjev.

Prednosti zabrizgavanja z duroplastom so:

- Možnost zabrizgavanja občutljivih materialov (npr. elektronika, magneti ...) pri nizkih temperaturah, s čimer teh ne poškodujemo ali deformiramo;
- S pomočjo posebnega izsesavanja zraka v procesu zabrizgavanja dosežemo, da v sami notranjosti produkta ni zračnih mehurčkov (zračna tesnost $QL < 10^{-7}$ mbarl/s);
- Temperaturna obstojnost oziroma mehanska stabilnost v območju med -40 °C in $+180$ °C;
- Termična prevodnost med 0,5 in 10 W/mK;
- Debelina stene, ki še zagotavlja ustrezno mehansko stabilnost $> 0,035$ mm;
- Koeficient linearnega raztezka se lahko prilagaja uporabljeni kovini (baker, jeklo, aluminij).

Kompetenca štancanja bakrenih kontaktov je bila razvita v sodelovanju med raziskovalno skupino na Kolektor Groupu in Kolektor Orodjarno. Doslej je to najbolj kompleksno orodje za štancanje, razvito znotraj koncerna Kolektor. Serijska proizvodnja štancanja teh kontaktov je stekla konec leta 2013. Proizvodnja teh kontaktov teče v podjetju Ascom, ki se čedalje bolj razvija tudi v dobavitelja štancanih kontaktov za interne potrebe skupine.

Kompetenco zabrizgavanja je Kolektor razvil v svoji nemški družbi Kolektor Kautt & Bux.

Doslej je bilo za projekt VVT3 izdelanih okrog 2,2 milijona rotorjev in senzorskih glav, življenjska doba projekta pa se ocenjuje na vsaj še 5 let.

Velik potencial na področju energetike

Potencial za slovenska podjetja na področju energetike v Sloveniji je velik. To je Kolektor prepoznal že pred časom, zato je energetika eno od področij, kjer želi krepiti svojo prepoznavnost. V prihodnosti namreč želi postati integrator slovenskih podjetij, ki sodelujejo pri postavitvi hidroelektrarn tako v Sloveniji kot na tujih trgih. Aktivno vlogo želi igrati tudi na področju pametnih omrežij, kjer s svojim portfeljem proizvodov in storitev predvsem na področju transformatorskih postaj lahko da odgovore na tehnološke izzive trga. Predvsem pa pri svojem delovanju sledi dvema globalnima trendoma, to je vse večjemu izkoriščanju obnovljivih virov energije (vode) in sodelovanju pri razvoju pametnega omrežja. Pa namenimo nekaj besed dogajanju na tem področju.

Kot pravi Kolektorjev izvršni direktor za razvoj Marjan Drmota, je uvajanje pametnih omrežij smiselno in potrebno. »V to nas sili pospešena gradnja novih razpršenih virov (npr. sončne elektrarne) na eni strani in hitro spreminjajoča se poraba električne energije (udobnost bivanja, električni avtomobili ...) na drugi strani. Ker razvoj pametnih omrežij ponuja nove izzive, smo se v koncernu Kolektor odločili, da se nanje odzovemo. Želimo si, da bi lahko svoje produkte in rešitve preizkusili v realnem okolju z vsemi vključenimi sklopi v kontekstu pametnega omrežja. Računamo, da bomo naše razvijajoče produkte in rešitve že kmalu lahko preizkusili na nacionalnem demonstracijskem projektu.«

V Evropi in drugod po svetu poteka vrsta razvojnih aktivnosti za potrebe preobrazbe elektroenergetskega omrežja v t. i. pametna omrežja. Pri tem razvoju močno sodeluje tudi industrija, ki svoje izdelke preizkuša na demonstracijsko razvojnih projektih znotraj nacionalnih elektroenergetskih omrežij. Države take projekte podpirajo, saj s tem spodbujajo razvoj tako lastne industrije kot tudi lastnega omrežja. »V Sloveniji smo pri teh aktivnostih šele na začetku, se pa zadeve vendarle premikajo naprej. V tem trenutku so distribucijska podjetja, znotraj katerih se bodo v Sloveniji dogajale največje spremembe v smeri pametnih omrežij, investicijsko zelo podhranjena. Res pa je, da se je država znašla v nezavidljivi

finančni situaciji, kar močno otežuje večjo podporo investicijam na tem področju. Razvoj pametnih omrežij v Sloveniji bo vsekakor postopen in bo trajal več let,« pojasnjuje Drmota.

Agencija SPIRIT je glede slovensko-japonskega demonstracijskega projekta pametnih omrežij podpisala sporazum z japonsko raziskovalno agencijo NEDO. Projekt je vreden med 40 in 50 milijonov evrov, polovico bo zagotovila Slovenija. V načrtih vlade je za pametna omrežja predvidenih nekaj manj kot 20 milijonov evrov, predvsem iz evropskih virov. Gre za bodoči razvoj elektroenergetskega sistema tako na distribuciji kot prenosu.

Mnenja strokovnjakov na tem področju so, da mora Slovenija v prihodnjih mesecih v okviru omenjenega projekta hitro storiti korak naprej. V prvi fazi je predvsem potrebno izbrati nosilca študije izvedljivosti, ki bo enovito, celovito in suvereno zagovarjal slovenske interese. Do poletja pa mora biti jasna struktura financiranja demonstracijskega projekta. Kolektor bo vsekakor pri tem imel aktivno vlogo.

Kolektor Orodjarna je postala prednostni dobavitelj orodij koncerna Mahle

Polona Rupnik

Kolektor Orodjarni je uspel veliki met, saj se ji je na področju orodjarstva uspelo uvrstili v elitno družino A-dobaviteljev nemškega koncerna Mahle. Kot poudarjajo v podjetju, jim to pri projektih prinaša prednost pred ostalimi dobavitelji.

»Presoja sistemov in procesov je potekala 4 dni s strani 3 presojevalcev, ki so bili nad videnim navdušeni. Opazili so izjemen napredek, ki smo ga naredili v zadnjih treh letih,« pravi direktor Kolektor Orodjarne Robert Čerin in dodaja, da si pri Mahleju želijo še tesnejšega sodelovanja, in sicer tudi z ostalima dvema profitnima centroma – Avtomatizacijo in strojogradnjo ter Visionom, ki se ukvarja s strojnim vidom in je vodilni na tem področju v Sloveniji.

»Predvsem je pomembno to, da nam uvrstitev med prednostne dobavitelje že v osnovi prinaša večje zaupanje, kar v določenih primerih lahko pomeni tudi doseganje višje dodane vrednosti pri izdelavi orodja,« povedanemu

dodaja Marko Gerželj, vodja podružnice v Postojni. »Sistem Mahle je zelo velik. Imajo izjemno veliko novih projektov in posledično tudi veliko projektnih vodij. Ti soodločajo, kje se bo naročalo orodja, čeprav ne poznajo vseh dobaviteljev orodij. V takšnih primerih štejejo pretekle izkušnje in seveda rezultati ocenjevanj oziroma certificiranja dobaviteljev.«

Kolektor Orodjarna s koncernom Mahle, ki na leto ustvari 6,5 milijarde evrov prometa, ima po svetu 100 proizvodnih obratov in zaposluje 48 tisoč ljudi, sodeluje in jim orodja dobavlja že 12 let. Uvrstitev med prednostne dobavitelje pa je tudi izredno dobra referenca za sklepanje nadaljnjih poslov tako s koncernom Mahle kot tudi z drugimi podjetji predvsem na nemškem trgu. Pred kratkim je Kolektor Orodjarna sklenila posel za dobavo prvih orodij s kupcem Langer. »V veliki meri bodo odnosi s tem kupcem odvisni od tega, kako dobro bomo izpeljali posel, ki smo ga dobili. Vsi se nadejamo dolgoročnega sodelovanja,« še pravi Marko Gerželj.

Energetska prenova objektov

Kolektor Koling je v minulih letih poskrbel za več kot 20 energetskih prenov večjih javnih objektov, od bolnišnic, domov za upokojence, osnovnih šol, vrtcev ..., pri katerih so dela zajemala tako izdelavo projektne dokumentacije ter pripadajočih študij in analiz kot tudi izvedbo gradbeno-obrtniških in inštalacijskih del. Ozaveščenost o pomembnosti zmanjševanja onesnaževanja okolja ter učinkoviti in gospodarni rabi energentov na vseh področjih bivanja nam narekuje energetsko učinkovito gradnjo oziroma izboljševanje energetske učinkovitosti stavb.

Še pred leti so bile nizkoenergetske in pasivne hiše redkost, zdaj pa smo priča gradnji tako imenovanih aktivnih stavb in številnim projektom energetske prenove stavb. Na tem področju ponuja Kolektor Koling investitorjem celostne rešitve za izvedbo objektov, ki vključujejo gradbeni inženiring in arhitekturo, elektro- in strojne inštalacije, avtomatizacijo, klimatizacijo in prezračevanje ter servis.

Cilji energetske prenove so predvsem zmanjšanje rabe energije, zmanjšanje škodljivih vplivov na okolje, izboljšanje bivalnih, delovnih in higienskih razmer ter znižanje stroškov vzdrževanja. Trenutno Kolektor Koling dela na energetski sanaciji Ekonomske fakultete v Ljubljani, Osnovne šole Trbovlje, Zdravstvenega doma Postojna, Osnovne šole Renče in še bi lahko naštevali. Vzemimo tokrat pod drobnogled energetsko sanacijo doma upokojencev v Izoli.

Dom upokojencev Izola

Kompleks Doma upokojencev Izola sestavlja več objektov, vendar se je energetska prenova nanašala le na nekatere stavbe, ki sta jih določila naročnik in razpisna dokumentacija. Posamezni objekti so iz različnih časovnih obdobj in različno ohranjeni, zato je bilo treba že pri projektiranju natančno pregledati možnosti in natančno izbrati posege, ki so bili najprimernejši za posamezni del objekta, združeni pa so zagotavljali pričakovane rezultate. Vsak poseg je bilo treba analizirati in vnesti v skupen izračun toplotnih značilnosti stavbe ter preverjati, kaj pomeni z vidika končnega rezultata energetske prenove celotnega kompleksa. Pri sanaciji Doma upokojencev Izola je bilo treba slediti konkretnim vrednostim glede zmanjšanja rabe energije in doseganja deleža obnovljivih virov energije v celotni proizvodnji toplote. Po pregledu stanja in izračunih toplotnih značilnosti stavb, ki so bile predvidene za sanacijo, ter glede na predvidena finančna sredstva, ki jih Kolektor Koling ni smel preseči, je delna prenova Doma upokojencev v

Izoli zajemala energetska prenova toplotnega ovoja, postavitve toplotne črpalke zrak-voda, energetska prenova strojnih inštalacij in naprav, izvedbo prezračevanja in rekuperacije odpadne toplote, električne inštalacije za potrebe strojnih naprav in centralni nadzorni sistem za upravljanje objekta.

Prenova zunanje ovoja

V okviru energetske prenove zunanje ovoja sta bili izvedeni toplotna izolacija in obnova severne fasade. Pri načrtovanju so se posebej posvetili reševanju detajlov za preprečitev toplotnih mostov. Dotrajano in energetsko neučinkovito stavbno pohištvo je bilo zamenjano z novim stavbnim pohištvom iz petkomornih PVC-profilov s troslojno izolacijsko zasteklitvijo. Na novih oknih so bila zamenjana senčila, razen na severni fasadi, kjer zaradi orientacije z energetskega vidika niso bila potrebna. Podstrešja, ki so dopuščala dostop in polaganje mineralne volne, se je toplotno izoliralo.

Postavitve toplotne črpalke

Star sistem ogrevanja je bil zasnovan centralno, s skupno kotlovnico na kurilno olje. S postavitvijo toplotne črpalke zrak-voda za potrebe ogrevanja objekta in priprave tople vode se je povečal delež obnovljivih virov energije, stroški energije pa so se znižali. Toplotna črpalka toploto skladišči v zalogovnik, glede na potrebe po toploti pa se vodi iz zalogovnika s 55 stopinjami Celzija primešava kotelna voda temperature 70 stopinj Celzija. Regulacija ogrevalnih krogov se vodi prek centralnega nadzornega sistema (CNS).

Grelna telesa v prostorih ostajajo radiatorji, na katere se je namestilo nove termostatske ventile in termostatske glave. V prostorih, kjer je bila sanacija izvedena v celoti, so na okna in balkonska vrata namestili senzorje kontrole odprtosti, ki onemogočajo uporabo virov hlajenja in gretja pri odprtih vratih in oknih. Za potrebe prezračevanja in zagotavljanja ugodnejših bivalnih razmer so v dveh objektih vgradili dve rekuperacijski prezračevalni napravi lastne proizvodnje, ki prav tako delujeta prek toplotne črpalke. S prezračevalnimi napravami so tako zagotovili tudi precej ugodnejše bivalne razmere za oskrbovanje.

Centralni nadzorni sistem ogrevanja

Pri energetske prenovi doma upokojencev je bil izveden centralni nadzorni sistem ogrevanja. Nanj so povezani na novo urejene toplotne postaje, regulacija dela sob, toplotna črpalka in prezračevalne naprave ter spremljanje porabe energentov. CNS omogoča operatersko vodenje in nadzor na višji stopnji strojnih naprav (grafično prikazovanje procesnih parametrov na več ravneh, alarmiranje, arhiviranje podatkov, prikazovanje gibanja ...).

Pri zahtevnih projektih je pomemben izvajalec

Pri gradbeno-obrtniških in inštalacijskih delih je bil poseben

izziv ta, da je ustanova med izvedbo del nepretrgoma obratovala, zato je bilo treba izdelati poseben časovni načrt posameznih etap, prilagojen nemotenemu delovanju zaposlenih in bivanju varovancev.

Take obnove objektov, ki zahtevajo celosten pristop od načrtovanja do izvedbe, so svojevrsten izziv, saj je za uspešno dokončanje projekta potrebne veliko koordinacije med načrtovalcem in izvajalcem. Običajno se časovne faze načrtovanja in izvajanja prepletajo, nekatere stvari pa se pokažejo šele pri izvedbi, kar ima lahko velik vpliv na projekt ter lahko zahteva večje spremembe in dopolnitve. Takrat pa se tudi za naročnika pokaže prednost izvajalca, kot je Kolektor Koling, ki ponuja celovito storitev od načrtovanja do izvedbe.

Znan je zmagovalec natečaja Poganjajmo znanje

Polona Rupnik

Koncern Kolektor je v sklopu praznovanja svoje 50-letnice pripravil nagradni natečaj Poganjajmo znanje, katerega namen je bil spodbujanje raziskovalnega dela študentov ter nagrajevanje diplomskih oziroma zaključnih nalog, tj. inovativnih rešitev iz treh tematskih sklopov: mobilnost prihodnosti, samozadostne stavbe prihodnosti ter energetska oskrba prihodnosti. Svoja dela je oddalo 17 diplomantov, izmed katerih so bili decembra izbrani trije finalisti, iz vsakega tematskega sklopa po eden, 19. marca pa je Kolektor razglasil še absolutnega zmagovalca natečaja.

Oddane naloge je pregledala in ocenila 13-članska mednarodna komisija, ki so jo poleg predsednika komisije, Radovana Bolka, glavnega izvršnega direktorja koncerna Kolektor, sestavljali še po štirje člani v vsakem tematskem sklopu, in sicer tako iz akademske sfere kot tudi strokovnjakov in predstavnikov organizatorja natečaja. Uporabljen je bil dvostopenjski sistem ocenjevanja. Na prvi stopnji je 4-članska komisija pregledala in ocenila prijavitelne naloge. Za razglasitev finalistov so odločale statistične ocene.

Finalisti po tematskih sklopih so postali: na področju mobilnosti prihodnosti Dominik Peruško z delom Mikrosistem za kontrolo

temperature v mikroprocesorju goriva, na področju samozadostnih stavb prihodnosti Dejan Brozovič z delom Razvoj vmesnika za prikaz energetskih kazalnikov zgradb in na področju energetske oskrbe prihodnosti Žiga Ašič z delom Ocena učinkov obnovljivih virov energije na obratovanje elektroenergetskega sistema.

Zmagovalca med finalisti so izbrali Kolektorjevi predstavniki v komisiji. Zmagovalec natečaja Poganjajmo znanje je postal Dominik Peruško, ki si je zmago priboril z diplomskim delom Mikrosistem za kontrolo temperature v mikroprocesorju goriva. Kot je povedal Radovan Bolko, je bila odločitev komisije o

Mobilnost prihodnosti: Dominik Peruško

Mikrosistem za kontrolo temperature v mikroprocesorju goriva

Naloga je zanimiva, ker se ukvarja s področjem vodika kot energenta za pogon avtomobilov in ker nakazuje potrebne korake za izboljšanje učinkovitosti sistema. Naloga prepriča s stališča njene naprednosti in koncepta, saj je e-mobilnost – ob pričakovanem razvoju tehnologije baterij – pravzaprav še vedno vodikova mobilnost z gorivno celico kot primarnim transformatorjem energije. Predstavljena naprava nakazuje smer reševanja problemov pri shranjevanju vodika.

Dominik Peruško,
zmagovalec
natečaja

»Nagrade oziroma zmage sem izredno vesel. Zahvaljujem se koncernu Kolektor za organizacijo tega natečaja, s katerim je nam tekmovalcem dal možnost, da pokažemo in predstavimo svoje delo. Zmaga bo vsekakor dobra referenca pri iskanju zaposlitve. Časi so pač taki, da je potrebno zbrati čim več referenc, da si konkurenčen na trgu dela.«

Največjo težo pri odločitvi o zmagovalcu je dalo dejstvo, da je s tem diplomskim delom Dominik Peruško dejansko šel skozi vse najzahtevnejše faze razvoja izdelka. Ni ostal samo pri ideji, teoretični osnovi in načrtih, ampak je idejo tudi realiziral, na nek način skoraj industrializiral, izdelek karakteriziral ter s tem potrdil pravilnost svoje ideje.

Radovan Bolko,
glavni izvršni
direktor koncerna

»Koncern Kolektor daje velik pomen povezovanju med centri znanja in gospodarstvom. Dejstvo je, da na tem področju obstaja velika vrzel, ki se je marsikdo ne zaveda. Vsaka aktivnost, usmerjena v njeno zmanjševanje, prinaša dolgoročen uspeh. To je tudi osnovni razlog, zakaj smo se odločili za natečaj.«

Stojan Petrič,
predsednik
koncerna

»Znanje in povezovanje med centri znanja in gospodarstvom sta osnova, ki jo potrebuje majhen narod za uspeh na svetovnem tržišču. Tega se v Kolektorju dobro zavedamo, zato je tudi to sodelovanje izredno aktivno. Ne glede na to, kje in na kakšen način iščemo znanje, mora biti le-to potrjeno na trgu.«

Samozadostne stavbe prihodnosti: Dejan Brozovič

Razvoj vmesnika za prikaz energetskih kazalnikov zgradb

Delo obravnava aktualno tematiko, kako doseči optimalno energetsko stanje v stavbah oziroma znižanje porabe energije v stavbah. Podan predlog uporabe posebnega sistema tehničnega spremljanja porab je zelo zanimiv, enostaven in uporaben na globalnem nivoju, naloga je dober poskus usmerjanja obnašanja uporabnika na področju porabe energije na objektu, in sicer z razvojem orodja, ki omogoča sledenje porabe in s tem tudi neposreden vpliv porabnika na spremembo parametrov delovanja naprav in s tem povečano učinkovitost izrabe energije v objektu.

Dr. Ivan Svetlik,
rektor Univerze v
Ljubljani

»Do zdaj smo bili priča predvsem izobraževanju diplomantov, ki so se po končanem izobraževanju zaposlili, trend pa gre v smer razvoja cele vrste mehanizmov, ki bodo pospešili pretok znanja – od razvojno-raziskovalnega dela, skupnih projektov do e-portalov, ki bodo podpirali izmenjavo znanja, do inkubatorjev in kariernih centrov. Te možnosti še preizkušamo in videli bomo, katera se bo izkazala kot najboljša. Čestitam Kolektorju za natečaj, ki je vsekakor primer dobre prakse. Je primer, kako pravzaprav začnemo že zelo zgodaj v študijskem procesu med seboj povezovati oba svetova.«

Energetska oskrba prihodnosti: Žiga Ašič

Ocena učinkov obnovljivih virov energije na obratovanje elektroenergetskega sistema

Naloga izpostavlja problem posledic vključevanja razpršenih virov energije na delovanje konvencionalnega elektroenergetskega sistema. Predstavljen je objektivni pregled situacije slovenskega energetskega sistema na podlagi Nacionalnega energetskega programa. Obravnavana zanesljivost oskrbe z električno energijo je smiseln pristop, saj potrošnik ni pripravljen dati več za slabši izdelek. Pri uvajanju obnovljivih virov energije oziroma pri pripravi tovrstnih strateških usmeritev je potrebno upoštevati tudi gospodarske učinke na nivoju države, ki pa morajo temeljiti na raziskavah. Ukrepe, potrebne za povečanje količin energije iz OVE, je potrebno skrbno raziskati, preden gremo v izvajanje novih spodbud.

zmagovalcu težka. »Vsa tri dela, ki so se uvrstila med finaliste, so na visokem strokovnem in, kar je še posebej razveseljivo, tudi uporabnem nivoju. Vsa tri dela obravnavajo tematike, povezane z energijo in ekologijo.«

Častni gost na razglasitvi zmagovalca je bil rektor Univerze v Ljubljani, dr. Ivan Svetlik, ki je v svojem slavnostnem govoru poudaril pomen povezanosti med znanjem, univerzo in industrijo, ki se z novimi tehnologijami spreminja. »Mislim, da je to izziv za obe strani. Če univerza ne bo pravočasno odreagirala, jo bodo proizvajalci na nek način prehiteli s tem, da že sami razvijajo svoje znanje. Hkrati pa je to izziv tudi za industrijo, da tisto znanje, ki nastaja na univerzi, potegne k sebi v večji meri, kot ga je doslej.«

Nagradni natečaj Poganjajmo znanje se je pokazal kot primer dobre prakse in ker je bil odziv nanj dober, bo postal tradicionalen.

(od leve proti desni) Radovan Bolko, glavni izvršni direktor koncerna, Žiga Ašič, finalist natečaja, Dominik Peruško, zmagovalec natečaja, dr. Ivan Svetlik, rektor Univerze v Ljubljani, in Stojan Petrič, predsednik koncerna. Finalista in zmagovalec so prejeli denarne nagrade v višini 1.000 oziroma 1.500 evrov neto. Tretji finalist Dejan Brozovič se razglasitve zmagovalca zaradi študijskih obveznosti v Združenih državah Amerike žal ni mogel udeležiti.

Predsednik koncerna Kolektor Stojan Petrič v elitni družbi ambasadorjev znanja

Polona Rupnik

Life learning Academia je imenovala prve ambasadorje znanja v Sloveniji. Med 52 znanimi in uspešnimi slovenskimi osebnostmi z različnih področij je tudi predsednik koncerna Kolektor Stojan Petrič.

Naziv Ambasador znanja je prejemnikom namenil poslanstvo, da med mladimi na podlagi pravilnikov izberejo tiste, ki izstopajo s svojim delom, imajo ideje ali so sodelovali pri

zanimivih in dobrih projektih.

V Life learning Academia, ki je priznanja podelila, pravijo, da imajo mladi zgolj teoretično znanje

in premalo praktičnega, to pa zaposlovalcem žal v večini primerov ne zadostuje več. Prav pomanjkanje praktičnega znanja je bil razlog za uvedbo priznanja Referenca, ki ga bodo mladim podeljevali Ambasadorji znanja, to priznanje pa jim bo na trgu dela omogočalo večjo prepoznavnost in povečalo možnost zaposlitve.

Predsednik koncerna Kolektor Stojan Petrič je priznanje prejel iz rok predsednice Učečih se organizacij mag. Andreje Jernejčič Vizjak

Kolektor Sinabit prejemnik Vidmarjeve nagrade za mentorje

Polona Rupnik

Fakulteta za elektrotehniko vsako leto v okviru Tedna univerze podeli Vidmarjevo nagrado za mentorja praktičnega izobraževanja. Letos so jo v kategoriji mentor iz industrije prejeli sodelavci podjetja Kolektor Sinabit, in sicer Gregor Janc, Gašper Lukan, Gregor Selak in Andrej Zeme. Nagrajenci so v večletnem obdobju dosegli najboljše uspehe pri pedagoškem in mentorskem delu s študenti Fakultete za elektrotehniko.

Vidmarjeve nagrade so priznanje za celovito in uspešno pedagoško delo pri izvedbi praktičnega izobraževanja, ki je obvezni del visokošolskega strokovnega študijskega programa omenjene fakultete in se izvaja v različnih podjetjih v Sloveniji.

»Ugotovili smo, da so kadri, ki jih vzgojimo doma, najboljši kadri, zato dajemo velik poudarek na mentorstvo in sodelovanje z izobraževalnimi institucijami.«

V Kolektor Sinabitu se zavedajo pomembnosti pridobivanja praktičnih izkušenj, zato skrbijo za redno izvajanje praktičnega izobraževanja in vključevanja študentov v zanimive projekte. »Ugotovili smo, da so kadri, ki jih vzgojimo doma, najboljši kadri, zato dajemo velik poudarek

Gregor Janc

»Priznanje, ki sem ga dobil v okviru mentorstva, mi veliko pomeni. Je osebno priznanje in potrditev mojeg skoraj 10-letnega strokovnega dela na področju sistemov procesnega vodenja. V tem obdobju sem bil mentor petim študentom. Mentor sem postal predvsem zaradi svojega strokovnega znanja in referenc, pridobljenih na mnogo projektih, kot tudi zaradi pripravljenosti deliti to znanje z mlajšimi in praktičnega znanja željnimi študenti oziroma praktikanti. Študentom sem vedno pripravljen pomagati pri njihovem strokovnem razvoju. Pomembno je, da je mentor zelo razumevajoč in potrpežljiv, da lahko usmerja nekega praktikanta pri delu. Po mojem mnenju se praktično usposabljanje najbolje obnese, če se praktikanta takoj vključi direktno v delovni proces, torej da se ga takoj vključi v projektno skupino v okviru nekega projekta. Tam se mu v začetku dodeli manj odgovorne naloge, ki sčasoma postajajo bolj kompleksne in tudi bolj odgovorne. Pri nalogah se mu seveda pomaga, bodisi direktno s strani mentorja bodisi preko ostalih sodelavcev znotraj projektne skupine. Na ta način se praktikanta obravnava popolnoma enakovredno kot sodelavca z več izkušnjami. Praktikant tudi pridobi izkušnje na področju timskega dela in prenosa znanja znotraj ekipe. Mislim, da je to najboljša pot do iskanja praktičnega znanja. Praktikant na ta način doživi najbolj pristno izkušnjo z delovnim okoljem, v katerega se bo vključil po zaključku šolanja. Področja, na katerih sem sodeloval s praktikanti, so predvsem sistemi procesnega vodenja v industriji. Praktikanti se najprej srečajo z razvojem na aplikativnem delu uporabniškega vmesnika, kjer gre predvsem za nadzor procesa vodenja, v kasnejši fazi, ko pridobijo več izkušenj, pa se srečajo še z razvojem aplikativnega dela na krmilnem delu procesa vodenja, kjer so zahteve najvišje in je tudi odgovornost bistveno večja.«

Andrej Zeme

»Vidmarjeva nagrada za mentorje je potrditev našega dosedanjega dela in dokaz, da gremo pri delu s študenti v pravo smer. Študente poskušamo čim hitreje oziroma takoj vključiti v naše projekte, da čim prej spoznajo, kaj in kako se dela v industriji. Sam konkretno delam s študenti na področju energetike. Doslej sem bil mentor dvema študentoma, sicer pa z njimi konstantno sodelujem, saj praktično ni projekta, pri katerem ne bi zraven sodeloval tudi študent.«

na mentorstvo in sodelovanje z izobraževalnimi institucijami,« pravi direktor podjetja Kolektor Sinabit Jernej Hrovat in dodaja, da ima pri izobraževalnih institucijah predvsem v mislih Fakulteto za elektrotehniko in Fakulteto za strojništvo, katerih kadre tudi najbolj potrebujejo. »V povprečju nudimo vsako leto mentorstvo petim študentom. Na ta način imamo možnost preizkusiti kader in si izbrati najboljšega. Pomembna je vzgoja lastnega kadra. Kar 80 odstotkov ekipe podjetja smo pridobili na ta način,« pripoveduje Hrovat.

V podjetju opažajo, da je v izobraževalnem sistemu preveč poudarka na teoriji in premalo na praksi. »Mogoče pa se bo s takšnim načinom, kot smo ga vajeni mi, to spremenilo, je pa vsekakor to

»Velik poudarek dajemo na samoiniciativnost študentov. Mesec dni prakse ni dovolj, šele po pol leta dela lahko ocenimo, ali je nekdo primeren za naš delovni proces ali ne.«

dolgotrajen proces, ki ne pride čez noč. Predvsem opažamo določene spremembe pri mlajših profesorjih, ki se vse bolj zavedajo, da morajo predvsem vzgajati kader za gospodarstvo, in ne toliko za akademsko sfero,« svoje misli strne direktor podjetja Jernej Hrovat.

Prošnje za mentorstvo dobivajo tedensko. Število mest je omejeno in je odvisno od trenutno aktualnih projektov. »Velik poudarek dajemo na samoiniciativnost študentov,« pove Hrovat in doda: »Mesec dni prakse ni dovolj, šele po pol leta dela lahko ocenimo, ali je nekdo primeren za naš delovni proces ali ne.«

Pomembno vlogo pri pridobivanju kadra in delu s študenti imajo seveda mentorji, ki so bili letos za svoje delo tudi nagrajeni. »Zanje je največje priznanje zadovoljstvo študentov in znanje, ki so ga slednji v času mentorstva pridobili,« pa Vidmarjevo priznanje za mentorje komentira Jernej Hrovat.

Gašper Lukan

»Že v času študija sem začel sodelovati s podjetjem Kolektor Synatec, kjer sem od svojih mentorjev pridobil ogromno znanja in izkušenj. Sedaj sem v podjetju Kolektor Sinabit zaposlen že dobrih deset let in z veseljem delim znanje s svojimi mlajšimi sodelavci. Doslej sem bil mentor trem študentom. Kot mentor najprej študente seznanim z nalogo, nato pa jih usmerjam k uspešnemu zaključku le-te. Naloge so v glavnem s področja avtomatizacije in izdelave nadzornih sistemov SCADA. Od študentov zahtevam čim več samostojnosti. Priznanja sem zelo vesel, saj vidim, da je naše delo – delo mentorjev – cenjeno in ni spregledano.«

Gregor Selak

»Priznanje mi pomeni neko potrditev dobrega mentorstva. Ker smo na Sinabitu povečini mlada delovna ekipa, se tudi s študenti dobro razumemo. Imamo kar veliko različnih projektov v energetiki, industriji in okoljski infrastrukturi, tako da se vedno najde delo tudi za študente, ki pri nas opravljajo praktično usposabljanje ali pa so preko študentskega servisa zaposleni za dalj časa in se potem morda tudi zaposlijo v podjetju. Študenti sodelujejo povečini pri posameznih projektih kot pomoč posameznemu projektному inženirju, kjer se seznanijo s projektom in delom, ki ga je treba opraviti. Tako se tudi najhitreje vključijo v proces izvedbe določenega projekta in sproti spoznavajo posamezna delovna okolja in orodja. Ker mora študent na Fakulteti za elektrotehniko opraviti nekajmesečno prakso v podjetju, mu mora slednje dodeliti neko nalogo, ki jo bo opravljal v tem času, in seveda mentorja, ki ga usmerja, mu pomaga in ga na koncu oceni. Sam poskušam v čim večji meri pomagati in usmerjati. Kot mentor praktičnega izobraževanja, ki ga je potrebno opraviti v podjetju v okviru fakultete, sem bil mentor prvič. Ko dobimo v podjetju novega študenta, mu je vedno potrebno nuditi neko mentorstvo, mu dati določene zadolžitve, izzive. To si po navadi razdelimo glede na to, na katerem projektu kdo dela. Moji projekti, pri katerih trenutno sodelujem, so avtomatizacija in nadzor vodovodnih objektov, črpališč, čistilnih naprav ipd., avtomatizacija namakanja in zasneževanje skakalnic v Planici, SCADA nadzorni sistem za plinometrijo v rudniku v Turčiji ter nadzor in upravljanje Petrolovih sončnih elektrarn.«

V enem letu se da realizirati skoraj 40 predlogov za izboljšave

Množična inovativna dejavnost je nabor menedžerskih orodij in tehnik za spodbujanje zaposlenih, da prispevajo konstruktivne ideje za izboljšanje organizacije, v kateri so zaposleni. Za »proizvod« menedžmenta idej v Sloveniji uporabljamo različne termine, npr. (mali) koristni predlog, inventivni predlog, izboljšava, sugestija, ideja ... Inovativni predlogi obsegajo vse drobne pobude zaposlenih za izboljšanje delovnega okolja, večjo kakovost izdelka, prihranek materiala, čistejše okolje, skrb za kupca in podobno. Kolektor na področju množične inovativne dejavnosti podeljuje nagrade oziroma razglasi inovatorja leta za kategoriji koristni predlogi ter tehnične in druge izboljšave. Aktualna inovatorja leta v teh dveh kategorijah sta Boštjan Brelih in Uroš Suban.

Za Boštjana Breliha, inovatorja leta na področju množične inovativne dejavnosti v kategoriji koristni predlogi, pravijo, da bo, kadar ima dobro leto, nedvomno postal inovator leta. Tokrat je to zanj že tretji naziv. Inovator pravi, da se lahko kar nabere izboljšav, če se čez leto trudiš in sodeluješ s sodelavci. »Priznanje mi pomeni potrditev dosedanjega dela, potrditev tega, da se z vlaganjem v inovacije čez leto na koncu pokaže tudi rezultat.«

Boštjan Brelih je v lanskem letu realiziral kar 39 svojih predlogov za

izboljšave. Če odmislimo dopust in praznike, bi lahko rekli, da je skoraj vsak teden v letu podal eno idejo za izboljšavo. »Predvsem se trudim izboljšati delovni proces, si olajšati delo, veliko pa k dobrim predlogom pripomore tudi sodelovanje s sodelavci, saj je bilo med realiziranimi predlogi tudi nekaj timskih izboljšav. Predlogi se nanašajo predvsem na izboljšanje proizvodnega procesa, da proizvodnja teče bolj gladko, da lahko kos izdelamo bolje in hitreje ...«

Boštjan Brelih je najbolj vesel, če je izboljšava timska. »Najboljše je takrat,

ko nas sodeluje več. 2, 3, 4 recimo in potem vsi to izboljšavo uporabljamo pri svojem delu in jo z veseljem delimo tudi z drugimi. To je res izboljšava. Če jo izvajamo na primer štirje in jo vsak prenese naprej samo na enega, je to že fantastičen rezultat.«

V kategoriji tehnične in druge izboljšave na področju množične inovativne dejavnosti pa je inovator leta postal Uroš Suban. »Inovator leta sem postal zaradi tehnične izboljšave prenosa iztiskanja neširjenih surovcev na Pressix 80 T. Po selitvi dela proizvodnje na drugo lokacijo se nam je proizvodnja neširjenih surovcev zelo povečala, zaradi česar smo morali delati ob sobotah, nedeljah in praznikih. V proizvodnji nam je po selitvi ostal manjši stroj, ki je bil namenjen širjenju surovcev. Moja ideja je bila, da se za ta stroj izdelava novo konstrukcijo orodja za iztiskanje venca. Po izdelavi orodja in preizkusu iztiskanja je specialist na tem področju naredil še nekaj korekcij na orodju in poskrbel za uspešen zagon linije. Tako smo odpravili nadurno delo in povečali pretočnost linij ter zmanjšali medfazne zaloge.«

Oba inovatorja timskega duha pripisujeta izjemen pomen. »Poskušamo skrbeti za timski duh. Ko naletimo na težavo, se zberemo tisti, ki delamo na teh procesih, se pogovorimo, kaj in kje je težava in jo poskušamo skupaj odpraviti. Vsak da idejo za rešitev, izmed njih izberemo najboljšo in jo realiziramo,« pripoveduje Suban, ki tudi meni, da so inovatorji vsako leto bolj cenjeni. »Z inovacijami se ukvarja praktično cel Kolektor; super je, če pridobimo ideje velikega števila zaposlenih, ki s tem tudi prispevajo k razvoju podjetja.«

Konec aprila bo koncern Kolektor na tradicionalni konferenci inovativne dejavnosti razglasil nove inovatorje leta, tiste, ki so se na tem področju v preteklem letu najbolj izkazali.

Na obisku v Maranellu

Zmago Jereb

Po precej neobičajno deževni zimi je končno posijalo sonce. Lepa napoved za konec tedna je bila kot naročena za nagradni izlet v Italijo, ki smo si ga priborili na izboru za inovatorje leta 2012. Kombi, šest veselih ljudi, okviren program in navodila, naj uživamo, so bili super popotnica.

Modena

Prvi dan smo se ustavili v Modeni in si ogledali glavni trg in katedralo, ki ju najdemo tudi na seznamu Unescove kulturne dediščine. Ker nam je Modena poznana predvsem z etiket na balzamičnih kislih, smo bili po ogledu arhitekture pozorni predvsem na okoliške izložbe trgovin. Eden izmed prodajalcev je kmalu opazil naše zanimanje in nas povabil na degustacijo. Presenetila nas je raznolikost tako v okusu kakor tudi ceni, ki je daleč presegala cene izdelkov, ki jih navadno uporabljamo za kisanje solat.

Modena je avtomobilskim navdušencem znana še po eni osebi: Enzu Ferrariju. Naša naslednja destinacija je bila obisk muzeja »Casa Enzo Ferrari«, ki obsega dirkačevo rojstno hišo in avtomobilistični muzej starejših dirkalnih avtomobilov, ki izvirajo s tega področja Italije: Alfa Romeo, Maserati in Ferrari. Po končanem ogledu smo se odpeljali do sosednjega mesta Maranello v hotel, ki je bil povsem v stilu Ferrarija. V sobi je bil minibar z različnimi pijačami in poudarjenim napisom: »No Red Bull Please!«. Navdušenci formule 1 bodo vedeli, zakaj.

Ferrarijev muzej v Maranellu

Naslednji dan je sledil obisk Ferrarijevega muzeja v Maranellu, ki prikazuje razvoj njihovih dirkalnikov F1, dirkalnikov za vzdržljivostne dirke in cestnih avtomobilov skozi čas. V muzeju je največji poudarek na zunanem izgledu avtomobilov, nekoliko pa sem pogrešal predstavitev tehničnih dosežkov, ki se navadno skrivajo v podrobnostih. Prav tako je nekoliko motil izgled trenutno najnovejšega in najprestižnejšega modela LaFerrari, ki je imel namesto pravih zavornih diskov kar natisnjeno maketo iz pisarniškega papirja. Ob koncu ogleda ima obiskovalec možnost nakupa spominkov v trgovini, kjer prodajajo na primer različne certificirane rabljene dele starejših formul, kot so blok motorja, glavne gredi, bati, ventili in vijaki, ki jih vrednotijo na ceno pravih avtomobilov. Sledil je ogled Ferrarijeve tovarne, ki pa je zajemal le avtobusno vožnjo med proizvodnimi halami in ogled testnega poligona. Ker iz avtobusa, razen stavb, ni bilo mogoče videti postopkov proizvodnje, ta ogled na nas ni naredil vtisa.

Po končanem ogledu je bila na vrsti

testna vožnja, ki smo jo vsi težko čakali. Pred muzejem so bila predstavništva več podjetij, ki so ponujala vožnjo z različnimi Ferrarijevimi avtomobili. Naša nagrada je zajemala vožnjo, vendar ni bilo vnaprej še nič dogovorjeno, zato smo se preizkusili v barantanju. Zanimivo, da zaradi skupine šestih ljudi vsi ponudniki postanejo zelo prilagodljivi željam in ponujajo precej nižje cene od uradnih. Vse skupaj je izgledalo zelo podobno barantanju za majice v Egiptu, le cene so bile višje. Na voljo so nam bili modeli avtomobilov F430, F458 in California. Na koncu smo se odločili za modele California zaradi več sedežev in F430. Vtisi po vožnji avtomobila, katerega moč presega 480 konjev, pospeški pa so pod 4 s do 100 km/h, presegajo meje te reportaže in smo jih po koncu voženj podoživljali še ob večerji.

Na poti domov še postanek v Benetkah

Tretji dan sta, zaradi večerne analize voženj, sledila pozen zajtrk in vožnja do Benetk, kjer smo se sprehodili do Markovega trga in nato odpeljali proti domu. Da se izlet ne bi prehitro zaključil, je bila kot nalašč na poti odprta še osmica ...

Prvi Dan vzdrževalcev zadostil pričakovanjem

Polona Rupnik

Oddelek za vzdrževanje v podjetju Kolektor Sikom je v Razvojno-tržnem centru pripravil Dan vzdrževalcev koncerna Kolektor, na katerem so zaposleni v tem oddelku povezanim podjetjem v Sloveniji ter Bosni in Hercegovini predstavili svoje delo in aktualne projekte. Z dogodkom so sledili ostalim srečanjem, ki že potekajo znotraj koncerna Kolektor, kot so kadrovske, prodajne ali razvojno-tržne konference in Dan dobaviteljev.

»Navdih za Dan vzdrževalcev smo dobili v vsakoletnem posvetovanju vzdrževalcev Slovenije,« je povedal vodja Vzdrževanja Marjan Brus, ki je pripravil konferenco, na kateri so se udeleženci seznanili z aktualnimi temami, kot so informacijski sistem za podporo vzdrževanja, sistem upravljanja z energijo, centralni nadzor energetskih naprav Scada in poraba energentov, analiza vzrokov kurativnih okvar, vzdrževanje po stanju ter outsourcing vzdrževanja in benchmarking.

Vzdrževanje je ena od organizacijskih enot Kolektorjevega največjega

proizvodnega podjetja Kolektor Sikom. Ekipa 41 zaposlenih skrbi za vzdrževanje strojev in naprav, predelave in dograditve obstoječe opreme za proizvodnjo ter spremljanje in nadzor klimatizacije, vzdrževanje stavb in ostale infrastrukture. Kot pravi vodja Vzdrževanja Marjan Brus, jim idej za izboljšave nikoli ne zmanjka. V letošnjem letu bodo še izboljšali sistem samovzdrževanja in nadgradili preventivno vzdrževanje, uvedli diagnostiko zastoja strojev in kriterije za pomoč pri določanju prioritet za posodobitev opreme in naredili analizo vzrokov okvar.

Dejan Velikanje,
direktor podjetja
Kolektor Sikom

»V koncernu Kolektor imamo kar nekaj konferenc, katerih namen je prenos dobrih praks in širjenje sinergij med podjetji. Tudi Vzdrževanje ima kar nekaj znanja in dobrih rešitev, za katere je prav, da jih deli z drugimi. Premalo se zavedamo pomena in odgovornosti vzdrževanja. Samo dobro vzdrževana proizvodna oprema omogoča proizvodnjo brez napak in preprečuje daljše zastoje opreme. To pa je pogoj za implementacijo vitke proizvodnje, h kateri stremijo vsa najboljša podjetja, med te pa želimo, da se seveda uvrščajo tudi naša podjetja.«

Na prvem Dnevu vzdrževalcev je vodstvo podjetja Kolektor Sikom vzdrževalcu Marjanu Sedeju za razvoj in implementacijo centralnega nadzornega sistema v proizvodnjo podelilo posebno priznanje.

Marjan Sedej

Na prvem Dnevu vzdrževalcev vam je vodstvo podelilo posebno priznanje za razvoj in implementacijo centralnega nadzornega sistema. Kaj vam to priznanje pomeni?

Podeljeno priznanje pomeni priznanje opravljenemu delu, prepoznano pravo smer, pomeni spodbudo za nadaljnje delo, upam, da ne samo zame. Je dokaz, da prenekateri temu namenjena prosta ura ni bila zaman in spregledana. Ob tej priložnosti bi se rad zahvalil vsem tistim, ki so na kakršen koli način pripomogli, da smo dosegli sedanji nivo CNS. Upam in želim si, da bo priznanje spodbudilo še koga, da se priključi tej zgodbi. Seveda bi se rad še posebej zahvalil tudi g. Dejanu Velikanjetu in g. Marjanu Brusu za izkazano zaupanje.

Lahko poveste nekaj besed o razvoju in implementaciji centralnega nadzornega sistema, za kar ste prejeli priznanje?

Centralni nadzorni sistem energetike, ki se še kar naprej razvija, se je porodil iz potrebe po obvladovanju delovanja razpršenih energetskih naprav. V preteklosti se je namreč lahko zgodilo, da je »kar naenkrat« odpovedala kakšna od naprav za preskrbo s komprimiranim zrakom ali naprav za odsesavanje prašnih delcev, morda ni bilo več hladne vode za hlajenje strojev in naprav ... in se je proizvodnja zaradi tega ustavila, ne da bi vzdrževanje vedelo, da se je kaj zgodilo. Tako se je porodila zamisel, da se mora tok informacij o dogodku obrniti. Vzdrževanje mora težavo obvladati prej, kot jo začuti proizvodnja, kar je z današnjega stališča gledano »zahtevana praksa«. Skozi čas pa se je CNS z začetnega obvladovanja delovanja sistemov in naprav dograjeval še do celostnega nadzora nad energetskim sistemom Sistema za upravljanje z energijo. Skupaj s še drugimi orodji za obvladovanje energetske in stroškovne učinkovitosti smo že dosegli, lahko rečem, zavidljive rezultate, ki jih nameravamo prenesti tudi v druga podjetja koncerna Kolektor.

Na Dnevu vzdrževalcev smo veliko slišali o tem, kaj vse vzdrževalci delate. Kaj pa je po vašem mnenju poslanstvo vzdrževalca in kakšen mora biti dober vzdrževalec?

Ja, vzdrževanje res skriva veliko področij delovanja. Na prav vsakem področju vzdrževanja se nivo zahtevnosti del zvišuje. Na Kolektorju je razvoj strojev in naprav, izdelanih predvsem v lastni strojegradnji, od mojih začetkov pa do danes doživel izjemen napredek, proizvodnja pa je postajala vse zahtevnejša. Vse naštetje je pogojevalo k rasti tudi vzdrževanje z njim pa seveda tudi vzdrževalca kot del tima. Poslanstvo vzdrževanja oziroma vzdrževalca je zagotavljanje, da so sistemi, stroji in naprave v kar najboljši kondiciji, seveda z uporabo vseh sodobnih metod, ki so dandanes na voljo vzdrževanju. Zato mora vzdrževalec zagotovo biti stalno učeč se, usposobljen strokovnjak, sposoben odziva na različne situacije kadarkoli in kjerkoli. Predvsem pa mora pri svojem delu najprej znati dobro poslušati, komunicirati in sodelovati ter se nenehno izobraževati, saj mora obvladovati tako starejše kot najsodobnejše sisteme. Kot sem že nekje slišal: vzdrževalec ne more biti prav vsak.

Nič okvar, nič napak, nič nezgod – to je cilj programa TPM

Gorazd Lapanja

Cilj sistema proizvodnje je doseganje celovite kakovosti, kar pomeni proizvesti kakovosten proizvod v zahtevani količini, ravno ob pravem času in z najnižjimi stroški. Za doseganje teh ciljev se poslužujemo različnih metod in orodij. TPM (Total Productive Maintenance) ali celovito produktivno vzdrževanje je eden od najbolj pogostih programov sistema proizvodnje, ki prispeva k celovitemu obravnavanju vzdrževanja in doseganju maksimalne proizvodne učinkovitosti proizvodnih sredstev.

Metode TPM zagotovo ne izvajamo zato, ker je to popularno ali to počne večina uspešnih, temveč zaradi rezultatov, ki jih prinaša. Osnovni namen programa TPM je izrazito izboljšanje učinkovitosti v proizvodnji ter dvigovanje kulture in standardov, da dosežemo ustvarjalno vzdušje in večje zadovoljstvo med zaposlenimi pri delu z napravami.

Zgodovina TPM-a

TPM, enkratni japonski sistem menedžmenta, je bil zasnovan leta 1971 na osnovi PM ali preventivnega oziroma produktivnega vzdrževanja, koncepta, ki je prišel iz Združenih držav Amerike v 50. in 60. letih prejšnjega stoletja. Med letoma 1970 in 1980 se je metoda TPM postopno razvijala in širila iz proizvodnega sektorja na celotno podjetje. Japonci so postopno spoznavali, kaj pomenijo produktivno vzdrževanje, kurativno vzdrževanje, preprečevanje vzdrževanja ter zanesljivost v inženirstvu, in svojo prakso tako razširili, da je preventivno vzdrževanje postalo sinonim za vzdrževanje na nivoju celotne tovarne. Zahodna podjetja so nov koncept vodenja industrijske proizvodnje sprejela šele v 90. letih. Kmalu so se jim pridružila tudi slovenska podjetja, med katerimi je bil tudi Kolektor.

Začetki procesa TPM v Kolektorju segajo v leto 1998. Takrat se je vodstvo podjetja odločilo za vpeljavo sistema nenehnega izboljševanja, ki se je s časom nadgrajeval, tako da imamo trenutno vzpostavljen celovit sistem, ki pokriva različna področja, ki omogočajo boljšo učinkovitost v procesu.

Izrazito izboljšanje učinkovitosti

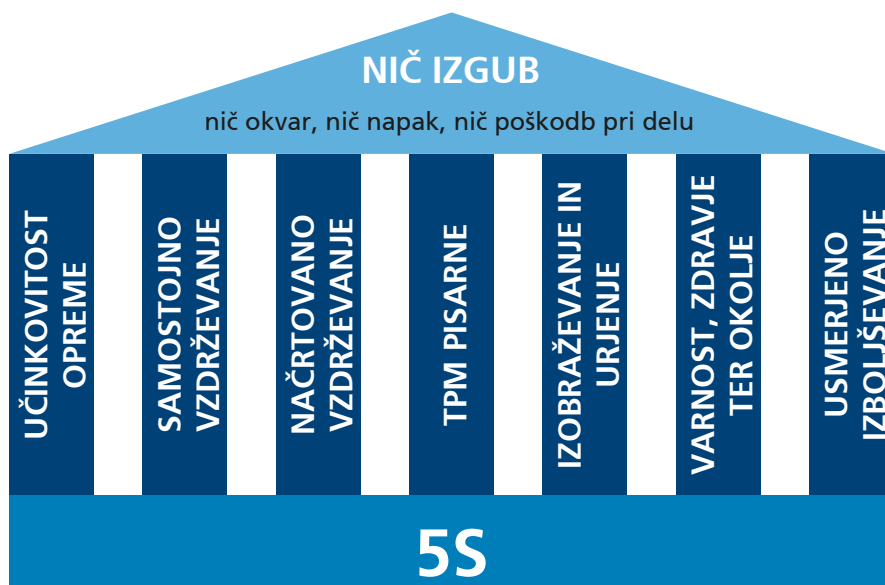
Osnovni namen programa TPM je izrazito izboljšanje učinkovitosti v proizvodnji in obenem vzpostavljanje ustvarjalnega vzdušja ter večjega zadovoljstva med zaposlenimi pri delu. Med pomembnimi cilji, ki jih dosežemo z metodo TPM, so:

1. Odpraviti vse izgube v hitro spreminjajočem se gospodarskem okolju.
2. Proizvajati izdelke brez popravila ali izmeta - kupcu zagotavljati izdelke brez napak.
3. Zmanjšati stroške.
4. Proizvajati zahtevane količine v čim krajšem možnem času.

Kolektorjeva TPM-hiša

Program TPM-a znotraj koncerna Kolektor najlažje ponazorimo s hišo (TPM-hiša), ki jo podpira osem stebrov – sedem od njih je samostojnih enot, osmi pa je podpora oziroma osnova za uspešno delovanje prej omenjenih sedmih stebrov. TPM-hišo torej sestavljajo: metoda 5S, učinkovitost opreme, samostojno vzdrževanje, načrtovano vzdrževanje, izobraževanje in urjenje TPM-pisarne, varnost, zdravje in okolje ter usmerjeno izboljševanje. Proces TPM kot celovit sistem za vzdrževanje pa je nepogrešljiv steber vitke proizvodnje. V zadnjem času smo se precej ukvarjali z nadgradnjo procesa TPM in s tem poskušali zajeti čim več področji, ki zajemajo proizvodni proces in njihova sredstva.

Metoda 5S je usmerjena v urejenost in čistočo delovnega mesta, organizacijo dela, standardizacijo postopkov in urejenost skladiščnih in odlagalnih mest. Rezultati, ki jih prinaša, pa so v večji profitabilnosti podjetja, večji učinkovitosti in uspešnosti podjetja, višji kakovosti končnih izdelkov in varnejšem ter bolj organiziranem

delovnem okolju. Vse to lahko čisto vsako podjetje vpelje brez večjih investicij. 5S je uporaben povsod. Lahko ga vpeljemo v domači kuhinji, garaži, pisarni, na trdem disku osebnega računalnika, v omari in ne nazadnje tudi na delovnih mestih v proizvodnih oddelkih. Najpomembnejše pa je, da 5S vpeljemo v naše glave, v naš način razmišljanja. Metoda je sestavljena iz petih faz, in sicer sortiranje, organiziranje, čiščenje, standardiziranje in vzdrževanje redu.

Učinkovitost opreme je osnovno merilo za spremljanje napredka TPM. Meri učinkovitost rabe opreme in prikazuje vpliv šestih velikih izgub, ki ne dodajajo vrednosti izdelku. To so okvare, nastavitve, čakanje in mali zastoji, zmanjšana hitrost, izmet in zagon.

Z izobraževanjem in treningi dosežemo, da so uredniki usposobljeni za **samostojno vzdrževanje**. Da bi to dosegli, morajo zaposleni razviti sposobnost zaznave in presoje nenormalnosti v delovanju stroja, sposobnost ohranjanja normalnih pogojev in sposobnost za hiter odziv na nepravilnosti s popravilom stroja oziroma iskanjem pomoči, če znanje, večina oziroma materiali niso na voljo.

Samostojno vzdrževanje obsega čiščenje – t. i. 5S-urice in dnevne preglede, mazanje, manjša popravila in zamenjavo delov, kontrolo natančnosti in zgodnje odkrivanje nenormalnega delovanja. Da je operater na liniji seznanjen z izvajanjem samostojnega vzdrževanja, ima za vsak stroj predpisan standard,

po katerem kontrolira pnevmatiko, zračnost gibljivih delov ...

Da bi v sklopu samostojnega vzdrževanja ohranili čistočo strojev na visoki ravni, smo začeli z izvajanjem 5S-uric na tedenski ravni, kjer skupina urednikov čisti tudi notranje predele strojev. S tem bi radi zagotovili čistočo in preprečili nabiranje umazanije v predelih strojev.

Načrtovano vzdrževanje smo razširili iz preventivnega vzdrževanja, ki zagotavlja zanesljivo delovanje proizvodnih sredstev, ki ne povzročajo težav v proizvodnji. Delimo ga na preventivno vzdrževanje in vzdrževanje glede na stanje. Namen načrtovanega vzdrževanja je dvig zanesljivosti opreme, zmanjšanje stroškov popravil, zmanjšanje časov in števila zastojev, lažje upravljanje z rezervnimi deli (zmanjšati zaloge in izboljšati nadzor delov, ki so izpostavljeni izrabi, ter preprečiti vsiljena poslabšanja), planiranje in izvajanje vzdrževanja v času, ko naprave ne proizvajajo, zmanjšanje zalog nadomestnih delov in izboljšanje nadzora elementov, ki so izpostavljeni izrabi, ter preprečevanje vsiljenih poslabšanj. Vse to lahko dosežemo s preventivnimi pregledi delovne opreme in monitoringom stanja določenih komponent ali sklopov strojev, naprav ali opreme. Na podlagi dobljenih podatkov pa planiramo in izvajamo potrebne posege. Za izboljšanje rezultatov se je postavilo kazalnike na nivoju službe vzdrževanja, kjer se je tudi uredilo informacijske table. Za nadzor nad stanjem se spremljajo naslednji kazalniki: MTTR, MTBF, deleži

preventive in kurative, realizacija preventive ter urejenost posamezne delavnice. Kazalnike se skupaj z vzdrževalci pregleda na njihovem ciljnem vodenju.

Nov steber TPM-hiše so **TPM-pisarne**, saj želimo izkušnje in koristi TPM-a iz proizvodnih procesov prenesti tudi v administracijo oziroma v režijske funkcije. S tem bomo izboljšali aktivnosti upravljanja in podporo proizvodnji. TPM-pisarne zajemajo metodo 5S v pisarnah, celostno podobo, »clean desk« oziroma pospravljeno mizo, urejenost dokumentov, uporabo standardnih obrazcev in standardne oglasne deske. Tudi v pisarnah želimo zagotoviti učinkovitejše delo.

želimo zapolniti vrzeli v znanjih, ki so potrebna za doseganje ciljev TPM-a. To velja tako za proizvodnjo, vzdrževalce kot tudi za menedžerje.

Z **izobraževanjem in urjenjem** želimo operaterje v proizvodnji usposobiti za redno vzdrževanje opreme in prepoznavanje nastajajočih napak, proizvodne delavce naučiti tehnik za proaktivno in preventivno vzdrževanje s strani oseb vzdrževanja, vodstvo pa seznaniti z načeli TPM in jih usposobiti za izvajanje treninga za razvoj zaposlenih.

Nov steber TPM-hiše je tudi steber **varnosti, zdravja in okolja**, znotraj katerega si prizadevamo za ohranitev varnega in zdravega delovnega okolja. Namen je odpraviti potencialne rizike ali tveganja za varnost in zdravje na delovnem mestu ter poudariti točke v povezavi z napravami proti nezgodam na delovnem mestu. Pri reševanju poškodb smo vpeljali nadzor nad poškodbami po divizijah (vizualizacija podatkov na informacijskih tablah).

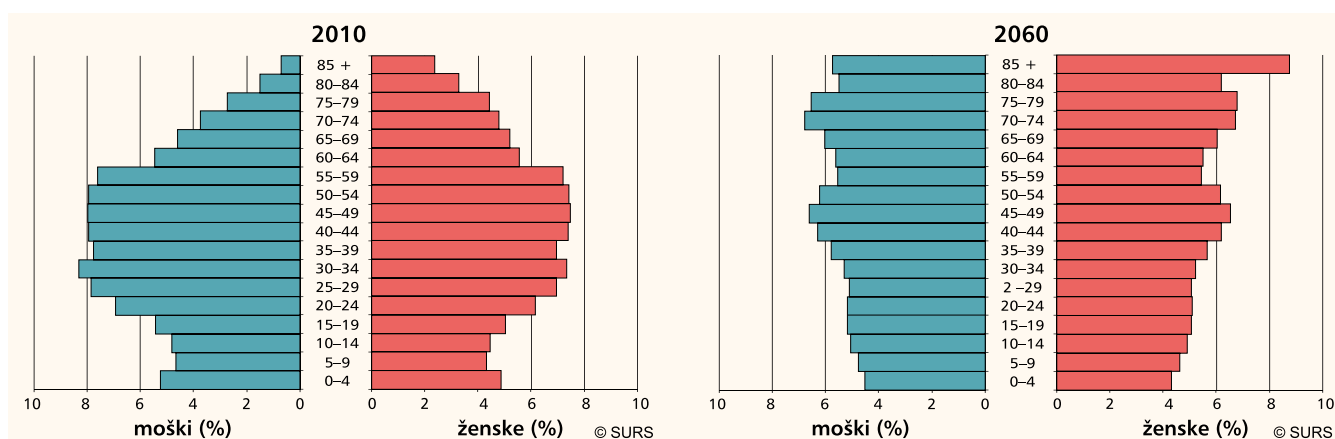
Usmerjeno izboljševanje je del inovativne dejavnosti, ki zajema izboljševanje procesa na nivoju celovitega vzdrževanja TPM. Pomembno je, da oblikujemo skupine zaposlenih, ki iščejo izboljšave za čim manjšo potratost na delovnem področju in si prizadevajo za njihovo izvedbo. Pri usmerjenem izboljševanju se poslužujemo številnih orodij, kot so 5 x ZAKAJ, KVP2-delavnice, ciljna vodenja, ACF-analize daljših zastojev.

Z delovanjem v skladu z osmimi stebri TPM-hiše bomo dosegli tudi cilj programa TPM – to je nič okvar, nič napak in nič nezgod.

Je staranje prebivalstva izziv ali grožnja?

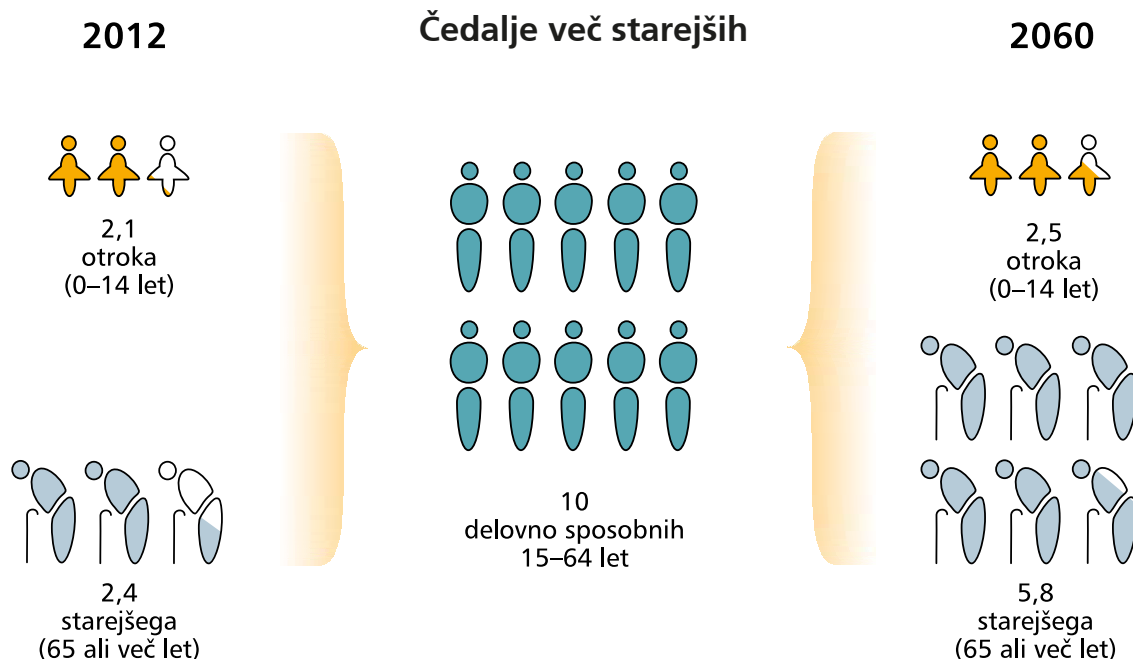
Claudia Costa

Staranje je biološki proces, ki prinaša v življenje posameznika psihološke in socialne spremembe. Za uspešno kljubovanje tem spremembam je pomembna in potrebna trdnost na več področjih. Staranje prebivalstva je eden največjih družbenih in gospodarskih izzivov Evrope 21. stoletja, saj se število starejših prebivalcev, tj. starih 65 ali več let, zaradi daljšanja življenjske dobe vztrajno povečuje.

Prebivalstvena piramida za Slovenijo za leti 2010 in 2060

V Sloveniji se je pričakovano trajanje življenja ob rojstvu v zadnjih 50 letih podaljšalo za več kot 10 let. V naslednjih 50 letih se bo podaljšalo še za šest ali sedem let. Prebivalci, ki so danes stari nad 64 let, predstavljajo več kot šestino vsega prebivalstva Slovenije, v prihodnjih petih desetletjih pa se bo ta delež povečal na tretjino. Razmerje med številom starejših in številom otrok je v prid starejšim. Še pomembnejše kot to razmerje pa je številčno razmerje med delovno sposobnimi in vsemi ostalimi prebivalci.

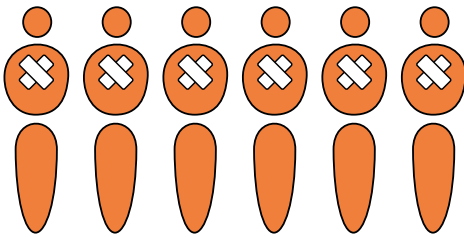

Zdravstvene težave starejših in trg dela

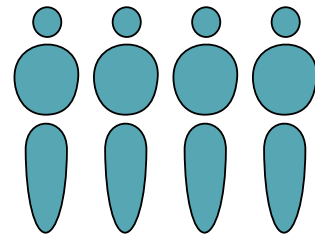
STAREJŠI (50–64 LET)

57 %

VSAJ ENA ZDRAVSTVENA TEŽAVA

43 %

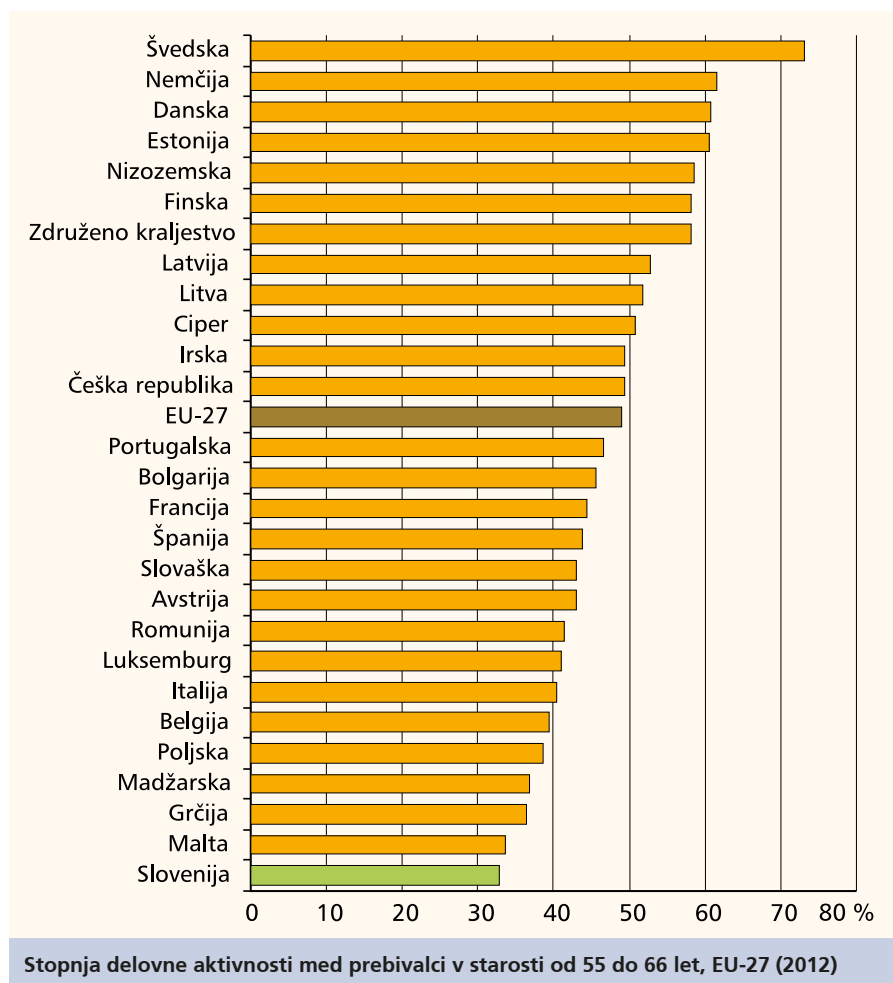
BREZ ZDRAVSTVENIH TEŽAV

Slovenci smo znani po nizki stopnji aktivnosti starejših na trgu dela. Podatki kažejo, da je bila na trgu dela stopnja delovne aktivnosti v starostni skupini 50–64 let v letu 2012 51 %.

V Sloveniji naj bi bila ob dopolnjenem 60. letu starosti sposobna opravljati svoje delo le ¼ zaposlenih (anketa). V starostni skupini 50–64 let ima 57 % ljudi vsaj eno zdravstveno težavo.

Demografske napovedi in trenutna ureditev pokojninskega sistema kličejo po reformah; te bodo usmerjene predvsem v podaljševanje delovne dobe. V ta namen je koncern Kolektor na idrijski lokaciji začel s projektom Age management.

Namen projekta Age management, ki je del koncernove strateške teme učenja in rasti, je ustvariti delovne pogoje oziroma razmere, v katerih bo lahko starejša generacija zaposlenih koristna in uspešna. Da bi to dosegli, moramo postaviti sistem rednega letnega plana upokojevanja in nasledstev, ohraniti znanje z načrtovanim mentoriranjem, povečati stopnjo odgovornosti zaposlenih za svoje zdravje in povečati zadovoljstvo zaposlenih.

Danes je v Sloveniji od 100 delovno sposobnih prebivalcev odvisnih 46 otrok in starejših. Projekcije EUROPOP2010 predvidevajo, da bo leta 2060 v Sloveniji od 100 delovno sposobnih prebivalcev odvisnih 25 otrok in 58 starejših, skupaj torej 83 prebivalcev.

Napovednik dogodkov

- 15. 4. 2014** Diplomski koncert pianista Armina Čoralica, Kolektorjevega štipendista
- 19. 4. 2014** Tek v Belo; glavni pokrovitelj je Kolektor
- 22. 4. 2014** Zaposlitveni izziv s koncertom Kolektor
- 24. 4. 2014** Konferenca inovativne dejavnosti z razglasitvijo Kolektorjevih inovatorjev leta
- 8. 6. 2014** Maraton Franja tudi letos s Kolektorjevo ekipo kolesarjev
- 20.-22. 6. 2014** Festival idrijske čipke; Kolektor in FMR sta generalna pokrovitelja festivala
- 5. 7. 2014** Dan Kolektorja

**EVT
SISTEMI d.o.o.**
Ekologija, Varnost, Trgovina

velika izbira gozdarske obutve TREEMME

26,75 €

Zaščitna gozdarska čelada

Komplet zaščitne gozdarske čelade, ki vsebuje:

- čelado po standardu EN 397
- zaščitno mrežico po standardu EN 1731
- glušnike po standardu EN 352-3:2003
- prozorna zaščitna očala po standardu EN

10 %
Popust na
ves gozdarski
program

82,94 €

Gozdarske farmer hlače

Gozdarske farmer hlače iz poliestra in bombaža. Ustrezajo standardu EN 381-5, zaščita proti vrezu razred 1 (20 m/s).

75,60 €

Gozdarske hlače na pas

Gozdarske hlače na pas iz poliestra in bombaža. Ustrezajo standardu EN 381-5, zaščita proti vrezu razred 1 (20 m/s).

Vabljeni vsak delovnik med **7:00 in 15:00**,
Trgovina **EVT**, Arkova 11, Idrija. Telefon: **05 37 74 840**

e-trgovina

<http://trgovina.evt.si>

*Koncertn KOLEKTOR in Glasbena šola Idrija
Vas vljudno vabita na koncert*

pianista
ARMINA ČORALIĆA

*diplomanta
The Royal College of Music v Londonu,*

*ki bo v torek, 15. aprila 2014, ob 19. uri
v dvorani Glasbene šole Idrija.*

Pomoč družini na domu

Klavdija Kopal Straus

DOM
UPOKOJENCEV
IDRIJA

Dom upokojencev Idrija je ustanova z dolgoletno tradicijo izvajanja storitev institucionalnega varstva oseb, starejših od 65 let, in institucionalnega varstva odraslih oseb s težavami v duševnem zdravju, ki ne želijo ali ne zmorejo bivanja v domačem okolju. S ciljem širitve svoje dejavnosti v lokalno skupnost oziroma na dom občanov in oblikovanja celostne ponudbe storitev za starostnike, ki ne zmorejo popolne samooskrbe, smo leta 2012 prevzeli izvajanje storitve pomoč družini na domu. Storitve pomoč družini na domu je namenjena upravičencem, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje v svojem domačem okolju, zaradi starosti, invalidnosti ali kronične bolezni pa se ne morejo oskrbovati in negovati sami, njihovi svojci pa take oskrbe in nege ne zmorejo ali zanjo nimajo možnosti. Gre za organizirano praktično pomoč, ki lahko pomembno vpliva na kakovost življenja uporabnikov in odloži potrebo po odhodu v institucijo na kasnejše obdobje.

Tri vrste pomoči

V okviru storitve pomoč družini na domu so uporabniki naše storitve najpogosteje osebe stare nad 65 let, ki potrebujejo pomoč zaradi starosti ali pojavov, ki spremljajo starost. Uporabniki naših storitev pa so tudi osebe mlajše od 65 let, ki imajo status invalidne osebe, ali osebe, pri katerih so prisotna kronična obolenja. Uporabniki se znotraj storitve lahko odločajo za kombinacije opravil: pomoč pri temeljnih dnevni opravilih (pomoč pri oblačenju, slačenju, pomoč pri umivanju,

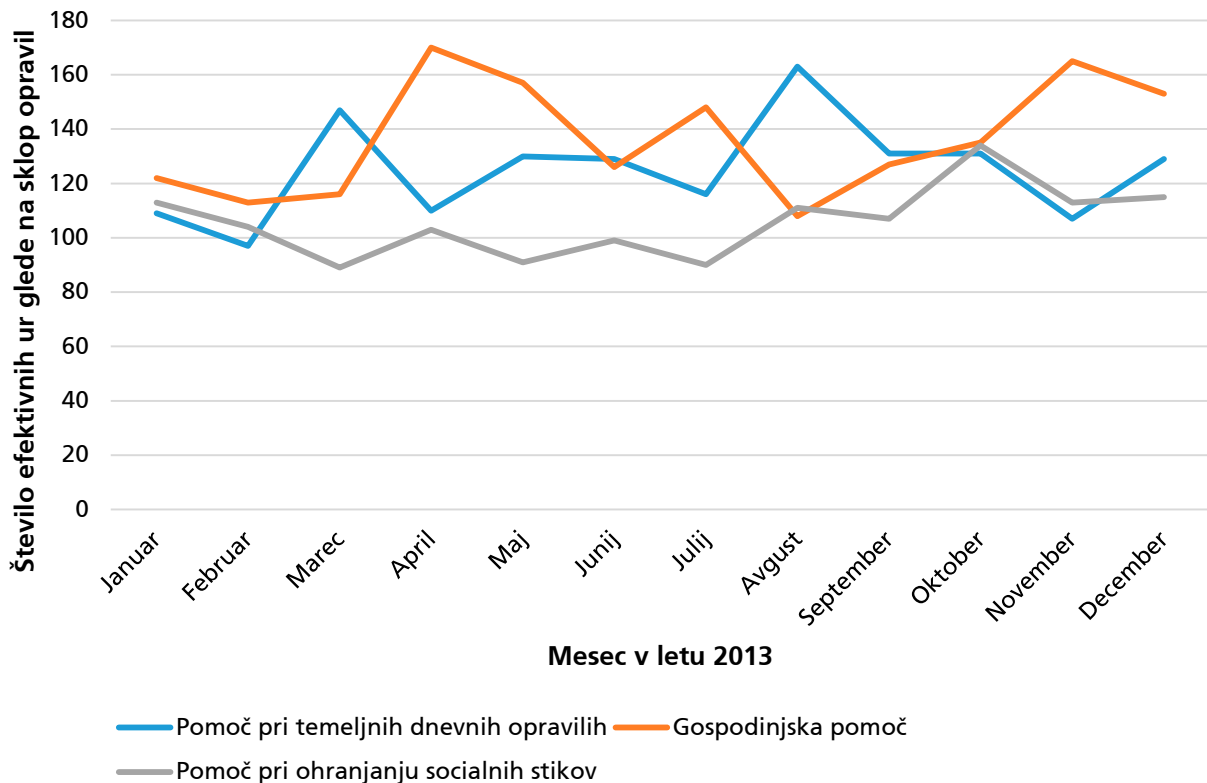
hranjenju, opravljanju osnovnih življenjskih potreb, vzdrževanje in nega osebnih ortopedskih pripomočkov), gospodinjstva pomoč (prinašanje enega pripravljenega obroka, nabava živil in priprava enega obroka hrane, pomivanje uporabljene posode, osnovno čiščenje bivalnega dela prostorov z odnašanjem smeti, postiljanje in osnovno vzdrževanje spalnega prostora), pomoč pri ohranjanju socialnih stikov (vzpostavljanje socialne mreže z okoljem, s prostovoljci in s sorodstvom, spremljanje upravičenca pri opravljanju nujnih obveznosti,

informiranje ustanov o stanju in potrebah upravičenca ter priprava upravičenca na institucionalno varstvo). Nabor in obseg opravil tekoče prilagajamo željam in potrebam uporabnikov v maksimalnem obsegu 20 ur tedensko.

V letu 2013 smo imeli v občini Idrija v povprečju 79 uporabnikov mesečno. Naše socialne oskrbovalke tako dnevno prihajajo v veliko število domov v občini Idrija in uporabnikom pomagajo pri opravilih, ki jih sami težko ali ne zmorejo opraviti. Ker velik delež plačila storitve pokrijejo sredstva občinskega proračuna, storitev ostaja tudi cenovno dostopna uporabnikom in zanje znaša 5,27 evra na uro.

Zadovoljni uporabniki

Zelo veliko nam pomeni zadovoljstvo uporabnikov, zato zanje vsako leto pripravimo anketni vprašalnik. V analizi za leto 2013 žal ugotavljamo, da uporabniki strošek, povezan z izvedbo storitve, dojemajo kot vse bolj obremenjujoč, čeprav je cena storitve ostala nespremenjena od leta 2012. Z veseljem ugotavljamo, da uporabniki izvajalkam storitve

zaupajo in izkazujejo visok delež zadovoljstva s storitvijo. Kar nekaj uporabnikov je v anketi izrazilo, da so naše socialne oskrbovalke edine osebe, ki jih obiskujejo na njihovem domu, kar kaže na veliko socialno izključenost nekaterih občanov občine Idrija. Ugotovimo lahko, da se uporabniki poslužujejo storitve predvsem zato, ker jim omogoča višjo kakovost življenja in daje možnost, da ostanejo v domačem okolju, čeprav potrebujejo pomoč. V zaključku vprašalnika smo dodali tudi področje, s katerim smo želeli uporabnikom omogočiti, da nam posredujejo misli, želje, vprašanja. Raziskava je bila anonimna, kar se v tovrstnih primerih za nas izkaže kot pomanjkljivost, saj na pobude in vprašanja, prejeta z anketnimi vprašalniki, ne moremo odgovoriti neposredno uporabniku. Zato bi to priložnost izkoristili tudi za pojasnitev dveh vprašanj/pobud, ki smo ju prejeli. Prejeli smo pripombo uporabnika, da je naša storitev preveč dorečena in da bi moral uporabnik sam izbirati obliko in vrsto pomoči, ki jo potrebuje. Žal se nam v praksi pogosto dogaja, da bi uporabniki potrebovali tudi opravila, za katera nismo kompetentni, in opravila, ki niso v naboru opravil storitve pomoč družini na domu. Vsekakor vse občane naprošamo, naj nas v primeru potrebe po pomoči kontaktirajo in poskušali bomo poiskati rešitev, ki bo sprejemljiva za vse.

S sodelovanjem do cilja

Dobili smo tudi pobudo za urejenost službe tako, da bi imeli stalno zaposlenega, ki bi bil »na čakanju« za primere nujne potrebe uporabnikov. Žal s finančnega vidika tovrstna organizacija ni mogoča. Se pa zavezujemo, da bomo kakor do sedaj ohranjali fleksibilnost storitve in se poskušali odzvati na vse potrebe uporabnikov. V primeru spremenjenih potreb imajo uporabniki možnost tekočega prilagajanja storitve, ki bo v čim večji meri pripomogla k zadovoljevanju njihovih potreb. Smo pa na tem mestu prejeli kar nekaj zahval za naše delo, ki nas bodo spodbujale za dobro delo tudi v prihodnje. Tudi mi se iskreno zahvaljujemo vsem uporabnikom

naših storitev ter njihovim svojim za izkazano zaupanje. V zadovoljstvo nam je, ko novi uporabniki povedo, da so informacijo o storitvi pridobili od zadovoljnih uporabnikov ali predstavnikov lokalnih društev, podjetij in organizacij. Kakor pa se je izkazalo ob zadnji vremenski ujmi, bi bili tudi mi brez izjemne predanosti naših zaposlenih in odličnega sodelovanja z lokalnimi društvi in organizacijami dokaj nemočni. Za vse preteklo sodelovanje se zahvaljujemo Občini Idrija, Komunalni Idrija, Rdečemu križu Idrija, Centru za socialno delo Idrija, predvsem pa gasilskima društvoma Idrija in Spodnja Idrija, ki sta nam pomagali, da smo tudi takrat, ko se je to zdelo nemogoče, z njuno pomočjo dostopali do naših uporabnikov. Hvala.

Tankočutno potovanje po mehki tropski deželi, v kateri vsak dan vstopaš v novo zgodbo

Špela Kenda

Šrilanka, dežela sredi Indijskega oceana, je skozi svojo zgodovino doživela številne vrhunce in padce. Nedvomno pa je bila tridesetletna vojna, ki se je dokončno zaključila s premirjem leta 2009, tista, ki je kolo razvoja države popolnoma zaustavila. Po mnenju številnih bi bila danes Šrilanka s svojimi naravnimi bogastvi povsem konkurenčna Maleziji, če ne celo bolj razvita. Državljska vojna med večinskimi Singalci in manjšinskimi Tamilci je terjala 70.000 življenj ter milijon in pol razseljenih, obenem pa povzročila prikrito sovraštvo, ki bo trajalo vsaj še nekaj generacij. Že Marco Polo je opisal Šrilanko kot najbolj žlahten otok na svetu, Indijci, Arabci in Evropejci pa so se zgrinjali na njene s palmami porasle obale zaradi govoric o redkih začimbah, dragocenih kamnih in čudovitih slonih.

Dovolj razlogov torej, da sva se s prijateljico podali na potovanje, polno neslutelih, a prijetnih dogodivščin. Najina avantura se je tako kot za večino popotnikov pričela na mednarodnem letališču zunaj glavnega mesta Colombo, ki je tudi daleč največje mesto na otoku. To je rastoča metropola, katere četrti zrcalijo kulturno pestrost in bogato zgodovino otoka.

Pot do Negomba

Ko sva zapustili umirjeno in klimatizirano stavbo letališča, so naju pričakali visoka temperatura, dež, posledično visoka vlažnost v zraku, smog, hrup in kaos na cesti. Vedeli sva, da je v bližini avtobusna postaja, a taksisti in vozniki tuk-tuka so naju prepričevali ravno nasprotno. Brez večjega vznemirjenja sva z nahrbtniki

mirno pešačili proti postaji, poleg naju pa truma taksistov, ki si je želela najine družbe in predvsem evrov. Očitno sreča ni bila na najini strani, saj je pričelo močno deževati, tako da nama ni preostalo drugega, kakor da sva se pričeli pogajati za ceno. Vedno bolj je lilo, a midve sva še kar vztrajali pri svoji ceni. Nenadoma okrog naju ni bilo nobenega taksista več. Kmalu pa naju je ustavil voznik tuk-tuka in nama ponujal vožnjo do Negomba za ceno, ki je bila prej za vse nesprejemljiva. Tako sva že na samem začetku ugotovili, da bo vztrajnost tista vrlina, ki bo skrbela, da najini denarnici ne bosta prehitro izpraznjeni. Komaj sva se z od dežja in potu povsem premočenimi nahrbtniki zbasali v tuk-tuk, že je voznik pohodil plin in noro potovanje se je pričelo.

Dirkanje tricikla po levi in divje prehitevanje vse povprek po desni, vdihavanje izpušnih plinov, neprestano trobljenje na vseh koncih in krajih ter poželjivi moški pogledi so bili šele začetek. Kar naenkrat smo se ustavili. Voznik je trdil, da smo na cilju in od naju zahteval denar, ki mu ga nisva hoteli dati, saj naju je pustil na obrobju mesta med samimi potepuški psi. Po pregovarjanju nama je za dodatnih 300 rupij ponujal prevoz do zelenega cilja. Nihče ni hotel popustiti, a na koncu sva vendarle morali popustiti midve, plačati prevoz in ga prijazno poslati v tri krasne. Na hitro sva se razgledali naokoli in zagledali avtobusno postajo, od koder sva se nato za 20 rupij pripeljali do tako težko pričakovanega Negomba, ki slovi po največji ribji tržnici na otoku.

Vabilo na sedmino

Potovanje je na trenutke postajalo že prav naporno. Vsi so se hoteli

Ni družine, ki ne bi imela tricikla, imenovanega tuk-tuk

Negombo – največja ribja tržnica na Šrilanki

pogovarjati z nama, vabili so naju v trgovine, v hiše, na čaje, kosila in zabave. A vabilo na sedmino je bilo edinstveno. Na poti do hiše, kjer se je vse skupaj odvijalo, sva bili rahlo skeptični, saj nisva poznali njihovih običajev. Ob prihodu pa naju je prijazno sprejelo približno 100 ljudi in pospremilo do vdove in njenih hčera. Presenečenje! Nihče ni jokal, vsi so bili nasmejani. Ob mojem začudenju sem kar naravnost vprašala, zakaj nihče ne joka. Sledil je zelo preprost odgovor: »Čemu jok, saj je samo truplo!« In pojedina se je pričela.

Ob nedeljah in praznikih Šrilančani dan preživijo z družino ali prijatelji na plaži

Utrinek s sedmine – vsi nasmejani

Obiralke čaja po končanem dnevu tehtajo dnevno bero

Prinesli so nama velik krožnik in naju postavili pred posode s hrano. Hrane je bilo ogromno, a vse, kar sem poznala, je bil riž, vse ostalo je bila čista uganka. Med ogledovanjem posod sva ugotovili, da je sestavina vsake jedi curry. Iz vljudnosti sva krožnik napolnili z vsemi jedmi. Kje je pribor? Ni pribora! Vsi jedo z rokami! To je bila zabava za vse prisotne, za naju pa muka. Vsi brez izjeme so naju gledali in se nama do solz nasmejali. Solze so tekle tudi nama, a zaradi pekoče hrane, ki naju je žgala povsod. Hotela sem čim prej vse pojesti, a mi ni najbolje uspevalo. Vse, kar sem nabrala v roke, mi je med potjo do ust že popadalo nazaj na krožnik. Sicer pa je bilo vse zelo okusno, čeprav sploh nisva vedeli, kaj jeva.

Vzpon na sveto goro

2243 metrov visok Adamov vrh oziroma Sri Pada je že več kot tisoč let romarska pot za številne vernike. A ne samo za budiste, temveč tudi za hindujce, kristjane in muslimane. Na vrhu imajo prav vsi nekaj skupnega – skrivnostne odtise stopal. Legenda pravi, da je to odtis Adamovega stopala, ko je po izgonu iz raja prvič stopil na zemljo in po katerem je vrh dobil tudi ime. Drugo ime, po katerem je vrh znan, je Sri Pada, kar pomeni »sveti odtis stopala«. Ta naj bi pripadal Budi, ki je tu stopal proti raju. Spet drugi imenujejo vrh Hrib metuljev, saj so po starodavni legendi sem prišli umirat metulji. Hindujci pa so prepričani, da je njegov lastnik nihče drug kot njihov bog Šiva. Svojo pokoro romarji opravijo že med vzponom, saj jih do vrha loči več kot 6000 stopnic in kar 1000 metrov nadmorske višine. Najin vzpon na vrh ni bil pretirano romarski, saj že ob pisku alarma na

uri ob dveh zjutraj iz najinih ust ni bilo slišati ravno spodbudnih besed. Iz hotela sva stopili v trdo temo. V času množičnih romanj je slika povsem drugačna. Od decembra pa do maja je vse živahno že sredi noči, povsod diši po curryju, celotni vzpon do vrha pa razsvetljujejo bakle. Izven sezone smo le redki ekstremisti, ki se povzpemo do vrha, saj je vreme v tem času zelo nepredvidljivo.

Na začetku poti se nama je pridružil trop potepuških psov, ki so naju spremljali do vrha z enim samim ciljem – dobiti hrano. Niti dobro se še nisva zagreli, že sva naleteli na prvega premraženega budističnega meniha, ki naju je blagoslovil za srečno vrnitev v pričakovanju, da tudi kaj donirava. Menih naju je tako prijazno gledal, da se nisva mogli upreti radodarnemu darovanju, a po drugi strani nisva hoteli pretiravati, zato sem v skrinjico vrgla 200 rupij. Da se razumemo, Rusi so v skrinjico vrgli 5000 in več rupij. Blagoslovljeni sva pričeli šteti stopnice. Še dobro, da je bila noč in nisva nič videli, kajti vsaka stopnica je bila drugačnih dimenzij in ni in ni njih hotelo biti konec. Okrog tristote stopnice sva že rahlo obupavali, kje je šele tisoča, kaj šele šesttisoča. Za vsakim ovinkom nov sklop še bolj strmih stopnic. Po treh urah nama je uspelo stopiti na zadnjo stopnico in še v istem trenutku je do naju prišel menih s skodelico čaja. Ob čakanju na sončni vzhod je čaj prijetno teknil. S sončnim vzhodom pa se je pred nama odprl pogled na okoliško hribovje, številne slapove in široke plantaže čaja, ki ga izvažajo po celem svetu. Ob sestopu v dolino sva naleteli na obiralke čaja, ki s prodajo čokoladic, piškotov in znanih gaziranih napitkov med plantažami čaja poskušajo še dodatno zaslužiti.

Čas za oddih na rajskih plažah

Kot vsi ostali se je tudi ta dan za naju pričel zgodaj zjutraj. Voznik tuk-tuka, s katerim sva bili dogovorjeni, da naju odpelje do avtobusne postaje, ni prišel. Na srečo sva na glavni cesti hitro ustavili drugega, ki naju je nato z noro vožnjo pravočasno pripeljal do postajališča. Morali sva poiskati avtobus, kar pa med množico ljudi ter prihajajočih in odhajajočih avtobusov ni bilo enostavno. Na avtobus sva se le s težavo vkrcali, saj je bil že povsem poln. Ljudje so na avtobusu že stali, zato tudi nama ni preostalo drugega,

Neskončne plaže

Z malo sreče naletiš tudi na trop slonov

Pogled na riževa polja

Otrok, ki se pripravlja, da bo postal budistični menih

kot da stojiva in upava na kakšen prost sedež kasneje.

Avtobusi na Šrilanki so brez klime, sedeži so ozki in neudobni, oboje vrat in vsa okna pa odprta. Šoferji avtobusov in njihovi kondukterji med seboj tekmujejo, kdo bo pripeljal več potnikov, saj je od tega odvisen njihov zaslužek. Zato je vožnja vedno divja, avtobusi se med seboj prehitevajo, na postajališčih se ustavljajo le za hip, tako da nekateri potniki celo tečejo za avtobusom, preden se vkrcajo. Na avtobusu pa kondukter ne izpusti nobenega potnika. Vsakemu napiše račun na roko, skrbi, da je molitveni oltar, posvečen Budi ali hinduističnim bogovom, vedno urejen in s svežimi rožami ter vabi potnike v avtobus.

Ta vožnja je bila nekaj posebnega, saj smo se vozili po neasfaltirani cesti, polni lukenj. Ker že lep čas ni deževalo, se je tako kadilo, da šofer ni videl niti tri metre pred seboj. Tudi na avtobusu ni bilo veliko boljše. Vsi smo bili povsem rdeči od prahu, okrog ust pa smo morali imeti zaviti šal, da smo sploh lahko dihali. Šofer je drvel, prehiteval, vsake toliko časa smo poleteli in z vso silo treščili nazaj na cesto. Okolice ni bilo mogoče opazovati, saj se je povsod dvigal gost rdeč prah. Potniki, ki so prihajali na avtobus v belih srajcah, so bili kmalu vsi rdeči. Nihče se ni pritoževal. Tudi midve sva na avtobusu vseeno zelo uživali, saj sva se celotno pot

pogovarjali predvsem z moškimi o njihovih težavah z intimnimi odnosi pred poroko. Šest ur je minilo, kot bi mignil, in kondukter naju je prijazno opomnil, da sva na zelenem cilju. Avtobus je odpeljal, midve pa sva ostali sredi ničesar.

Cesta in nekaj zapuščenih hiš. Odpravili sva se po poti v smeri obale.

Najprej sva naleteli na kravo, ki se je prosto sprehajala po cesti, nato na trop psov pa spet na krave. In končno na ribiško vas, od koder se je odprl rajski pogled na plažo. Sinje modro morje, bel pesek in palme!

Šrilanko je nemogoče tako barvito opisati, ampak jo je preprosto treba doživeti!

Bivoli in krave so povsod, tudi na ribji tržnici in v trgovini s spominki

110 let idrijskega planinstva

Z naravo, prebivalci in obiskovalci

Anka Vončina

Planinska zveza, ena izmed najmožičnejših, najstarejših in najprepoznavnejših nevladnih organizacij v Sloveniji, je leta 2013 obhajala že 120-letnico delovanja. V gore so prvi zahajali lovci, nabiralci zelišč, sadov, drvarji, iskanci rud, oglarji in pastirji. O tamkajšnjem življenju pričajo najdbe orožij iz bronaste dobe, iz časa antike je znanih več visokogorskih postojank. Ob prelazih ali ob poteh so nastajala zavetišča in kasneje gostišča s prenočišči.

Slovensko planinstvo

Načrtno so naravoslovci začeli raziskovati gore v drugi polovici 18. stoletja. Poleg domačih izobražencev jih je bilo veliko tujega rodu. S pomočjo pastirjev, (divjih) lovcev in drugih domačinov, ki so nezabeleženi prvopristopniki na vrhove, so spoznavali gorski svet višje in višje. Leta 1778 so stopili na Triglavov vrh. Osvojen je bil osem let pred Mont Blancom – najvišjim vrhom Alp. V drugi polovici 19. stoletja so se »gorske« aktivnosti povečale, tudi v »turističnem« smislu. V Evropi so se začela ustanavljati planinska združenja. Prvo so leta 1857 ustanovili v Londonu, drugi so bili Avstrijci, leta 1862 so ustanovili Österreichischer Alpenverein (ÖAV). Zasluga, da je bil v Ljubljani leta 1893 ustanovni zbor Slovenskega planinskega društva SPD, gre slovenskim planinskim prijateljem Piparjem. Takoj za tem so se začele ustanavljati njegove podružnice in do leta 1914 jih je bilo na Slovenskem že 26 s 3337 člani.

Med prve dejavnosti SPD so spadali markiranje poti, postavljanje planinskih koč, raziskovanje gora in izobraževanje ... Leta 1895 je začel izhajati Planinski vestnik, ki izhaja še danes in je najstarejše slovensko glasilo sploh. Leta 1936 je bila ustanovljena Planinska matica, v okviru katere je

izšlo nekaj pomembnih planinskih knjig.

Delovanje društev v prvi polovici dvajsetega stoletja so precej zavirali obe vojni in medvojne razmere, predvsem italijanska okupacija slovenskega dela Primorske.

Planinska dejavnost v Idriji

Idrija z okolico ni prav nič zaostajala v razvoju planinstva. Več naravoslovcev, med njimi Scopoli, Hacquet, Freyer, Hladnik in drugi, ki so med prvimi odkrivali visokogorje, je službovalo v rudarski Idriji. Hacquet je bil leta 1779 drugopristopnik na Triglav, Scopoliju pa gre čast prvopristopništva na Storžič in Grintovec že mnogo prej, v letih 1758 in 1759.

V bližnje in malo manj bližnje hribe in gore so radi zahajali mnogi. Javornik je bil najvišji vrh. Takrat so ga imenovali Medvedov turn po kmetiji pod njim, kamor so se tudi zatekali turisti – planinci. Vrh se ponaša s prvo vpisno knjigo, ki sta jo že leta 1876 tja prinesla planinca Globočnik in Kadilnik. To je bil prvi zametek organiziranega planinstva na Slovenskem. Le enajst let po ustanovitvi SPD je bila kot tretja na Primorskem ustanovljena podružnica v Idriji, takoj za soško in ajdovsko-vipavsko. Ustanovni shod je bil 11. januarja 1904 v idrijski čitalnici.

Pobudnik in ustanovitelj je bil profesor na idrijski realki, Makso Pirnat.

Aktivnosti društva

Že na prvem rednem občnem zboru je bila predlagana gradnja koč na Javorniku, ki je bila predana namenu leta 1907. Bila je druga koča na Primorskem za Trillerjevim zavetiščem na Krnu (odprto l. 1901), kar je samemu vrhu še dvignilo ugled in privabilo mnogo obiskovalcev. Prva slovenska koča SPD pa je bila leta 1894 zgrajena Orožnova koča pod Črno prstjo.

Društvo je organiziralo predavanja, izlete, družabna srečanja in veselice. Pri Likarci so naredili drsališče, skrbeli so za sankališče in pri Kobili postavili leseno brv. Markirali so poti na Javornik, Svete tri kralje, čez Tisovec na Otlico, Golake, Jelenk ...

Delovanje društva je prekinila 1. svetovna vojna. Ponovno vzpostavitev po njej je onemogočala italijanska zasedba Primorske. Planinci so nadaljevali narodni boj, predvsem potem, ko so oblast leta 1922 prevzeli fašisti in je bilo v naslednjih letih ukinjenih več 100 slovenskih šol in društev. V takšnih razmerah so predstavljali gore in kraško podzemlje edino zatočišče, kjer so lahko zapeli »prepovedano slovensko pesem in se

vsaj nekaj ur počutili svobodne«. 16. 3. 1924 so na Poreznu na pobudo Zorka Jelinčiča ustanovili ilegalni planinski klub Krpelj, ki naj bi združeval »zanesljive« Primorce, ki so z vsem srcem za osvoboditev, ki so navdušeni turisti in se pri prenašanju slovenske literature na zasedeno ozemlje ne ustrašijo dolgih in težavnih pohodov čez gore.

Novi koči

Konec 2. svetovne vojne so dočakale le zbledele markacije in koča na Javorniku, ki pa je bila za hitro rastoče planinske potrebe premajhna. Na pobudo znanega alpinista Karla Tarterja je bil že leta 1945 organiziran informativni sestanek, januarja 1946 pa je bil prvi ustanovni občni zbor novega društva, ki se je priključilo Fizikalnemu društvu Rudar kot planinska sekcija. Leta 1948 je bilo ustanovljeno samostojno Planinsko-alpinistično društvo. Prvi predsednik je bil Mile Lipušček, za njim pa Slavko Poljanšek.

Z mnogo udarniškega dela je bila na sedlu med vrhom Javornika in Dednim vrhom zgrajena nova koča, odprta leta 1952 in poimenovana po ustanovitelju društva Maksu Pirnatu. Leta 1955 je bila na enak način dograjena nova koča na Hlevišah. Društvu je v tem uspešnem obdobju od leta 1950 do 1960 predsedoval Janez Jeram. Po letu 1960 je krmilo prevzel Janez Klemenčič, za njim pa leta 1962 Ivan Gantar, ki ga je vodil do leta 1970. V tem obdobju so v bivši italijanski kasarni na Sivki uredili zavetišče, planinska postojanka na Jelenku pa je gostovala v različnih domačijah. Zgrajen je bil tudi dom na Vojskem, kjer so skušali razvijati turizem na tej visoki planoti.

Žensko vodstvo

Leta 1970 je predsedniške vaje prevzel Slavko Močnik, ki ga je po 4 letih nasledil Marijan Rupnik. V društvu so nastajali novi odseki. Planinska dejavnost je dajala utrip mestu in okolici. Svoje delo so odlično opravljali alpinistični, markacijski, gospodarski, mladinski in izletniški odsek.

Leta 1996 je vodenje planinskega društva prevzel Ivan Mrak, za njim pa Branko Vidmar in kasneje Zoran More. Društvo je danes prvič v ženskih rokah, sedanja predsednica je Irena Laharnar.

Prva razglednica z motivom kmetije pri Medvedu in vrhom Javornika iz leta 1904

Razglednica s prvo planinsko kočo poimenovano po Maksu Pirnatu na Javorniku

Razglednica z Javornika s planinsko kočo, gostilno pri Medvedu in stolpom na njegovem vrhu

Otvoritev nove koče na Javorniku 20. 7. 1952

Pred kočo na Javorniku njeni prvi skrbniki sosodje Rudolfovi

Koča na Javorniku je bila oddana novo ustanovljenemu Planinskemu društvu Javornik iz Črnega vrha, zavetišče pod Sivko in na Jelenku je žal zaprto, v domu na Vojskem pa je danes Center šolskih in občolskih dejavnosti. Koča na Hlevišah je društvo v zadnjih letih temeljito obnovilo. Nova odseka sta športnoplezalni in odsek varovanja narave.

Leta 1979 je društvo skupaj s soslednjim iz Cerkna uredilo Idrijsko-Cerkljansko planinsko pot, ki vodi po vrhovih in zanimivih točkah obeh občin. Pohodnikom v pomoč jo spremlja ličen vodniček.

Odmevni uspehi društva

Odmevni uspehi društva so uspehi alpinistov. Leta 1979 so bili kar trije člani našega odseka izbrani v republiško odpravo Pamir. Leta 1981 pa so že sami organizirali prvo primorsko alpinistično odpravo na Aconcagua, najvišjo goro Južne Amerike. Naveza, v kateri je sodeloval Idriječan Zlatko Gantar, je opravila prvenstveni vzpon po še nepreplezani južni steni gore in se zaradi izjemnega dosežka vpisala v svetovno zgodovino alpinizma.

Še odmevnejši uspeh alpinistov je bil vzpon po južni steni Daulagirija v Himalaji leta 1981. Opravila ga je naveza Stane Belak – Šrauf, Cene Berčič, oba člana AO Ljubljana Matica, in član AO Idrija Emil Tratnik. Vzpon po še nepreplezani južni strani so opravili v štirih dneh. Podvig je bil v svetu zelo odmeven, ker so steno preplezali v alpskem slogu, brez vmesnih taborov, brez pomoči šerp in uporabe kisika.

Vsi pa smo najbolj ponosni na uspehe mladinskega odseka, ki na šolah po zaslugi požrtvovalnih učiteljev – mentorjev in mladinskih vodnikov PD Idrija organizirano deluje že od leta 1956. Večletni mentorji so bili Andrej Črnilogar, Marica Brezavšček, Marija Bončina, Mira Rejec (mentorica v vrtcu) in Nace Breitenberger, ki mladino vzgaja v planinskem duhu že 44 let. Mladini planinci, ki jih danes vodi načelnica Katarina Bončina, širokogrudno pa jim že mnogo let pomagajo mladinski vodniki in učitelji, so na tekmovanjih Mladina in gore vedno med prvimi, letos pa so se na državnem tekmovanju okitili z zmago. Vztrajno in skrbno delo se obrestuje – so mladi ambasadorji naših krajev in dejavnosti.

Od začetka izhajanja krovne planinske publikacije Planinski vestnik (1895) pa do danes ima ta zveste poročevalce iz naših planinskih vrst. Najplodnejši so bili pisci Jožef Zazula, Lado Božič, Jože Jeram, Rafko Terpin in drugi. Vsi srčni planinci so skrbeli in še skrbijo, da so naš prostor, naše delo in dogajanje tudi literarno predstavljeni planinski javnosti in bodo kot taki ostali našim zanamcem za vedno.

110-letna dediščina

Planinska dejavnost je primerna aktivnost za prav vse ljudi različnih zmoglosti in starostnih kategorij. V svojem smislu prostovoljstva in učinku delovanja je pomemben dejavnik v športni vzgoji, vzgoji duha in kulture, saj močno prispeva k oblikovanju človekove osebnosti, čutu za lepoto

Prvi stolp na vrhu Javornika zgrajen v tridesetih letih 20. stoletja

in plemenitost ter dviguje kvaliteto življenja kraja in okolice.

To je naša bogata 110-letna dediščina, dediščina povezovanja lepote narave, prebivalcev in obiskovalcev. Dediščina je spodbuda za nadaljnji razvoj. Večina se je ob 100-letnici zapisala v zbornik »Naših prvih 100 let«. Za svojo koristno sled, ki jo puščamo v družbi, pa je društvo ob istem jubileju prejelo najvišje občinsko priznanje.

Ob 110. jubileju si bomo nazdravili 7. septembra na Hlevišah, kamor ste vsi prav prisrčno vabljeni.

Pa varen korak in srečno!

Z interaktivno nevrostimulacijo nad bolečine

Saša Pečelin

Interaktivna nevrostimulacija je sodobna metoda, ki predstavlja edinstven način spodbujanja naravne zmožnosti organizma za uravnavanje bolečine in rehabilitacijo po poškodbah. Terapevt jo izvaja s pomočjo medicinskega pripomočka InterX, katerega princip delovanja temelji na elektrostimulaciji. Elektrodi pripomočka preko kože stimulirata centralni živčni sistem, ta pa sproži organizmu lastne mehanizme tako zmanjševanja akutnih, kroničnih in nevropatskih bolečin kot tudi zdravljenja prizadetega tkiva.

Učinkovito, varno, neinvazivno in brez stranskih učinkov

Metoda interaktivne nevrostimulacije je klinično preizkušena, študije pa kažejo nadvse pozitivne rezultate: učinkovito lajša bolečine, zmanjšuje otekline in modrice, zmanjšuje vnetja, omejuje njihovo širjenje in jih sčasoma odpravi, pospešuje okrevanje po različnih vrstah poškodb, tudi zastaranih. Metoda je povsem varna, neinvazivna in nefarmakološka, torej brez stranskih učinkov.

Sodobna tehnologija in naravna zmožnost organizma z roko v roki. Nevrostimulacija kot način zdravljenja je v medicini in fizioterapiji prisotna že dlje časa. Pa vendarle se stimulacija InterX razlikuje od konvencionalnih oblik elektroterapije, saj temelji na zaznavi sprememb električnih lastnosti kože in podkožnih tkiv, ki jih povzročijo poškodbe ali vnetja. Upošteva jo te spremembe se med terapijo stopnja in vrsta impulza stimulacije dinamično spreminjata, kar preprečuje, da bi se telo navadilo na stalen dražljaj.

Velika prednost pripomočka InterX je zmožnost zaznave električne upornosti (impedance) kože in s tem prizadetih področij oziroma mest, ki so z njimi nevrološko povezana. Tako terapevt na koži poišče najustreznejšo točko zdravljenja, ki pa pogosto ni sama točka bolečine. Pripomoček nato skozi kožo na prizadetem področju preko električnih impulzov stimulira živčne končiče, ti pa informacijo posredujejo v centralni živčni sistem. Tu potekajo zaznava bolečine ter procesi, ki regulirajo

odzive imunskega ter drugih sistemov, ki sodelujejo pri celjenju tkiv in rehabilitaciji organizma.

Protibolečinska zdravila so preteklost

Pripomoček InterX oddaja dražljaje, ki v telesu sprožijo povečano izločanje telesu lastnih nevrokemičnih snovi (npr. endorfini, dopamin), s katerimi telo samo uravnava bolečino. Pri akutnih poškodbah in bolečinah (preobremenitve mišic in tetiv, tekaško koleno, vnetja pokostnic, Ahilova tetiva, teniški komolec, bolečine v ramenih in hrbtu, zvini...) lahko nevrostimulacijo uporabimo takoj po poškodbi in tako hitro ublažimo bolečino in posledice poškodbe. Pri kroničnih poškodbah in bolečinah – tudi tistih, ki so posledica prisiljene drže in ponavljajočih se gibov – pa s stimulacijo živčnih končičev poškodbo

začasno »obudimo«, kar sproži intenzivnejše procese zdravljenja.

Interaktivna nevrostimulacija ni primerna za srčne bolnike, osebe s srčnim spodbujevalnikom, bolnike z nevrološkimi motnjami (epilepsija, shizofrenija, ipd.) in za nosečnice.

Idrijsko podjetje Ydria sport se je odločilo, da metodo zdravljenja z interaktivno nevrostimulacijo pripelje tudi v Idriji. Izvajal jo bo Jernej Ponikvar, dr.vet.med., zaposlen v zdravstvu, kjer sodeluje s kirurgi s področja ortopedije, nevrokirurgije in travmatologije.

»Ambulanta« bo delovala v prvem nadstropju v Modri dvorani, ob ponedeljkih, sredah in petkih od 17. do 20. ure. Obvezno je predhodno naročilo na telefonsko številko 031 586 583 ali na elektronski naslov interx@ydriasport.si.

Teniški klub Kolektor

Na naših igriščih je vedno več igre, trdega dela in dobre volje. Tako najmlajši, ki skozi igro spoznavajo šport in tenis, kot najstarejši, ki dosegajo lepe rezultate, pridno trenirajo skozi celo leto. Z ekipo trenerjev (Sergej, Jaka, Nataša, Alan) se trudimo ponuditi otrokom, mladim in najstnikom največ, kar jim v vsakem obdobju lahko. Pravilno usmerjen otrok pridobi skozi šport vztrajnost, natančnost, discipliniranost, samozaupanje, potrpežljivost, zdravo tekmovalnost in usmerjenost k ciljem.

Prav tako se uči učinkovito reševati probleme, prilagajati, sodelovati ter se soočati z neuspehom, ki je del vsakega športa. Da je temu tako, se lahko zahvalimo našim manjšim in večjim sponzorjem, naj med večjimi omenimo koncern Kolektor in družbo FMR, d. d., ki nam že vsa leta stojita ob strani in brez katerih tenisa v Idriji ne bi bilo, ter Zavarovalnico Triglav, d. d., ki tudi že kar nekaj časa podpira športni duh v našem klubu. Da pa v klubu vse poteka tekoče, gre zahvala Francu Kacinu, predsedniku izvršnega odbora Teniškega kluba Kolektor.

Trenutno v klubu deluje 6 skupin, in sicer dve tekmovalni, dve rekreativni, skupina teniške šole in skupina teniškega vrtca. Štirje tenisači zastopajo barve kluba na tekmovanjih doma in v tujini. V kategoriji do 16 let nastopata Luka Miklavčič in Žana Lapajne. Luka se trenutno spopada z naskokom na sam slovenski vrh, igra pa tudi na mednarodnih turnirjih. V kategoriji do 10 let zelo dobro trenirata in tekmujeta Rebeka Gnezda in Matic Jereb. Aktivna pa je tudi skupina najmlajših, starih od pet let naprej, ki z veseljem že delajo prve teniške korake.

Da bi bilo še naprej tako, vas Teniški klub Kolektor vabi na:

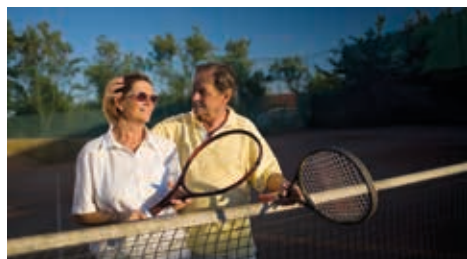
Brezplačni teniški vrtec

ŠD BIBA bo v sodelovanju s Teniškim klubom Kolektor v maju organiziralo brezplačno vadbo tenisa za vse otroke, stare od 5 do 6 let. Vadba bo potekala na teniških igriščih v Mejci. S teniškim vrtcem bomo pričeli v sredo, 7. 5. 2014, ob 18. uri. Družili in zabavali se bomo tudi 14., 21. in 28. 5. Vadba bo trajala 60 min. Loparje in ostale rekvizite priskrbimo mi! Prijave sprejemamo preko e-maila: pivknatasa@gmail.com do petka, 25. 4. 2014.

Vpis v vadbo osnovnošolcev in dijakov

Za vpis v rekreativne in tekmovalne teniške programe osnovnošolskih otrok ali vodeno rekreacijo dijakov nas lahko kadarkoli kontaktirate preko e-maila: info@tkkolektor.si.

10-urni začetni in nadaljevalni tečaj tenisa za odrasle

Tretji teden aprila pričnemo z nadaljevalnim in začetnim tečajem tenisa za odrasle. Potekal bo dvakrat tedensko po 2 uri. V program bosta po želji vključeni tudi kondicija in teniška motorika. Za termine se bomo dogovorili glede na interes prijavljenih. Vadba bo v aprilu potekala pod balonom. Loparje priskrbimo mi! Prijave zbiram do 13. 4. 2014 preko e-maila: info@tkkolektor.si.

Rezultati zimske sezone 2013/14

Članice: Žana Lapajne

11. 1. 2014 OP AS Litija: polfinale 3.–4. mesto
 10. 2. 2014 DP Rogaška: 2. kolo 9.–16. mesto

Tekmovanja do 18 let: Žana Lapajne

30. 11. 2013 OP Max Ljubljana: 2. kolo 9.–16. mesto
 21. 12. 2013 OP Olimpija Ljubljana: 1. kolo 17.–32. mesto
 20. 1. 2014 DP Rogaška: 2. kolo 9.–16. mesto, dvojice polfinale 3.–4. mesto

Tekmovanja do 16 let: Žana Lapajne

27. 12. 2013 OP Max Ljubljana: 2. kolo 9.–16. mesto
 6. 1. 2014 DP Otočec: 2. kolo 9.–16. mesto

Tekmovanja do 18 let: Luka Miklavčič

30. 11. 2013 OP Kranj: 1. kolo 17.–32. mesto

Tekmovanja do 16 let: Luka Miklavčič

7. 12. 2013 OP Rogaška: polfinale 3.–4. mesto
 27. 12. 2013 OP Litija: 1. kolo 17.–32. mesto
 6. 1. 2014 DP Otočec: 2. kolo 9.–16. mesto

Tenis do 10 let: Rebeka Gnezda

23. 11. 2013 OP Jaki Šport: finale 2. mesto
 18. 1. 2014 OP Breskvar: finale 2. mesto

Tenis do 10 let: Matic Jereb

23. 11. 2013 OP Jaki Šport: 1. kolo 17.–32. mesto
 18. 1. 2014 OP Breskvar: 1. kolo 17.–32. mesto

Nove smernice v Karate klubu Kolektor Idrija

Jernej Sever in Tit Primožič

Karate klub Kolektor je v lanskem letu praznoval že 36. obletnico obstoja. V tem času je šel klub skozi različne razvojne faze, od izrazite usmerjenosti v tekmovalni karate do širitve in popularizacije karateja. V zadnjih letih se je zaradi širjenja kluba, novih tekmovalnih ambicij in vključevanja novih mladih trenerjev pojavila potreba po reorganizaciji in zastavitvi novih smernic v klubu.

Letošnje leto smo začeli s korenito reorganizacijo. Z namenom omogočiti izpolnjevanje tekmovalnih ambicij najbolj perspektivnih članov in hkrati celosten psihofizični razvoj otrok, mladostnikov in odraslih na rekreativnem nivoju smo si zastavili nove cilje in smernice za tekmovalni in rekreativni program.

V okviru tekmovalnega programa smo začeli z oblikovanjem dveh tekmovalnih selekcij A in B, ki se bosta redno udeleževale tekmovalni na državnem in mednarodnem nivoju. Z dodatnimi treningi za pridne, perspektivne in dovolj motivirane otroke pa bomo zagotovili boljše povezovanje rekreativnih in tekmovalnih programov in lažje prehajanje med njimi. Želimo si, da nam bo na ta način oblikovana tekmovalna baza omogočila, da do leta 2018 ponovno postanemo eden izmed vodilnih klubov v Sloveniji na področju tekmovalnega karateja in da lahko po odličjih posegih tudi na evropskih in svetovnih prvenstvih. Na področju otroških rekreativnih programov je v letošnjem letu že začel delovati program »Zmajčkovih

sposobnosti«, ki temelji na načrtnem in nadzorovanem razvoju gibalnih in psihičnih sposobnosti. Programe razvijamo v sodelovanju s podjetjem Center Premik iz Ljubljane, ki na osnovi raziskovanja borilnih veščin in drugih gibalnih znanj razvija nove metode psihofizične vadbe. Več o tem programu si lahko preberete na spletni strani www.premik.si/ zmajckovesposobnosti.

Letošnja tekmovanja

Tik po vstopu v leto 2014 so se naši

tekmovalci udeležili treh velikih tekmovanj. Prvo veliko tekmovanje je bilo odprto prvenstvo Hrvaške v Samoboru. V začetku marca se je ekipa selekcije A v postavi Petra Zajc, Dijana Čatakovič, Kaja Omerzo, Tit Primožič, Benjamin Bajuk in Tjaž Oblak udeležila močnega turnirja v Budimpešti. Tit Primožič je v začetku februarja odpotoval še na mladinsko evropsko prvenstvo v Lizbono. Čeprav se tekmovanje ni izšlo po njegovih željah, se je domov vrnil z novimi tekmovalnimi in življenjskimi izkušnjami.

Nastop na mladinskem EP v Lizboni

Tit Primožič

Med 7. in 9. februarjem je v Lizboni na Portugalskem potekalo 41. Mladinsko evropsko prvenstvo (MEP) in 6. Evropski pokal za mlajše člane v karateju. Na prvenstvu je sodelovalo 831 tekmovalcev iz 46 držav.

Pot do evropskega prvenstva ni bila lahka. Na MEP sem se pripravljaj kar nekaj časa in v to vložil veliko truda. Poleg rednih treningov v domačem klubu, ki potekajo vsak dan, sem se udeleževal tudi skupnih reprezentančnih priprav, ki so se vrstile kar nekaj zaporednih vikendov (petek, sobota, nedelja). Poleg omenjenega je bilo v zadnjih mesecih kar nekaj izbirnih tekem, ki so bile osnova za izbiro udeležencev na MEP. Na MEP smo se tako odpravili že v sredo, 5. februarja. Z letalom smo iz Benetk odleteli v Lizbono, kjer nas je čakal avtobus, ki nas je odpeljal do hotela. Prvi dan po prihodu smo bili

prosti, kar smo izkoristili za ogled mesta, že naslednji dan pa je ob 12:15 sledil moj nastop. Slovenske barve sem zastopal v kategoriji, v kateri je tekmovalo skupno 28 tekmovalcev iz posameznih držav. V prvi borbi sem se pomeril z Romunom. Borbo sem dobro začel in jo uspešno vodil, nato pa mi je nasprotnik v trenutku nepazljivosti zadal udarec z nogo in si prislužil prednost treh točk. Do konca borbe kljub vztrajnemu napadanju nisem uspel nadoknaditi zaostanka in rezultat je ostal nespremenjen. Romun je žal izpadel v polfinalu, zato nisem imel možnosti repasaža.

Z MEP-a sem prišel z več izkušnjami in novim elanom, kar mi bo pomagalo pri nadaljevanju moje športne poti, in z naslednjim ciljem, to je ponovni osvojitvi naslova državnega prvaka in uvrstitvama na mladinsko evropsko prvenstvo leta 2015 v Švici ter v istem letu še na mladinsko svetovno prvenstvo v Indoneziji.

Pomladni pozdrav iz Restavracije Kolektor

Silva Skok Bačnar

Narava se je začela prebujati v vsej svoji lepoti. Sončni žarki nas sami od sebe vabijo v naravo, kjer že lahko nabiramo prve težko pričakovane spomladanske darove, kot so regrat, čemaž, mlade koprive in divji šparglji. Kmalu za tem pa tudi bezgovo in akacijevno cvetje, smrekove vršičke in podobno.

Čemaž so poznali že nekoč kot zanimivo zelenjavo, začimbno in zdravilno rastlino. Ponekod se ga je prijelo ime medvedji česen, ker naj bi bila to prva rastlina, ki jo medved zaužije po zimskem spanju. Pri nas mu pravimo tudi divji ali gozdni česen. Nabiramo ga od marca do junija. Raste predvsem ob potočkih, rekah, na vlažnih travnikih in v bukovih gozdovih. Kmalu se med gladkimi suličastimi listi pokažejo tudi nežni beli cvetovi. Čeprav so listi čemaža podobni strupenim listom šmarnice ali podleska, jih je težko zamenjati, saj se od čemaževih širi značilen vonj

po česnu.

Okus čemaža je podoben česnovemu, vendar manj izrazit, morda je bolj podoben drobnjakovemu. Užiten so vsi deli sveže rastline. Listi, cvetovi in čebulice. Iz čemaža lahko pripravimo veliko najrazličnejših jedi ali pa ga uporabimo kot dodatek jedem. Uporabimo ga v solatah, za namaze, pripravimo kot špinačo, s testeninami, z rižoto, pripravimo juho ali pesto in podobno. Uporaba je neomejena, glede na naše želje in okus.

Čemaž velja za staro zdravilno

rastlino z visoko vsebnostjo vitamina C in pozitivnim čistilnim vplivom na črevesje, želodec in krvni obtok. Znižuje krvni tlak in holesterol, čisti ledvice in mehur ter zaslužene dihalne poti. Čemaž izloča predvsem živo srebro, ki se je nabralo v tkivu, mišicah, živčevju in sluznicah. Švicarski župnik in zeliščar Künzle je zapisal, da bi mladi ljudje cveteli kot rože in se razvijali kot jelke na soncu, če bi uživali čemaž.

Najbolj preprosto bomo čemaž uporabili, če ga pripravimo v namazih, osnova katerih so skuta, kislá smetana, tofu, zmleta sončnična semena, hladno stiskana olja (oljčno, repično itd.). Drobnó narezan čemaž vmešamo kot začimbo. Lahko ga narežemo bolj grobo in vmešamo v različne solate.

Čemaževa pita

Za testo potrebujemo (za 8 oseb):

- 25 dag poljubne mehke moke
- 5 dag skute
- 10 dag masla
- 5 žlic vode
- sol

Za nadev potrebujemo (za 8 oseb):

- 50 dag čemaža
- 4 jajca
- 4 dl sladke smetane
- 10 dag naribanega ementalca ali drugega sira
- muškarni orešček
- sol in poper
- maslo za okrogel pekač premera 28 cm (ali podoben pekač)

Iz moke, skute, masla, vode in soli zgnetemo gladko testo ter ga zavijemo v folijo. Za dvajset minut ga postavimo v hladilnik in medtem pripravimo nadev. Čemaž očistimo, operemo in narežemo na 2 cm široke trakove. Narezan čemaž blanširamo v rahlo posoljeni vodi, splaknemo z mrzlo vodo in dobro odcedimo. Jajca zmešamo s sladko smetano ter začnimo z muškarnim oreščkom, soljo in poprom. Testo razvaljamo in ga položimo v namazan pekač, tako da oblikujemo dokaj visok testen rob. Na testo nadevamo čemaž, prelijemo z jajčno zmesjo in potresemo z naribanim ementalcem. Pečemo v prej ogreti pečici na 180 °C približno 40 minut. Še vročo pito narežemo na primerne kose in takoj postrežemo.

Čemažev pesto

Potrebujemo:

- 2 kg sveže natrganega čemaža
- oljčno olje
- malo večji ščepec soli

V sekljalniku sesekljamo sveže natrgan in očiščen čemaž, dodamo sol in nekoliko oljčnega olja. Ko postane zmes gosta in je dobro premešana, jo z žlico naložimo v manjše kozarčke, saj ima čemaž, ko je enkrat odprt, le dober mesec rok trajanja. Dobro je, če kozarce prej oplaknemo s toplo vodo. Preden pa jih dobro zapremo, do vrha zalijemo zmes z olivnim oljem. Čemaž za shrambo je pripravljen. Tako pripravljenemu dodamo še popolnoma sesekljane pinjole in parmezan. Čemažev pesto lahko uporabljamo na različne načine. Najboljši je na testeninah, lahko ga dodamo rižoti ali različnim drugim jedem.

Preprosta čemaževa juha

Narezan krompir skuhamo v manjši količini vode, solimo in popramo, na koncu dodamo čemaž. Ko čemaž upade, zmešamo s paličnim mešalnikom in dodamo kos masla. Premešamo. Ko juho postrežemo v krožnike, lahko nanjo naribamo malo parmezana ali pa potresemo z na maslu prepraženimi kruhovimi kockami.

Rižota z divjimi šparglji

Potrebujemo (za 4 osebe):

- 40 dag riža za rižoto
- 50 dag divjih špargljev
- gamberi ali kozice (količino prilagodite svojemu okusu)
- 1 majhna čebula
- 2 stroka česna
- 6 dag masla
- oljčno olje
- 6 dag parmezana
- 1 dl suhega belega vina
- lupina ½ limone
- sol in poper

Čebulo drobno sesekljamo in prepražimo na polovici masla. Dodamo riž, da postekleni, ter zalijemo z belim vinom. Ko tekočina izpari, riž odstavimo. Šparglje očistimo, olesenele dele porežemo. Narežemo na 2 cm dolge koščke. V ponvi na oljčnem olju prepražimo šparglje in gembere, dodamo česen, da zadiši. Dodamo pripravljen riž, sol in poper. Ob stalnem mešanju dušimo, sproti v majhnih količinah po potrebi prilivamo vodo. Na koncu dodamo preostalo količino masla, nariban sir in limonino lupinico. Rižoto pripravljamo na nizki temperaturi, da zrna riža počasi nabrekajo.

Privoščite si spomladanske sprehode v naravo po zdrave zaklade, ki so nam na dosegu roke. Prepustite se domišljiji in uživajte.

Dober tek!

TEK V BELO

Tek šteje za Pokal primorskih tekov

Idrija, 19. april 2014

Kje: Idrija (start za Modro dvorano)
Kdaj: 19. april 2014
Dolžina teka: 10 km
Prijave: preko emaila: tek@klub-kis.si
ali na dan tekmovanja med 8:00 in 9:30
Prijavnina: 10 € (majica, topel obrok in pijača)
Štart: ob 10:00
Več info: www.klub-kis.si/primorskitek

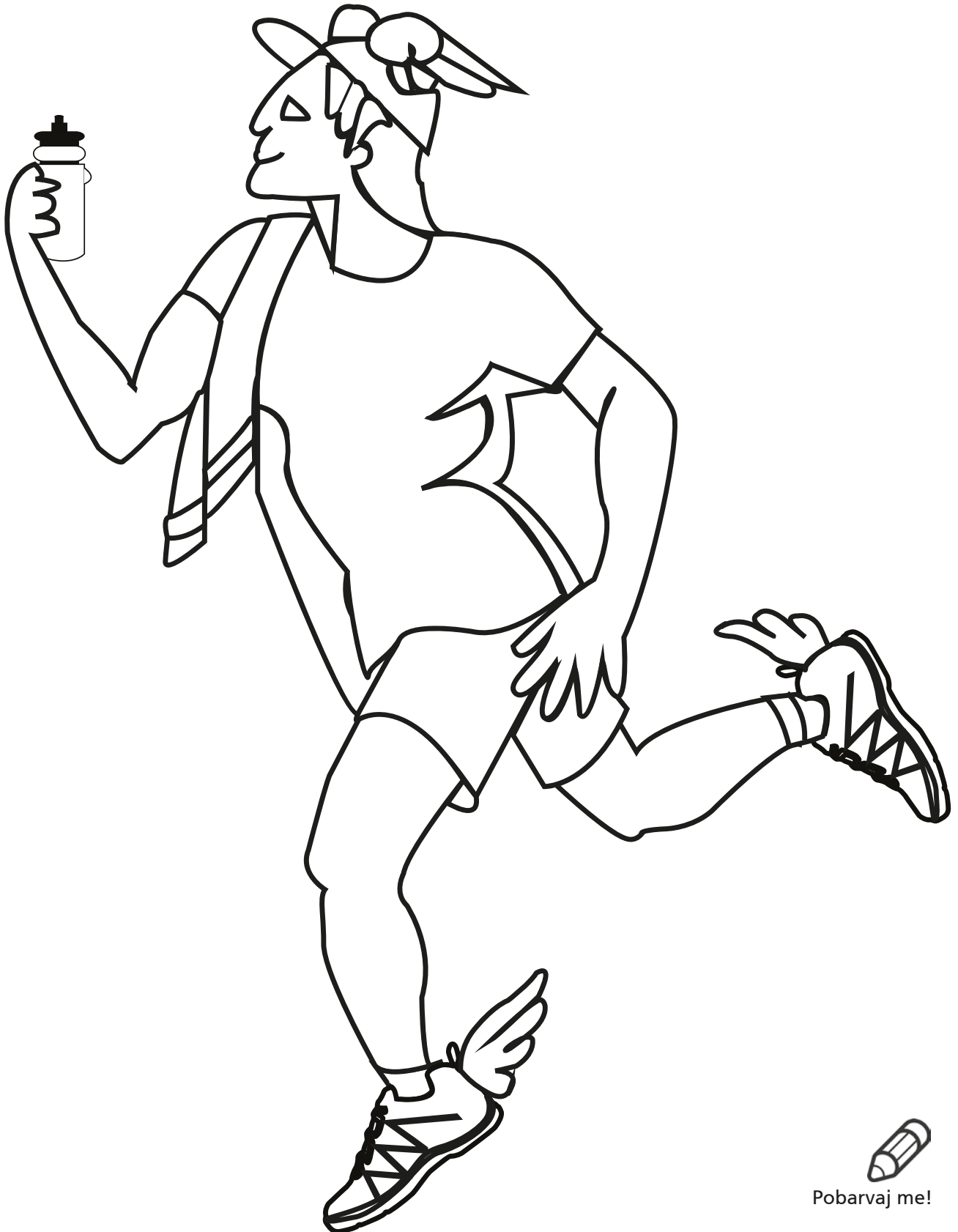

Organizator: KIŠ
(Klub idrijskih študentov)

Glavni pokrovitelj prireditve: Kolektor Group

KOLEKTOR

Merkur teče v Belo

Pobarvaj me!

K	ŠPANSKI MOTO- CIKLIST DANI	BOSAN- SKA PEVKA NEDA	IZGUBA VIDA	RESNIK IN PUBLICIST VIDMAREC	IZDELOVA- LEC OPANK	VITO TAUFER	RAZLIČNA SAMO- GLASNIKA	KIRURŠKA IGRA NOGOMETNI KLUB		RUSKO IME ZA MESTO KAUNAS	IVAN KRILOV LOJZE KOLMAN	ITALIJAN- SKI NAFTA NI KONCERN IVO BAN						
	PRAZNO- VANJE PUSTA								VRSTA PIHALNEGA INSTRUMENTA MOCVIRSKA TRAVA									
	POT ZEMLJE OKOLI SONCA								NENADEN PRETRES IGRA Z NEOKRO- GLO ŽOGO				AFRIŠKA MRZLICA OSKAR KOGOJ					
	ČEVLIAR- SKA NIT					ENAKA SAMO- GLASNIKA	PREDNIK SLOVANOV	NARAVA, ČUD			OPOMBA JUŽNO- AMERIŠKI INDIJANEC		ZADETEK PRI NOGOMETU PRVA PEVKA V OPERI					
ZVRST GLASBE				STADION V BUDIMPEŠTI 100 m²				PESNIK, JEZIKOSLOVEC URBAN					NEDRA NAPRAVA ZA MERENJE TLAKA					
GERMAN- SKI VOJS- KOVODJA							EDVARD GRIEG OZKA POTKA		OSEBNI ZAJMEK ITALIJANSKA TISKOVNA AGENCIJA		LIVADA ANDREJ KAROLI							
VRSTA NEMškega AVTOBUSA						VISOKA IGRALNA KARTA PRVA IN ZA- Dnja ČRKA		BARJ LOVSKA DRUŽINA		NASLOV MUS- LIMANSKIH VLADARJEV REKA V NEMČIJI							PO- LIAMIDNO VLAKNO	K
ŽENSKO IME				ORGANI- ZEM Z LISTI, CVETOVJI IN KORE- NINAMI							VRSTA PEČI RIMSKA BOGINJA PLODNOSTI							REDKO ŽENSKO IME
																		
									STRAST POŽELENJE OBROK ODPLAČILA				ŠPORTNI ČOLN ORGANSKO VEČANJE					
								PRODAJA PO ZNIZANIH CENAH KRALJI ZIVALI										LOVRO TOMAN ZDENKA JAN
									OSEBNI DOHODEK	PRI LJUBLJENI OTROŠKI GASILLEC NATRIJ								
												NAPRAVA ZA ZA- ZNAVANJE PREDME- TOV						
												VRSTA PRIČESKE						

Sodelujte!

Morda pa se tudi v vas skriva pisec ali nadebudni fotograf, ki bi želel objavo fotografije na naslovnici ali v časopisu? Pozivamo vas, da pri nastajanju nove številke tudi aktivno sodelujete. Poleg rešitev križanke bomo veseli tudi vaših prispevkov in lastnih pobud za članke ter fotografije. Kontaktirajte nas na polona.rupnik@kolektor.com.

Naslov uredništva

FMR – Media d.o.o.
Arkova 43
5280 Idrija

Rešitvi iz zimske številke Komunitatorja sta: **nova hala in Essen**.

Nagrajenci: **Darko Čelik, Tinka Gantar, Marija Kramparšek**

Rešitvi iz pomladne številke pošljite v uredništvo do vključno 6. junija 2014 (pripis »Nagradna križanka«). Čakajo vas tri praktične nagrade.

Ime in priimek:

Naslov:

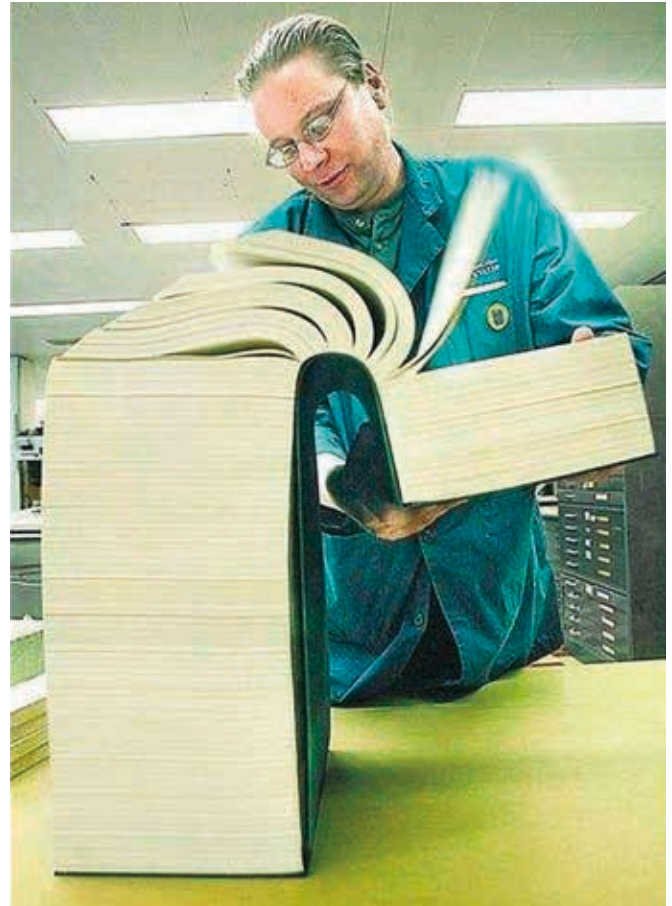
Pošta:

MAMA d.o.o.
Nudim:

- tople in hladne jedi
- vse vrste čiščenja
- nepovratna posojila
- vse vrste nasvetov

(delovni čas: 0-24, 7/365)

Najdebelejši priročnik

Kako lep pogled nas bi pričakal ob prihodu v Idrijo, če bi vsi s svojim imetjem dobro gospodarili.

Dragi verniki!

Bog kliče na različne načine,
prav gotovo pa vas ne bo
poklical na mobitel.

**ZATO OB VHODU V CERKEV
IZKLOPITE VAŠ MOBITEL!**

BRUS TRANSPORT

BRUS d. o. o., Godovič 154, 5275 Godovič, Tel.: (05) 37 25 200, Fax: (05) 37 25 201
E-mail: info@brus.si, URL: www.brus.si

